

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФОРМАТИКИ І ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ**

КАФЕДА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

навчально-методичний посібник
видання II, змінене і доповнене

Донецьк – 2010

**Навчально-методичний посібник для студентів I курсу / Укладачі Л.О.Рощина,
М.М.Кузьменко** Донецьк: Державний університет інформатики і штучного інтелекту,
2010. – 79 с.

Рецензенти: кандидат історичних наук, доцент Белікова Н.Ю., доцент кафедри історії слов'ян Донецького національного університету;
кандидат історичних наук, доцент Бочаров В.В., доцент кафедри соціальної роботи Державного університету інформатики і штучного інтелекту.

Рекомендовано до друку Вченою радою Державного університету інформатики і штучного інтелекту, протокол № 9 від 31 травня 2010 р.

Навчально-методичний посібник містить навчально-тематичний план, організаційно-методичні вказівки до курсу “Історія України”, модульно-рейтингову систему поточного та підсумкового контролю, робочу програму з курсу, плани семінарських занять, тематику письмових контрольних робіт (рефератів) та методичні рекомендації щодо їх виконання, список джерел та літератури, питання для самоконтролю та підготовки до іспиту, контрольні модульні завдання з курсу, історичний словник, контурні карти.

Навчально-методичний посібник розглянуто і затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи, протокол № 8 від 30. 04. 2010 р.

ЗМІСТ

Вступ. Мета та завдання курсу.....	С. 4.
Модульний розподіл навчального матеріалу.....	С. 4.
Структура залікового кредиту курсу “Історія соціальної роботи”	С. 5.
Зміст навчальної дисципліни зі структурою знань кожного модуля.....	С. 8.
Модульне планування повторення головних знань.....	С. 16.
Перелік запитань з кожного модуля та дисципліни загалом.....	С. 16.
Критерії для оцінювання знань	С. 18.
Система накопичення балів студентами.....	С. 19.
Підручники та посібники для самостійної роботи студентів.....	С. 19.
Плани семінарських занять з курсу “Історія соціальної роботи”	С. 25.
Завдання і методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.....	С. 28.
Завдання і методичні рекомендації до індивідуальної роботи студентів.....	С. 29.
Тематика рефератів (контрольних робіт – для заочного відділення).....	С. 30.
Модульні контрольні роботи з курсу	С. 32.
Словник історичних термінів і понять.....	С. 42.
Пам’ятка студенту.....	С. 51.
Перелік історичних карт	С. 54.

Загальна мета і завдання вивчення навчальної дисципліни “Історія України”

Становлення та розвиток незалежної України неможливі без утвердження національної свідомості її громадян. Цю свідомість здатне сформувати саме звернення до історичного минулого нашої країни, до місцями трагічних, місцями героїчних її сторінок, до видатних творців цієї історії, які віддавали всі свої сили та своє життя заради майбутніх поколінь, заради тих, хто живе сьогодні. Україна ще не сповна відповідає ознакам, переліченим у статті 1 її Конституції, яка визначає Україну “як суверенну й незалежну, демократичну, соціальну, правову державу”. Не можна повною мірою говорити про Україну як соціальну та правову державу. Але внесення цих ознак до Основного Закону програмує діяльність держави та суспільства в цілому на їх втілення в дійсність. Саме тому наша держава сьогодні потребує освічених та свідомих громадян, які б могли активно включитись у процес розбудови власної держави, сформувати громадянське суспільство, яке є невід’ємною частиною правової держави. Демократичні системи характеризуються збалансованою рівновагою між державою і громадянським суспільством. Справжня демократія тим і характеризується, що народ вільно і свідомо вибирає владу.

Сьогодні історія покликана сформувати об’єктивний тип світосприйняття, що спирається на альтернативний підхід до основних категорій та понять, здатність студентів до творчого та критичного мислення.

Метою вивчення курсу “Історія України” є надання знань про сутність соціально-політичних процесів, що відбувались у минулому й відбуваються в сучасній Україні, їх об’єктивну обумовленість, взаємозв’язки та взаємозалежності.

Завдання курсу: навчити студентів

- об’єктивно і неупереджено висвітлювати факти, події, явища, процеси; встановлювати причинно-наслідкові зв’язки;
- прищеплення культури історичного мислення;
- вироблення вмінь аналізувати й оцінювати явища політичного розвитку українського суспільства у контексті світової історії;
- співставляти історичні процеси з епохами;
- робити аргументовані висновки;
- вільно володіти термінологічним апаратом;
- співставляти та систематизувати дані різних історичних джерел, застосовувати їх при характеристиці подій, явищ, процесів, окремих історичних особистостей;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позицій загальнолюдських цінностей.

Предмет: історична діяльність і суспільне життя українського народу на різних етапах його існування.

Модульний розподіл навчального матеріалу

Курс “Історія України” розраховано на один семестр. Складається з 16 тем. Перший модуль охоплює період з найдавніших часів до 1917р. і включає 8 тем. Другий модуль присвячено вивченню новітньої історії України з 1917р. до початку ХХІст., складається також з 8 тем.

Вивчення курсу здійснюється студентами у таких формах:

- лекції, на яких читається теоретичний курс;
- семінарські заняття, що проводяться у різних видах;
- самостійна робота студентів над рекомендованою літературою;
- контрольна робота (для студентів заочної форми навчання);
- модульний контроль.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ КУРСУ

№ п/ п	Назва тем лекцій та практичних занять	Кількість годин, відведених на:							
		ПО				САУ, СУА			
		Л	С	Ср	І	Л	С	Ср	І
	Модуль 1. Україна з найдавніших часів до 1917р.	8	8	25	13	8	8	25	13
1	Вступ.			2	1			2	1
2	Київська Русь, її піднесення	2		2	1	2		2	1
3	Втрата політичної єдності Київської Русі		2	2	1		2	2	1
4	Українські землі у складі іноземних держав (XIVст. – XVIст.)	2		2	1	2		2	1
5	Українські землі у XVIст.– пер. пол. XVIIст.		2	2	1		2	2	1
6	Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького, її політичні результати	2		2	2	2		2	2
7	Україна у др. пол. XVIIст. “Руїна”. Гетьманщина у складі Російської імперії.		2	2	1		2	2	1
8	Капіталістична еволюція України у складі Російської імперії (др. пол. XIXст.). Україна на початку XXст.	2		2	1	2		2	1
9	Комплексна контрольна робота з модулю №1			4	2		2	4	2
10	Модульний тиждень		2	5	2			5	2
11	Модуль 2. Україна 1917р. – початок XXІст.	8	8	25	13	8	8	25	13
12	Українська національно-демократична революція 1917 – 1920рр.		2	2	1		2	2	1
13	Розвиток України в умовах утвердження тоталітарного режиму (1920 – 1939рр.). Західноукраїнські землі у 20-ті – 30-ті роки XXст.	2		2	1	2		2	1
14	Україна в роки другої світової війни (1939 – 1945рр.)		2	2	1		2	2	1
15	Становище в Україні в повоєнний період (1946 – 1953рр.)	2		2	2	2		2	2
16	Соціально-економічний розвиток України в умовах «відлиги»	2		2	1	2		2	1
17	Період загострення кризи радянської системи (1954 – 1985рр.)		2	2	1		2	2	1
18	Україна і процес перебудови в СРСР	2		2	1	2		2	1
19	Україна незалежна			2	1			2	1
20	Комплексна контрольна робота з модулю №2		2	4	2		2	4	2
21	Модульний тиждень			5	2			5	2
22	ВСЬОГО ГОДИН	16	16	50	26	16	16	50	26

Примітка: Л – лекційний курс;
С – семінарські заняття;
Ср – самостійна робота студентів;
І – індивідуальна робота.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ КУРСУ

№ п/ п	Назва тем лекцій та практичних занять	Кількість годин, відведених на:							
		ЕМ				ЕК			
		Л	С	Ср	І	Л	С	Ср	І
	Модуль 1. Україна з найдавніших часів до 1917р.	8	16	20	10	8	16	20	10
1	Вступ.		2	2	1		2	2	1
2	Київська Русь, її піднесення	2	2	2	1	2	2	2	1
3	Втрата політичної єдності Київської Русі		2	2	1		2	2	1
4	Українські землі у складі іноземних держав (XIVст. – XVIст.)	2	2	2	1	2	2	2	1
5	Українські землі у XVIст. – пер. пол. XVIIст.		2	2	1		2	2	1
6	Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б. Хмельницького, її політичні результати	2	2	2	1	2	2	2	1
7	Україна у др. пол. XVIIст. “Руїна”. Гетьманщина у складі Російської імперії.		2	2	1		2	2	1
8	Капіталістична еволюція України у складі Російської імперії (др. пол. XIXст.). Україна на початку XXст.	2		2	1	2		2	1
9	Комплексна контрольна робота з модулю №1		2	2			2	2	
10	Модульний тиждень			2	2			2	2
11	Модуль 2. Україна 1917р. – початок XXст.	8	16	20	10	8	16	20	10
12	Українська національно-демократична революція 1917 – 1920рр.	2	2	2	1	2	2	2	1
13	Розвиток України в умовах утвердження тоталітарного режиму (1920 – 1939рр.). Західноукраїнські землі у 20-ті – 30-ті роки XXст.		2	2	1		2	2	1
14	Україна в роки другої світової війни (1939 – 1945рр.)	2	2	2	1	2	2	2	1
15	Становище в Україні в повоєнний період (1946– 1953рр.)		2	2	1		2	2	1
16	Соціально-економічний розвиток України в умовах «відлиги»	2	2	2	1	2	2	2	1
17	Період загострення кризи радянської системи (1954 – 1985рр.)		2	2	1		2	2	1
18	Україна і процес перебудови в СРСР	2		2	1	2		2	1
19	Україна незалежна		2	2	1		2	2	1
20	Комплексна контрольна робота з модулю №2		2	2			2	2	
21	Модульний тиждень			2	2			2	2
22	ВСЬОГО ГОДИН	16	32	40	20	16	32	40	20

Примітка: Л – лекційний курс;
С – семінарські заняття;
Ср – самостійна робота студентів;
І – індивідуальна робота.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ КУРСУ

№ п/ п	Назва тем лекцій та практичних занять	Кількість годин, відведених на:			
		Соціальна робота			
		Л	С	Ср	І
	Модуль 1. Україна з найдавніших часів до 1917р.	16	16	12	10
1	Вступ. Україна з найдавніших часів до утворення Київської Русі	2	2	1	1
2	Східнослов'янська держава – Київська Русь	2	2	1	1
3	Політична роздрібленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство у XII – XIVст.	2	2	1	1
4	Українські землі у складі Литви та Польщі	2	2	1	1
5	Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ.	2	2	1	1
6	Визвольна війна українського народу сер. XVIIст.	2	2	1	1
7	Поступове обмеження та повна ліквідація царизмом автономного устрою українських земель у складі Російської імперії (XVIIIст.). Правобережжя і Західноукраїнські землі у XVIIIст.	2	2	1	1
8	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій (XIXст.). Соціально-економічний та політичний розвиток України на початку XXст.	2		1	1
9	Комплексна контрольна робота з модулю №1		2	2	
10	Модульний тиждень			2	2
11	Модуль 2. Україна 1917р. – початок ХХІст.	16	16	12	10
12	Боротьба за відновлення державності українського народу (1917 – 1920рр.)	2	2	1	1
13	Україна у складі СРСР (1920 – 1930-ті рр.)	2	2	1	1
14	Західноукраїнські землі (1920 – 1930-ті рр.)	2	2	1	1
15	Україна в другій світовій війні	2	2	1	1
16	УРСР в повоєнний період	2	2	1	1
17	Наростання системної кризи тоталітарного режиму	2	2	1	1
18	Україна і процес перебудови в СРСР	2	2	1	1
19	Україна незалежна	2		1	1
20	Комплексна контрольна робота з модулю №2		2	2	
21	Модульний тиждень			2	2
22	ВСЬОГО ГОДИН	32	32	24	20

Примітка: Л – лекційний курс;
С – семінарські заняття;
Ср – самостійна робота студентів;
І – індивідуальна робота.

Зміст навчальної дисципліни зі структурою знань кожного модуля

Модуль №1. Україна з найдавніших часів до 1917р.

Вступ

Історія як наука. Курс "Історії України", його предмет, завдання. Структура курсу. Періодизація історії України. Головні проблемні питання в курсі історії України і новітні оцінки подій. Джерела вивчення історії України, їх класифікація та коротка характеристика. Особливості геополітичного розташування країни. Історико-географічне районування України.

Тема 1. Україна з найдавніших часів до утворення Київської Русі.

Давня історія України в оцінках істориків. Першопочатки людського життя на території сучасної України. Археологічні розвідки. Стародавні люди. Палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт. Родоплемінний лад та його особливості. Виникнення скотарства та землеробства. Трипільська культура. Черняхівська культура. Мідь, бронза, залізо. Кімерійці. Скіфи. Сармати. Виникнення грецьких колоній у Північному Причорномор'ї та взаємини греків зі степовими народами.

Історичні джерела про східних слов'ян. Версії походження слов'ян. Господарство та суспільний лад, вірування. "Велике переселення народів" та його наслідки. Державні утворення неслов'янських народів на території сучасної України. Союзи слов'янських племен у VI - IX ст. Міста. Проблема походження українського етносу. Походження національних символів.

Тема 2. Київська Русь, її піднесення.

Джерела вивчення історії Київської Русі. Передумови утворення східнослов'янської держави. "Норманська теорія", боротьба між норманістами та антинорманістами в дореволюційній російській та українській історіографіях. Сучасний погляд на проблему походження Київської Русі.

Загальні етапи розвитку Давньоруської держави. Політична система Київської Русі. Система державної влади: князь, дружина, боярська рада, віче. Організація центрального і місцевого управління, правові відносини. "Руська правда".

Соціально-економічний розвиток Київської держави. Заняття населення: сільське господарство, ремесла, торгівля. Соціальний склад населення.

Зовнішня політика держави. Стосунки з Хазарським каганатом. Контакти з Візантією. Відносини з Великим Степом.

Культура Київської Русі. Роль християнства у розвитку культури Київської Русі. Історичне значення Київської держави.

Тема 3. Втрата політичної єдності Київської Русі

Причини роздробленості Русі. Становище князівств Середнього Подніпров'я: Київського, Чернігово-Сіверського і Переяславського. Галицька і Волинська землі в XII ст.: соціально-політичний розвиток та економічне становище.

Завойовницькі походи монголо-татар. Вплив монголо-татарського іга на розвиток руських земель.

Утворення та піднесення Галицько-Волинського князівства. Внутрішня і зовнішня політика Романа Мстиславовича, Данила Галицького та їх нащадків. Місце Галицько-Волинської держави в історії українського народу.

Тема 4. Українські землі у складі іноземних держав (XIV – XVIст.)

Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав. Утворення Литовської держави. Початок литовського проникнення в Південну Русь, захоплення Литовським князівством Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини та Переяславщини. Особливості господарського життя та соціального становища українського народу у складі Литовської держави. Литовські статuti.

Претензії сусідніх держав на українські землі: Польщі, Угорщини та Литви на Галичину та Волинь; включення Буковини до складу Молдавського князівства; Закарпаття під владою Угорщини; загарбання турками і татарами Південної України та їх напади на українські землі. Загарбання шляхетською Польщею Галичини та Західного Поділля. Захоплення Чернігово-Сіверських земель Московським царством.

Відносини Литви з Польщею, Московським царством та Кримським ханством, доля українських земель.

Україна під владою Речі Посполитої (XV – XVII ст.). Люблінська унія 1569р. Політичний лад Польщі та його особливості. Вплив унії на подальший соціально-економічний розвиток українських земель. Становище церкви в Україні. Берестейська церковна унія 1596р.

Тема 5. Українські землі у XVI – першій половині XVIIст.

Проблема походження козацтва в історичній літературі. Українська колонізація Подніпров'я і Запорозжя. Виникнення козацтва. Чисельне збільшення козацтва та його посилення у другій половині XVIст. Традиційні заняття, побут, звичаї, військове мистецтво козаків.

Виникнення Запорозької Січі, її устрій. Стосунки козаків із сусідами. Боротьба козацтва проти турецько-татарської агресії. Міжнародне визнання козацтва.

Козацько-селянські повстання кінця XVIст. і початку XVIIст. (К.Косинський, С.Наливайко, П. Сагайдачний). Участь українських козаків у походах на Москву і в селянській війні під проводом І. Болотнікова. Хотинська війна 1621р.

Народні рухи 20 – 30-х рр. XVIIст. під проводом М. Жмайла, Т. Федоровича (Трясила), І. Сулими, П. Павлюка (Бута), Д. Гуні, Я. Острянина, К. Скидана. Куруківська угода 1625р. “Статті для заспокоєння руського народу”. “Ординація Війська Запорозького реєстрового” 1638р.

Тема 6. Національно-визвольна війна українського народу під проводом Б.Хмельницького, її політичні результати

Причини Визвольної війни та її періодизація. Б. Хмельницький і початок повстання. Переговори з Кримським ханством. Розгром коронних військ в урочищі Жовті Води. Корсунська битва. Битва під Пилявцями. Облога Львова і Замостя.

Відновлення воєнних дій у 1649р. Облога Збаража. Зборівська битва. Зборівська угода та її наслідки. Формування української держави, її функції. Внутрішнє життя та зовнішні зносини середини XVII ст.

Воєнні дії 1650-1653рр. Похід Б. Хмельницького в Молдову (1650р.). Наступ польсько-шляхетських військ на початку 1651р. Бої під Красним і Вінницею. Битва під Берестечком. Білоцерківський договір (18 вересня 1651р.). Наслідки Білоцерківської угоди. Розгром польсько-шляхетського війська під Батогом. Воєнні дії на Правобережжі на початку 1653р. Бій під Монастирищем. Молдавський похід 1653р. Бої під Жванцем. Жванецька угода

Українсько-російські зносини середини XVIIст. Переяславська Рада та договір з Московською державою 1654р. Березневі статті. Відновлення війни з Польщею. Міжнародні зносини України в 1654 – 1657рр. Віденська угода 1656р. та її наслідки для України. Смерть Б. Хмельницького.

Політичне становище Гетьманщини після смерті Б. Хмельницького. І. Виговський і пропольська орієнтація. Гадяцький договір. Боротьба з Московськими військами. Битва під Конотопом. Поразка політики Виговського. Ю. Хмельницький. Переяславська угода 1659р.

Боротьба за владу в Україні в 60-70рр. XVII ст. Договори з Москвою, їх суть. Андрусівський мир 1667р. Закріплення поділу України. П. Дорошенко і союз із Туреччиною. Буцацька угода 1672р. та її наслідки для України. Падіння гетьманства на Правобережжі у вересні 1676р. “Вічний мир” 1686р. та його наслідки для України. Значення Визвольної війни українського народу.

Тема 7. Україна у др. пол. XVIIст. «Руїна». Гетьманщина у складі Російської імперії.

Особливості адміністративно-територіального та військового устрою Гетьманщини (Лівобережжя) у складі Московської держави. Феодально-кріпосницька політика козацької старшини. Наступ на соціально-економічні наслідки Визвольної війни. Зростання соціальних суперечностей. Слобідська Україна. Південна Україна. Запорозжя.

Початок і хід Північної війни. Участь у воєнних діях українського народу. Союз І.Мазепи з Карлом XII (шведська орієнтація гетьмана). Полтавська битва та її наслідки. Запорозька Січ у подіях 1709р. Гетьман Пилип Орлик та його Конституція. Україна після виступу І. Мазепи.

Гетьман І. Скоропадський. Наступ на автономні права України. Перша Малоросійська колегія та її діяльність. Наказний гетьман П. Полуботок. Відновлення гетьманства в 1727р. Гетьман Д. Апостол. “Правління гетьманського уряду”. Гетьманування К. Розумовського. Остаточне скасування гетьманства в Україні. Відновлення Малоросійської колегії. Діяльність генерал-губернатора Румянцева в Україні. Запорозьке козацтво в середині і другій половні XVIIIст. Причини і наслідки скасування Запорозької Січі у 1775р. П. Калнишевський. Подальша доля козацтва. Утворення Чорноморського козацтва.

Ліквідація полкової системи у 1781р. та утворення намісництв за російським зразком. Юридичне оформлення кріпацтва у 1783р. “Жалувана грамота дворянству” 1785р. **Правобережжя і**

Західноукраїнські землі у XVIIIст. Загострення соціальних та національних суперечностей на Правобережжі та західноукраїнських землях. Семен Палій. Повстання 1702 – 1704рр. на Правобережжі. Опришківський рух на західноукраїнських землях. Олекса Довбуш.

Гайдамацький рух. Барська конфедерація. Коліївщина 1768р. І. Гонта, М. Залізняк. Три поділи Речі Посполитої (1772р., 1793р., 1795р.). Приєднання Правобережної України до Росії; Галичини і Буковини – до Австрії. Реформи Йосифа II на українських землях.

Тема 8. Капіталістична еволюція України у складі Російської імперії (др. пол. XIXст.). Україна на початку XXст.

Українські землі у складі Росії. Територіально-адміністративний поділ. Населення. Розвиток капіталістичних відносин і криза феодальної системи. Декабристський рух в Україні. “Південне товариство”, “Товариство об’єднаних слов’ян”. Повстання Чернігівського полку. Польське повстання 1830–1831рр. і Україна.

Кирило-Мефодіївське товариство, його склад, програмні документи, діяльність і розгром. Участь українського народу у здійсненні зовнішньополітичних акцій царської Росії. Кримська війна.

Буржуазні реформи 60 – 70-х рр. XIXст. Підготовка скасування кріпосного права. Діяльність дворянських губернських комітетів. Позиція українських поміщиків. Маніфест і положення 19 лютого 1861р. Ліквідація особистої залежності селян. Організація селянського самоврядування, вирішення земельного питання, викупна операція. Особливості здійснення реформи 1861р. на Лівобережжі, Слобожанщині, Правобережжі і півдні України. Підсумки і наслідки селянської реформи.

Земське самоврядування. Основи земського представництва: виборче право, земські зібрання, виконавчі органи. Діяльність земств. Міське врядування. Міські установи. Думи та управи. Судова, військова, шкільна, цензурна, фінансова реформи.

Соціально-економічний розвиток українських земель у пореформений період. Суспільно-політичний рух. Громади. Народництво в Україні. Земський ліберально-опозиційний рух. Виступи студентів. Робітничий та селянський рух. Валуєвський циркуляр 18 липня 1863р. і Емський акт 17 травня 1876р. Національний гніт і активізація національного руху.

Українські землі у складі Австрійської (з 1867р. - Австро-Угорської імперії). Територія, населення, адміністративний устрій та соціально-економічний розвиток. Політика Австрійської імперії щодо українських земель. Скасування кріпосного права у 1848р.

Суспільно-політичний рух. “Руська трійця”: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я.Головацький. “Русалка Дністровая”. Активізація національного руху в 1848 – 1849рр. “Головна руська рада”. “Руський собор”. Революційні події на Закарпатті, Галичині та Північній Буковині. Лук’ян Кобилиця.

Суспільно-політичний рух після революції 1848р. “Москвофіли”, “народовці”. Становлення політичних партій (Русько-українська радикальна партія, Національно-демократична та Соціал-демократична партії).

Українська греко-католицька церква та її роль у культурно-національному розвитку Галичини і Закарпаття.

Україна в економічній системі Російської та Австро -Угорської імперій. Іноземний капітал в економіці України. Розвиток промисловості. Зростання робітничого класу, його структура та якісний склад. Розвиток сільського господарства в Україні. Кріпосницькі пережитки. Сільське господарство в західноукраїнських землях. Зростання трудової еміграції.

Соціально-економічний та політичний розвиток України на поч. ХХст. Перехід робітничого класу від економічних вимог до політичної боротьби. Селянські виступи. Наростання студентського і земсько-ліберального руху. Національний рух. Утворення політичних партій в Україні (Революційна українська партія, Українська народна партія, Українська соціалістична партія, Українська соціал-демократична спілка, Українська демократична партія, Українська радикальна партія, Українська демократично-радикальна партія), їх програми та політична діяльність.

Україна в період революції 1905 – 1907рр. Українські землі після революції і напередодні першої світової війни. Формування режиму політичної реакції. Аграрна політика П. Столипіна в Україні та її наслідки.

Україна в роки першої світової війни. Причини і характер війни. Трагедія українського народу, пов’язана з початком війни. Головні воєнні дії на території України. Політичні течії і партії в умовах війни. Переслідування українського національно-визвольного руху. Спілка визволення України. Головна Українська Рада. Русифікаторська політика на окупованих Східній Галичині і Північній Буковині. Українські Січові стрільці.

Модуль №2. Україна 1917р. – початок ХХІст.

Тема 9. Українська національно-демократична революція 1917 – 1920рр.

Лютнева революція 1917р. в Росії. Політика Тимчасового уряду щодо українських земель. Місцеві органи влади Тимчасового уряду. Формування рад робітничих, селянських та солдатських депутатів.

Центральна Рада. Піднесення національного руху в Україні. Створення Центральної Ради. М. Грушевський. Державотворча діяльність Центральної Ради. Звернення “До українського народу”. Український військовий з’їзд. Всеукраїнський національний конгрес. Результати переговорів з Тимчасовим урядом. Перший універсал Центральної Ради (10 червня 1917р.).

Генеральний секретаріат, його повноваження та функції. Продовження переговорів з Тимчасовим урядом.. Другий універсал Центральної Ради (3 липня 1917р.). Розширення національного складу Центральної Ради.

Липнева криза та новий склад Тимчасового уряду. Зміни в стосунках між Тимчасовим урядом та Центральною Радою. “Тимчасова інструкція для Генерального секретаріату” (4 серпня 1917р.). З’їзд народів у Києві (21-28 вересня 1917р.).

Жовтневе більшовицьке повстання та падіння Тимчасового уряду. Збройні виступи в Україні. Третій універсал Центральної Ради. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Вибори до Установчих зборів в Україні та їх результати.

Загострення відносин між Центральною Радою та Радянським урядом “Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Української Ради”. Відповідь Центральної Ради на ультиматум.

I Всеукраїнський з’їзд Рад. Встановлення радянської влади на місцях. Державне радянське будівництво. Політика більшовиків в Україні. Боротьба між радянською владою та Центральною Радою. В. Антонов-Овсієнко. Наступ радянських військ на Україну.

Четвертий універсал Центральної Ради (11 січня 1918р.). Зовнішньополітична діяльність та налагодження дипломатичних стосунків. Підписання ЦР договорів з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною і Болгарією. Економічна угода ЦР з Німеччиною та Австро-Угорщиною. Вступ німецьких та австро-угорських військ на територію України. Початок збройного опору інтервентам. Причини краху Центральної Ради.

Гетьманат. Гетьманський переворот. Внутрішня і зовнішня політика гетьмана П.Скоропадського. Національна та культурна політика гетьманського уряду. Опозиція гетьманському урядові. Розгортання повстансько-партизанської боротьби. Антигерманська хвиля страйкового руху. Створення українського національно-державного союзу. Збройний виступ проти уряду П.Скоропадського. Зречення гетьмана у грудні 1918р.

Західноукраїнські землі. Національно-визвольний і революційний рух у Галичині, Буковині та Закарпатській Україні. Створення Української Національної Ради у Львові та Українського Крайового Комітету в Чернівцях. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР). Українська Галицька Армія (УГА).

Директорія. Утворення Директорії, її внутрішня та зовнішня політика. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919р. та його значення. Другий наступ більшовиків на Україну. Проголошення Української Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР). III Всеукраїнський з’їзд Рад (6-10 березня 1919р.). Перша Радянська Конституція України.

Боротьба Директорії та УГА проти Радянської влади. Захоплення території України військами Денікіна. Війська УНР та ЗУНР у боротьбі з денікінцями. Поразка Директорії.

Тема 10. Розвиток України в умовах утвердження тоталітарного режиму (1920 – 1939рр.)

Політичне та соціально-економічне становище України напередодні вступу в СРСР. Утворення СРСР і Україна. Згубні наслідки політики “воєнного комунізму”. Селянський повстанський рух. Перехід до нової економічної політики. Специфіка запровадження НЕПу в Україні.

Відбудова народного господарства на засадах НЕПу. Голод 1921 – 1923рр. Заміна продрозкладки продподатком. Кооперація як форма залучення селянства до соціалістичного будівництва. Ринок та фінансова система.. Грошова реформа. Зміни в промисловості. Аренда. Процес роздержавлення та запровадження держрозрахунку. Створення трестів. “Ножиці цін”. Криза збуту 1923р. і шляхи її подолання. Причини згортання НЕПу.

Індустріалізація в Україні: загальносоюзні тенденції та специфічні риси. Джерела індустріалізації. Наслідки модернізації індустрії України. Місце колективізації сільського господарства у рамках курсу на модернізацію економіки. Методи і темпи проведення колективізації. Наслідки колективізації. Голод 1932 – 1933рр.

Політика коренізації як складова частина культурних процесів в Україні у 1920 – 1930-ті рр. “Націоналізм”, “націонал-ухильництво”, “хвильовизм”, “шумськизм” тощо. Причини згортання політики коренізації.

Суспільно-політичне становище в 1930-ті рр. Монополізація влади більшовицькою партією. Зрощення правлячої партії з державним апаратом. Формування бюрократичної номенклатури. Масові репресії 1920 – 1930-х рр. Розкуркулення. Депортації. Знищення старих кадрів республіканського керівництва. “Чистки” в армії. Репресії проти творчої та наукової інтелігенції.

Українські землі у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Політичне становище та соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі. Асиміляторська політика щодо українських земель. Національно-визвольний рух. Тасмний університет. Наукове товариство імені Т. Шевченка. Греко-католицька церква. Утворення Організації Українських Націоналістів (ОУН).

Буковина у складі Румунії. Закарпаття у складі Чехословаччини (“Підкарпатський край”). Автономія Закарпаття. Мюнхенська змова. Вибори до сейму Карпатської України і проголошення її незалежності 15 березня 1939р. Окупація Угорщиною Карпатської України. “Українське питання” напередодні другої світової війни.

Тема 11. Україна в роки другої світової війни (1939 – 1945рр.)

Крах Версальсько-Вашингтонської системи і загострення міжнародних відносин напередодні другої світової війни. Доля України згідно з пактом Молотова – Ріббентропа від 23 серпня 1939р. Початок другої світової війни. Вступ Червоної Армії на західноукраїнські землі 17 вересня 1939р. Народні збори Західної України та включення її до складу УРСР. Поширення радянських законів на територію Західної України. Соціально-економічні перетворення на західноукраїнських землях. Початок репресій. Масові депортації населення. Суперечливий характер політики сталінського режиму щодо західноукраїнських земель.

Напад Німеччини на СРСР. Причини поразок Червоної Армії на початковому етапі війни. Бойові операції на Україні в 1941р. Проголошення ОУН акту про відновлення державності України 30 червня 1941р. та його наслідки.

Німецько-фашистський окупаційний режим. Економічні та політичні плани загарбників. Пограбування національних багатств України. Жорстока політика окупаційних властей щодо місцевого населення. Вивезення мирного населення на роботу до Німеччини. Розгортання руху опору в тилу фашистських військ. Наявність двох гілок руху опору в Україні: радянські партизанські загони та формування ОУН-УПА.

Наступ Червоної Армії взимку 1942 – 1943рр. Сталінградська битва. Контрнаступ радянських військ. Лютнево-березневі бої 1943р. на Україні. Битва під Курськом. Вихід радянських військ до Дніпра і визволення Києва. Розгортання боїв на Правобережній Україні. Визволення західних областей і Закарпаття.

Початок відбудовчих процесів. Наслідки окупації. Соціально-економічні перетворення в західноукраїнських землях. Участь УРСР в роботі ООН. Врегулювання територіальних питань між СРСР і Польщею. Операція “Вісла” 1947р. Об’єднання Закарпатської України з Радянською Україною 29 червня 1945р. Закінчення процесу збирання українських земель. Передача Польщі Холмщини, Підляшшя, Посяння, Лемківщини. Втрати України під час другої світової війни.

Тема 12. Становище в Україні в повоєнний період (1946 – 1953рр.)

Політичні, соціальні, економічні та демографічні наслідки війни. Нові кордони та географічні “сусіди” Радянської України. Відновлення зовнішнього представництва УРСР, вихід України на міжнародну арену.

Специфіка відбудови народного господарства в Україні та Радянському Союзі. Роль командно-адміністративної системи у відбудовчих процесах. Продовження експлуатації села і селянства. Голод 1946 – 1947рр.

Суть та особливості повоєнних суспільних перетворень у західних областях України. Діяльність ОУН-УПА у повоєнні роки. Львівський Собор 8 -10 березня 1946р. і заборона греко-католицької церкви.

Ідеологічний наступ тоталітарного режиму к. 40-х – на поч. 50-х рр. ХХст. (“Жданівщина”). Розгортання і поглиблення політики “холодної війни”. Відновлення репресій. Боротьба з “націоналізмом” і “космополітизмом”. Зміцнення тотального ідеологічного контролю за суспільними процесами.

Духовне життя в Україні в другій половині 40-х - першій половині 50-х рр. ХХст. Постанови ЦК КПРС та ЦК КП України з питань літератури і мистецтва. Жертви “лісенківщини” в Україні. Боротьба з найсучаснішими напрямками в науці. Вплив культури особи Сталіна на гуманітарні науки.

Тема 13. Соціально-економічний розвиток України в умовах «відлиги»

Україна в період тимчасової лібералізації суспільно-політичного життя в СРСР (середина 50-х – середина 60-х рр. ХХст.). Смерть Й.В. Сталіна. Липневий Пленум ЦК КПРС 1953р. ХХ з’їзд КПРС та його значення. Припинення репресій, часткова реабілітація. Критика культу особи та послаблення ідеологічного контролю. Припинення кампанії проти націоналізму, уповільнення процесу русифікації. Розширення прав республік в економічній, юридичній та фінансовій сферах. П.Ю. Шелест і Україна.

Розвиток народного господарства. Територіальний принцип управління промисловістю через ради народного господарства (раднаргоспи). Запровадження територіального принципу в сільському господарстві у 1962р. Діяльність раднаргоспів і їх сучасна оцінка. Розвиток промисловості. Будівництво гідроелектростанцій. Курс на хімізацію народного господарства і його наслідки.

Піднесення сільськогосподарського виробництва в середині 50-х рр. ХХст. Спроби інтенсифікації сільськогосподарського виробництва: підвищення заготівельних і закупівельних цін, певна господарська самостійність колгоспів і радгоспів, зміцнення матеріально-технічної бази сільського господарства тощо. Посилення адміністративного тиску на колгоспи з 1958р. Хрущовські “надпрограми”: освоєння цілинних земель, розширення площ посівів кукурудзи та грандіозний проект у сфері тваринництва. Спад сільськогосподарського виробництва в кінці 1950-х рр.

Реформи у соціальній сфері. Культурне будівництво. Державна концепція історичної спільноти – “радянського народу”. Феномен “шістдесятництва”.

Діяльність УРСР на міжнародній арені. Участь України у роботі ООН та інших міжнародних організацій.

Тема 14. Період загострення кризи радянської системи (1954 – 1985рр.)

Українська РСР у другій половині 60-х - першій половині 80-х рр. ХХст.

Жовтневий 1964р. Пленум ЦК КПРС. Л.І. Брежнєв. Офіційний “стабілізаційний” курс. П.Ю. Шелест. Національна політика в Україні. В.В.Щербицький. Зміни в політичній системі країни і республіки. Прийняття Конституції СРСР в 1977р. та УРСР в 1978р.

Початок економічної реформи у 1965р. О. Косигін. Протирічний характер реформи та її згорання на початку 70-х рр. ХХст. Екстенсивні методи розвитку економіки України та СРСР.

Електрифікація, хімізація, меліорація та механізація як магістральні напрями розвитку в сільському господарстві. Незбалансований розвиток народного господарства. Деформованість

економіки і поява товарного дефіциту. Загострення екологічних, демографічних і соціальних проблем.

Культурне становище України. Вплив політики русифікації на розвиток освіти. Скорочення мережі українських шкіл. Переслідування “шістдесятників” та виникнення опозиційної, альтернативної культури – дисидентської. Три гілки дисидентського руху: правозахисне, релігійне та національно-орієнтоване дисидентство.

Тема 15. Україна і процес перебудови в СРСР.

Початок перебудови в СРСР. Квітневий 1985р. Пленум ЦК КПРС. Курс на прискорення соціально-економічного розвитку. Нове політичне мислення. Гласність і початок національного відродження. Демократія.

Економічні перетворення в Українській РСР та проблема співвідношення республіканської і союзної власностей. Нові форми господарювання. Формування соціальної бази перебудови. Поява на політичній арені неформальних організацій. Створення позацензурної преси.

Становлення багатопартійності. Компартія України в політичному житті республіки. Причини відставання від перебудовчих процесів в республіці. Народний Рух України у суспільно-політичному житті республіки. Програма, соціальна база Руху.

Погіршення соціально-економічного становища. Активізація політичного життя в Україні. Радикалізація народних мас. Декларація про Державний суверенітет України (16 липня 1990р.). Поступове усунення контролю над республіканською економікою центральних відомств, формування власної грошової системи, податкової та митної служб.

Спроба державного перевороту 19 – 21 серпня 1991р. Поразка консервативних сил та посилення центробіжних тенденцій в СРСР. Розпад Радянського Союзу.

Тема 16. Україна незалежна.

Проголошення державної незалежності 24 серпня 1991р. Міжнародні, регіональні та національні фактори, що сприяли утворенню незалежної України. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991р. Підтвердження незалежності республіки. Обрання Президентом України Л.М. Кравчука.

Вибори Президента 26 червня 1994р. Другий тур виборів і обрання Президентом Л.Д.Кучми 10 липня 1994р. Президентські вибори 1999р. Всеукраїнський референдум 2000-го року: головні питання та результати.

Законодавча влада в Україні та діяльність депутатського корпусу. Верховна Рада України як єдиний орган законодавчої влади в країні. Політична полярильність різних груп у депутатському корпусі.

Процеси державотворення в умовах незалежності. “Кримська” проблема. Довготривалість конституційного процесу в Україні. Конституційні проекти 1992р. та 1993р. Прийняття Конституції України 28 червня 1996р. Партії в діяльності держави, суспільства. Класифікація сучасних українських партій. Вибори 2004 року. “Померанчова революція”.

Економічне життя держави. Вихід з рубльової зони у 1992р. Інфляційні процеси. Дефіцит платежів. Податкова політика. Тіньова економіка. Проблема енергоносіїв. Розвиток сільського господарства. Заходи щодо подолання економічної кризи. Введення гривні. Рівень життя населення.

Зовнішньополітичний курс республіки. Основні зовнішньополітичні сценарії: плюси та мінуси. Сучасна демографічна ситуація в республіці. Етнонаціональна політика держави. Релігія в духовному відродженні народу.

Модульне планування повторення головних знань

Повторення головних знань студентів відбувається на семінарських заняттях. Викладачем оцінюються відповіді студентів на семінарських заняттях, участь у дискусіях, доповнення відповідей на окремі питання, рецензування виступів один одного тощо. За кожен вид роботи на семінарському занятті студент отримує певну кількість балів, установлену викладачем (максимально 5 балів). Успішна робота на семінарських заняттях дає студенту право претендувати на підвищення модульної рейтингової оцінки. Крім того, студенти впродовж семестру пишуть дві контрольні роботи, за кожен студент може отримати максимально 30 балів.

Перелік запитань з кожного модуля і дисципліни загалом

Модуль №1. Україна з найдавніших часів до 1917р.

1. Вирішення проблеми етногенезу слов'ян.
2. Версії походження та передумови виникнення Давньоруської держави.
3. Виникнення і становлення Давньоруської держави (пер. пол. IX – кінець X ст.).
4. Розквіт і піднесення Київської Русі (кін. X – серед. XI ст.).
5. Політична роздробненість Київської Русі (кін. XI – серед. XIII ст.) та її причини.
6. Прийняття християнства та його вплив на подальший розвиток Київської Русі.
7. Поганська віра давніх слов'ян.
8. Створення та піднесення Галицько-Волинського князівства.
9. Вплив татаро-монгольського іґа на динаміку суспільного розвитку руських земель.
10. Політична історія Галицько-Волинського князівства. Роман Мстиславович. Данило Галицький.
11. Розвиток українських земель у складі Великого князівства Литовського.
12. Люблінська унія. Приєднання українських земель до Польського королівства.
13. Берестейська церковна унія та її наслідки для українських земель.
14. Вплив Магдебурзького права на життя українських земель.
15. Поява та формування козацької верстви населення України.
16. Запорозька Січ: суспільно-політичний та адміністративний устрій.
17. Козацько-селянські повстання кінця XVI – початку XVII ст.
18. Народні рухи 20-30-х рр. XVII ст.
19. Богдан Хмельницький: життя та діяльність.
20. Причини Визвольної війни українського народу другої половини XVII ст. та проблеми її періодизації.
21. Перший період Визвольної війни. Військові дії 1648 - 1652 рр.
22. Другий період Визвольної війни. Події 1652 – 1657 рр. Переяславська Рада 1654 р.
23. Політична історія України у 1657 – 1667 рр.
24. Визвольна війна українського народу другої половини XVII ст.: причини, характер, результати та значення.
25. Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель наприкінці XVII - на початку XVIII ст. Іван Мазепа.
26. Участь України в Північній війні. Полтавська битва.
27. Наступ російського царату на права України і остаточна ліквідація української автономії.
28. Гайдамацький рух. Коліївщина.
29. Розділи Речі Посполитої та приєднання Правобережної України до Російської імперії.
30. Декабристський рух та Україна.

31. Україна в першій половині XIX ст.: криза феодальної системи.
32. Кирило-Мефодіївське товариство.
33. Західноукраїнські землі під владою Австрії (кінець XVIII – перша половина XIX ст.).
34. Громадсько-культурне об'єднання "Руська трійця" (М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький).
35. Скасування кріпосного права в Австрійській і Російській імперіях: причини, спільні риси, наслідки.
36. Реформи 60 – 70-х рр. XIX ст. в Російській імперії та їх вплив на подальший розвиток українських земель.
37. Україна в період революції 1905 -1907рр. Думська діяльність.
38. Столипінська аграрна реформа та її значення для України.
39. Соціально-економічний розвиток України на початку XXст.
40. Початок першої світової війни та участь в ній України.

Модуль №2. Україна 1917 – початок XXIст.

41. Українська національно-демократична революція 1917 – 1920 рр. (етапи, загальна характеристика, значення).
42. Створення Української Центральної Ради та її діяльність.
43. Гетьманат П. Скоропадського.
44. УНР під проводом Директорії.
45. Встановлення радянської влади в Україні. Політика "воєнного комунізму".
46. Нова економічна політика та її результати.
47. Голод 1921 –1923 рр.
48. Індустріалізація в Україні.
49. Колективізація сільського господарства. Голод 1932 – 1933 рр.
50. Західноукраїнські землі в 20 –30-і рр. XX ст.
51. Українські землі у складі Чехословаччини. Карпатська Україна 1938 – 1939 рр.
52. "Українське питання" в міжнародній політиці напередодні другої світової війни.
53. Доля України згідно з пактом Молотова – Ріббентропа від 23 серпня 1939р. Початок другої світової війни.
54. Німецько-фашистський окупаційний режим в Україні.
55. Створення та бойові дії ОУН-УПА.
56. Радянський партизанський рух та його розгортання на окупованій території України.
57. Особливості повоєнних суспільних перетворень у західних областях України.
58. Діяльність ОУН-УПА у повоєнні роки.
59. Возз'єднання українських земель: причини і наслідки.
60. Друга світова війна і доля України.
61. Україна на міжнародній арені у другій половині 1940-х – на початку 1950-х років.
62. Втрати України під час другої світової війни.
63. Відбудова народного господарства України після другої світової війни.
64. Голод 1946 –1947 рр. в Україні.
65. Ідеологічні кампанії наприкінці 40-х – на початку 50-х рр. XXст. в Україні.
66. Ідеологічна реакція тоталітарного режиму наприкінці 1940-х – на початку 1950-х рр.
67. Особливості повоєнних суспільних перетворень у західних областях України. Операція "Вісла".
68. Ліквідація Української греко-католицької церкви.
69. Україна в період тимчасової лібералізації суспільно-політичного життя в СРСР (середина 1950х – середина 1960-х рр.).
22. М.С. Хрущов та його "надпрограми"

70. Лібералізація культурного життя. Шістдесятники.
71. Переворот 1964р. і курс на “стабілізацію”.
72. Суспільно-політичне життя у 1960-х – 1980-х рр. Дисидентський рух.
73. Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 – грудень 1991рр.).
74. Соціально-економічний розвиток України (1985 – 1990-ті рр.).
75. “Релігійне відродження” та особливості сучасного розвитку релігії в Україні.
76. Проголошення державної незалежності 24 серпня 1991р.
77. Україна багатопартійна: загальна характеристика сучасних українських партій.
78. Конституційні процеси в Україні. Конституція України 1996р.
79. Зовнішньополітична лінія України (1990-ті рр.).
80. Сучасний стан і розвиток України.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою ДУІ і ШІ (бали)
A	5 (відмінно)	91 – 100
B	4 (добре)	83 – 90
C	4 (добре)	75 – 82
D	3 (задовільно)	65 – 74
E	3 (задовільно)	55 – 64
FX	2 (незадовільно з можливістю повторного перескладання)	30 – 54
F	2 (назадовільно з обов’язковим повторним курсом)	1 – 29

Критерії для оцінки знань

Система поточного і підсумкового контролю розроблена за модульно-рейтинговою системою, яка передбачає накопичення студентами балів за двома модулями. Кожен модуль включає певну кількість тем (див. навчально-тематичний план курсу) і передбачає підсумкову контрольну роботу. Студенти впродовж семестру пишуть дві контрольні роботи, за кожну студент може отримати максимально 30 балів. За перший модуль студент може отримати до 40 балів, за другий – до 60 балів. В сумі за результатами обох модулів студенти можуть набрати 100 балів. Види роботи для накопичення балів студенти обирають самостійно відповідно до наведених у таблиці.

Викладачем оцінюються відповіді студентів на семінарських заняттях, участь у дискусіях, доповнення відповідей на окремі питання, рецензування виступів один одного тощо. За кожен вид роботи на семінарському занятті студент отримує певну кількість балів, установлену викладачем. Успішна робота на семінарських заняттях дає студенту право претендувати на підвищення модульної рейтингової оцінки.

Система накопичення балів студентами

	Вид роботи	Максимальна кількість балів
1.	Модульні контрольні роботи	30 балів кожна
2.	Відповіді на семарах, з яких:	5 балів на одному семінарі
	- доповідь	5 балів
	- рецензія відповіді	2 бали
	- доповнення	від 1 до 2 балів
	- питання	1 бал
3.	Написання реферату	10 балів
4.	Виступ на науковій конференції	до 10 балів
5.	Участь в засіданні круглого столу	від 7 до 10 балів
6.	Письмова творча робота	до 10 балів

Студенти, які не набрали необхідної кількості балів, мають право сдати іспит з курсу “Історія України”. **На іспиті студент може “добрати” необхідну кількість балів, але не більше 40 балів.**

Для отримання на іспиті оцінки “задовільно” студент повинен:

- орієнтуватись в основних періодах історії України;
- володіти матеріалом, викладеним на лекціях;
- орієнтуватись в ключових проблемах різних періодів історії України

Для отримання оцінки “добре” студент повинен:

- показати знання програмного матеріалу;
- добре спланувати, логічно побудувати та переконливо викласти відповідь;
- продемонструвати знайомство з додатковою літературою.

Для отримання оцінки “відмінно” студент повинен:

- вільно володіти програмним матеріалом;
- аргументувати свою точку зору з окремих проблем;
- чітко і послідовно відповідати на додаткові запитання;

Підручники і посібники для самостійної роботи студентів

Список основної літератури

1. Бойко О.Д. Історія України. – К.: Академія, 2003. – 560 с.
2. Верстюк В. Українська Центральна Рада. – К.: Заповіт, 1997. – 340 с.
3. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ ст. – К., 1993. – 286 с.
4. Голубуцький В.О. Запорізька Січ. – Дніпропетровськ, 2004. – 419 с.
5. Дещинський Л., Панюк А. Міжнародні відносини України: Україна і сучасність. Ч.І. – Львів: Бескід Біт, 2002. – 215 с.
6. Історія України та її державності / За ред. Л.Є. Дещинського. – Львів: Бескід Біт, 2005. – 353 с.
7. Історія України. Навчально-методичний посібник / За ред. В.М. Літвіна. – К.: Знання, 2006. – 630 с.
8. История Украины. Учебно-методическое пособие / Под ред. О.С. Туренко. – Донецк: Изд-во Дон ГИИИ, 2000. – 266 с.
9. Курс лекцій по історії України / Под ред. В.А. Носкова. – Донецк: ЕАИ-Пресс, 1994. – 414 с.
10. Субтельний О. История Украины. – К.: Либідь, 1994. – 734 с.
11. Терещенко О.І. Україна і європейський світ. – К.: Перун, 1996. – 405 с.

Список додаткової літератури

12. Андрущенко В.Л., Федосов В.М. Запорозька Січ як український феномен. – К., 1995.
13. Античные города-государства Северного Причерноморья // История Украинской ССР: В 10т.– К., 1981. – Т.1.
14. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1991.
15. Антонович М. З історії громад на рубежі 1850-1860-х рр. // Київська старовина. – 1998. – № 2.
16. Антонюк О.В. Етнополітика в Україні: історія та сучасний стан // Український історичний журнал. – 1999. – № 5. – С. 23 - 34.
17. Апанович О.М. Українсько-російський договір 1654 року. Міфи і реальність. – К., 1994. – 96 с.
18. Баран В. Правляча верхівка в Україні у 1950-60-ті роки // Сучасність. – 1997. – №7 - 8.
19. Баран В.Д. Черняхівська культура. – К., 1981.
20. Бердичевский Я.М., Решетникова Е.П. История Украины день за днем. 1996 – 1997рр. – Запорожье, 1997.
21. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні (1917 – 1953). – К., 1994.
22. Білокінь С. Більшовизм: механіка тотального винищення населення // Сучасність. – 1998. – № 4
23. Білокінь С. та ін. Хто є хто в українській політиці: Довідник. – К, 1993.
24. Бойко О.Д. Історія України: посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Формування рад робітничих, селянських та солдатських депутатів. – К., 1999.
25. Борисенко В.Й. Курс української історії: з найдавніших часів до ХХ ст.: Навч. посібник для вузів. – К., 1997.
26. Борщак І. Гетьман Пилип Орлик і Франція // Український історичний журнал – 1991. – № 8 - 9.
27. Борщак І., Мартель Л. Іван Мазепа: життя і пориви великого гетьмана. – К., 1991.
28. Брайчевський М.Ю. Походження Русі. – К., 1981.
29. Бунатян К.П. Давнє населення України: Навч.посібник. – К., 1998.
30. Верига В. Нариси з історії України (кінець ХVІІІ – поч. ХХ ст.). – Львів, 1996.
31. Верстюк В. С.Петлюра і Директорія // Сучасність. – 1997. – № 6.
32. Верстюк В. Українська революція: доба Центральної Ради // Український історичний журнал. – 1995. – № 2, 5, 6.
33. Верстюк В. Центральна Рада в модерній історії України // Сучасність. – 1998. – № 3.
34. Верстюк В.Ф. Махновщина. – К., 1992.
35. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: Навч.посібник. – К.: Заповіт, 1997. – 334 с.
36. Верстюк В.Ф., Дзюба О.М., Репринцев В.Ф. Україна від найдавніших часів до сьогодення. Хронологічний довідник. – К., 1995.
37. Винниченко В. Відродження нації. – К., 1990.
38. Вовк Т., Отрощенко В. До питання про так зване золотоординське іго в Україні // Сучасність. – 1997.– № 5.
39. Вовк Т.А., Отрощенко В.В. Підгрунття історії України // Український історичний журнал. – 1997.– №2. – С. 3 -18.
40. Волощенко А. Нариси з історії суспільно-політичного руху на Україні в 70-х – на поч. 80-хрр. ХІХст. – К., 1974.
41. Галицько-Волинський літопис // Жовтень. – 1982. – № 7. – С. 13 - 91.
42. Гарань О.Б. Від створення руху до багатопартійності. – К., 1992. – 47 с.
43. Голобуцький В. Запорозьке козацтво. – К., 1994. – 349 с.
44. Голобуцький В.О. Запорозька Січ в останні часи свого існування (1734 – 1775рр.). – К., 1961.
45. Головка О.Б. Слов'яни Північного Причорномор'я доби Київської Русі та проблема витоків українського козацтва // Український історичний журнал. – 1991. – № 11.
46. Голод 1921 – 1923 років в Україні: Збірник документів і матеріалів. – К., 1993. – 237 с.
47. Горобець В. Гадяцька угода 1658р. у контексті міжнародних відносин // Київська старовина.– 1999. – № 1.

48. Горобець В.М., Струкович О.К. Українсько-російські політичні відносини другої половини XVII – XVIIIст.: тенденції, характер, етапи // Український історичний журнал. – 1997. – С. 22- 43.
49. Гошуляк І.Л. Проблема соборності українських земель у добу Центральної Ради // Український історичний журнал. – 1997. – №3. – С. 23 - 41.
50. Граков Б.Н. Скифи. – М., 1971.
51. Грушевский М. Иллюстрированная история Украины. – К., 1995.
52. Грушевский М. Очерк истории украинского народа. – К., 1990. – С. 320-331.
53. Грушевский М. Хто такі українці і чого вони хочуть? – К., 1991. – 120 с.
54. Гунчак Т. Втрати України під час другої світової війни // Сучасність. – 1992. – № 7. – С. 32-37.
55. Гунчак Т. ОУН-УПА – смолоскипи нації // Трибуна. – 1992. – № 1. – С. 12 -14.
56. Гунчак Т. Україна в I пол. XX ст. – К., 1994. – С. 183 - 218.
57. Гунчак Т. Україна. Перша половина XX століття. – К., 1993. – С. 44 - 53.
58. Гуржій І.О. Україна в системі всеросійського ринку 60-90-х років XIX ст. – К., 1968.
59. Давня історія України: Навч. посібник: У 2 кн. – К., 1994.
60. Даниленко В.М. Українізація: здобутки і втрати (20-30-ті рр.) // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Респ. міжвід. зб. наук. пр. – К., 1992. – Вип. 2. – С.79-91.
61. Дашкевич Я. Чи відкриються невідомі сторінки історії УПА? // Сучасність. – 1992. – №11.– С. 65 - 68.
62. Диптан И.И. Дети и голод на Украине // Философская й социологическая мысль. – 1991. №1. – С. 101-111.
63. Доморослий В. Українська громада в П Державній Думі // Віче. – 1998. – № 4.
64. Довідник з історії України. – Т.1. – К., 1993; Т.2. – К., 1995.
65. Дорошенко Д. Нарис історії України. – Мюнхен-Київ, 1991.
66. Ефименко А.Я. История украинского народа. – К., 1990. – С. 268 - 255.
67. Жук П. Психоінформаційна оцінка можливостей стосунків України з народами світу // Український час. – 1995. – №1-2.
68. Жук С.М. Одномерна ли история // Вопросы истории. – 1992. – № 8 - 9. – С.186 -187.
69. Задніпровський О.І. Голод в історії України: короткий нарис (X – XXст.). – Донецьк: Український культурологічний центр, 1999. – С. 13 - 50.
70. Зінкевич О. Невідомі шістдесяті // Сучасність. – 1999. – № 4.
71. Ісаєвич Я. Початки державності і ранні етапи формування східнослов'янських народів // Етнічна самосвідомість: національна культура. – К., 1991.
72. Історія Русів. – К., 1991.
73. Історія України в особах: у 2 кн. – К., 1993, 1995.
74. Історія України: Курс лекцій: в 2 кн. – К, 1991.
75. Історія України: нове бачення: У 2 т. – К., 1995.
76. Історія України / Під ред. Р.Д. Ляха, В.І. Ізюмова та ін. – К., 1998. – 394 с.
77. Історія релігії в Україні. – К., 1999.
78. Історія України в особах: XIX – XX ст. – К.: Україна, 1995.
79. История Украины: учебное пособие для студентов неисторических специальностей. – Донецк, 1999.
80. Калініченко В.В., Рибалка І.К. Історія України. Підручник. Ч. III: 1917 – 2003рр. – Харків, 2004.– 608с.
81. Кармазин О. Еволюція поглядів М. Грушевського на українську державу // Людина і політика. – 1999. – №2.
82. Кармазіна М. Україна "між сходом і заходом" чи "країна границь"? // Віче. – 1998. – № 12.
83. Коваль В. Друга світова війна і доля України: причини і наслідки // Сучасність. – 1999. – №9.
84. Коваль В.С. Невідомий варіант плану "Барбаросса"; Рік 1941-й: партизани України (документи) // Український історичний журнал. – 1996. – № 3. – С. 53 - 61.
85. Коваль М. 1941 – 1945 роки. Україна // Український історичний журнал. – 1991. – №6.

86. Коваль М. УРСР в період відбудови і розвитку народного господарства (1945 – 1955рр.) // Український історичний журнал. – 1990. – № 4.
87. Коваль М.В. Друга світова і Велика Вітчизняна війна та сьогодення. Роздуми історика // Український історичний журнал. – 1995. – № 3.
88. Коваль М.В. ОУН-УПА: между "третьим рейхом" и сталинским тоталитаризмом // Український історичний журнал. – 1994. – № 2 -3.
89. Кожукало Ш. Вплив культу особи Сталіна на ідеологічні процеси на Україні в 40-ві – на початку 50-х років // Український історичний журнал. – 1989. – № 2.
90. Косаківський Л., Делімарський Р. Магдебурзьке право в Києві: історія і сучасність // Віче.– 1999. – №5.
91. Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні. – Париж – Нью-Йорк – Львів, 1993. – С. 19 -106.
92. . Костомаров М, "Закон божий". – К., 1991.
93. . Костомаров М. Богдан Хмельницький. – К., 1992.
94. . Костюк Г.О. Сталінізм в Україні: (генеза і наслідки). – К, 1995.
95. . Котляр М. Галицько-Волинська Русь у ХІІІст. // Київська старовина, 1999. – №6.
96. Котляр М. Причини настання удільної роздробленості на Русі // Київська старовина, 1997. – № 3- 4.
97. Котляр МФ. Давньоруська держава кінця ХІ – початку ХІІст. (від усобиць до стабілізації)// Український історичний журнал. – 1997. – № 2. – С.18 - 28.
98. Котляр М., Кульчицький С. Довідник з історії України. – К, 1996.
99. Котляр М, Кульчицький С. Шляхами віків: довідник з історії України. – К., 1993.
100. Крип'якевич І. Богдан Хмельницький. – Львів, 1990. – С. 284 - 337.
101. Крип'якевич І.П. Галицько-Волинське князівство. – К., 1984.
102. Крип'якевич І.П. Історія України. – Львів: Світ, 1990. – С. 208 - 218.
103. Крисаченко В.С. Українознавство: Хрестоматія-посібник: У 2 кн. – К: Либідь, 1997.
104. Крок на міжнародну арену: Відновлення Народного Комісаріату Закордонних справ УРСР у 1944 році // Політика і час. – 1992. – № 7 - 8. – С.53 - 58.
105. Крупницький Б.Д. Гетьман Пилип Орлик (1672 – 1742): Його життя і доля. – К., 1991.
106. Кузьменко М.М. Науково-педагогічна інтелігенція УСРР 1920 – 30-х років: Монографія. – Донецьк: НОРД-ПРЕСС, 2004. – 455 с.
107. Кузьменко М.М. Політика “українізації”: засіб модернізації освітньо-педагогічної системи в УРСР 1920– 30-х рр.// Збірник наукових праць. Серія “Історія і географія” / Харків. держ. педагогіч. універ. ім. Г.С. Сковороди. – 2002. – Вип. 12. – С. 10 -17.
108. Кузьменко М.М. Прозорість і корупція в системі освіти України // Збірн. матер. корф. – К.: Таксон, 2003. – С. 78 - 80.
109. Кульчицький С.В. Возз'єднання Західної України з УРСР: проблема легітимності // Київська старовина. – 1999. – № 6.
110. Кульчицький С.В. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919 – 1928рр.). – К, 1996. – 396с.
111. Кульчицький С.В. Історія і час. Роздуми історика // Український історичний журнал. – 1992. – № 4. – С. 3-10.
112. Кульчицький С.В. Новітня історія України // Український історичний журнал. – 1991. – № 10 -12.
113. Кульчицький С.В. Спроби реформ (1956 – 1964рр.) // Український історичний журнал. – 1998.– № 2. – С. 102 -114; № 3. – С. 120 -129; №4. – С. 91 -102.
114. Курносів Ю.О. Інакомислення в Україні (1960-ті - перша половина 1980-х рр. ХХ ст.). – К., 1994.
115. Курносів Ю.О. Соціально-економічне та політичне життя УРСР середини 60-х - початку 80-х рр. // Український історичний журнал. – 1990. – № 6.
116. Кучер В., Павленко В. Західна Україна: боротьба за соборність українських земель (1923 – 1939 рр.) // Київська старовина. – 1999. – № 1.

117. Лазечко П.В. З історії створення та діяльності Українського таємного університету у Львові (1921-1925 рр.). // Український історичний журнал. – 1994. – № 6.
- 118.. Лановик Б.Д. та інш. Історія України: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. – К., 1999.
119. Леп'явко С. Козацькі війни кінця ХVІст. в Україні. – Чернігів, 1996.
120. Литвин В. Ліві, праві, центр // Політика і час. – 1992. – № 4.
121. Литвин В. Політична арена України: дійові особи та виконавці. – К., 1994.
122. Литвин С. Симон Петлюра і Другий зимовий похід // Київська старовина. – 2000. – №1.– С.105-118.
123. Литвин С. Чи була легітимною влада С. Петлюри в добу Директорії УНР? // Людина і політика. –1999. – № 4.
124. Літопис Самовидця. – К., 1971.
125. Лобач К.В. Непмани на споживчому ринку України (20-ті рр.). – К: Ін-т іст. Укр. АН України, 1994.
126. Лозовий В.С. Аграрна політика Директорії УНР // Український історичний журнал. – 1997.– №2. – С. 68-76
127. Майборода О. Російський націоналізм в Україні (1991-1998рр.) // Сучасність. – 1999. – № 5.
128. Майко В.В. Хозари в Криму в др. пол. Хст. // Археологія. – 1999. – № 2.
129. Маринович М. До проблеми релігійної свободи в Україні: місцеві церкви і закордонні місіонери // Сучасність. – 1997. – № 12.
130. Масненко В. Цензура в підрадянській Україні 20-х років: система, інституції, репресивна політика // Сучасність. – 1997. – № 6.
131. Махно Н.И. Воспоминания. Материалы и документы. – К., 1991.
132. Мейс Дж. Тяглість інерції: комунізм та посткомунізм в Україні // Сучасність.- 1997. – № 7.
133. Мельник Л. Нариси козацької держави в українській суспільній думці у переддень Хмельниччини // Розбудова держави. – 1998. – № 9 - 10. – С. 107 - 112.
134. Мельник Л. Наступ царату на державний суверенітет гетьманщини (ХVІІІ ст.) // Розбудова держави. – 1999. – № 1 - 2. – С. 93 - 97.
135. Моця О.П. Давньоруська народність // Український історичний журнал. – 1990. – № 7.
136. Косик В. Україна і Німеччина у другій світовій війні. – Париж – Нью-Йорк –Львів, 1989.
137. Моця О.П. Київська Русь: результати та перспективи досліджень // Український історичний журнал. – 1996. – № 4. – С. 41 - 49.
138. Моця О.П. Соціальні відносини на селі в давньоруські часи // Археологія. – 1999. – № 2.
139. Нагаєвський І. Історія української держави ХХст. – К., 1994.
140. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник у 2 ч. – К: Вища школа, 1997.
141. Національно-визвольна війна українського народу середини ХVІІст.: політика, ідеологія, військово мистецтво (36. статей). – К, 1998. – 320 с.
142. Никольский В.Н., Изюмов В.Й. НЭП в Донбассе. Историческое исследование. – Донецк, 1992.– 128 с.
143. Нікольський В.М. НЕП 1920-х рр.: досвід для сьогодення // Схід. – 1996. – №5 - 6.
- 144.. Овсій Ю. Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944р.): Навч. посібник. – К., 1999.
145. Павлюк О. Зовнішня політика ЗУНР // Київська старовина. – 1997. – № 3 - 4.
146. Панченко П.П. Деформації в розвитку українського села у 80-х – на початку 90-х рр. ХХст.// Український історичний журнал. – 1992. – № 1. – С.18 - 29.
147. Панченко П.П. Релігійні конфесії в Україні. – К., 1993.
148. Пахльовська О. Українські шестидесятники: філософія бунту // Сучасність. – 2000. – № 4. – С.65- 84.
149. Пироженко В. Походження українців: стара концепція і новітні міфи // Вісник НАН України.– 1998. – № 9-10.
- 150.. Полонська -Василенко Н. Історія України-Русі. У 2-х т. – К.: Лебідь, 1993.

- 151.. Повесть временных лет. – К., 1990. – 137 с.
152. Портнов А. Ленін і більшовизм в українській політичній думці першої половини ХХст. // Сучасність. – 2000. – № 1. – С. 68 - 78.
153. Потічний П. Політична думка українського підпілля 1943 – 1945рр. // Сучасність. – 1997. – № 1.
154. Пригуляк П.П. Економічний договір УНР з Німеччиною та Австро-Угорщиною 1918р. // Український історичний журнал. – 1997. – № 1. – С. 62 - 72.
155. Путро О. Українське козацьке військо // Київська старовина. – 1997. – № 6. – С. 23 - 33.
156. Реєнт О.П. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу // Український історичний журнал. – 1999. – № 3. – С. 3 - 23.
157. Репай О. Мобілізація козаків Гетьманщини для воєнних походів у 1735 -1739рр. // Київська старовина. – 2000. – № 1. – С. 18 - 29.
158. Різаліті Р. Доба Хмельницького в інтерпретаціях італійської хроніки // Вісник НАН України.– 1999. – №4.
159. Рибалка І.К. Історія України. У 2-х частинах. – Харків, 1995, 1997.
160. Романчук О. Ультиматум. – К., 1990. – С. 56 - 62.
161. Рудакевич О.Б. Хмельницький і українська національна ідея // Сучасність. – 1997. – № 1.
162. Рудич Ф.М. Формування політичних структур в сучасній Україні: політологічний аналіз // Український історичний журнал. – 1994. – № 2 - 3.
163. "Руська трійця" в історії суспільно-політичного руху і культури України. – К., 1987.
164. Рыбаков Б.А. Язычество древних славян. – М., 1981.
165. Савченко С. Єретичні рухи в Україні XVI – XVIIст.: забута проблема // Сучасність. – 2000.- №2.– С. 115-118.
166. Савченко С. Сучасна українська історіографія: спроба характеристики // Сучасність. – 1999.– № 11.
167. Сас П.М. Феодальные города Украины в конце XV - 60-х гг. XVIст. – К., 1989.
168. Світленко С. Українські громади др. пол. XIX – поч. ХХст. (особливості ідеології та діяльності) // Київська старовина. – 1998. – № 2.
169. Сергійчук В.І. Іменем війська Запорозького. – К., 1991.
170. Скоблик В.П. Історія Русі-України XI – XVIIIст. у контексті міжцивілізаційних відносин // Український історичний журнал. – 1998. – № 5.– С. 16 - 29.
171. Смирнов КФ. Савроматы. – М., 1964.
172. Смолій В.А. Феномен українського козацтва // Український історичний журнал. –1991.– №5.
173. Смолій В.А, Степанков В.С. Б. Хмельницький. Соціально-політичний портрет. – К, 1993.
174. Смолій В. А, Степанков В.С. Українська національна революція 1648 – 1676рр. крізь призму століть // Український історичний журнал. –1998. – №1.- С. 3 - 24; № 2. – С. 3 - 26; №3. – С.3-12.
175. Солдатенко В.Ф. Українська революція доби Центральної Ради: аналіз досвіду періодизації// Український історичний журнал. – 1997. – № 3. – С. 3 - 25.
176. Солдатенко В.Ф. Українська революція: концепція та історіографія (1918 – 1920рр.). – К., 1999.
- 177.. Станко В.Н., Гладких М.І., Сегеда С.П. Історія первісного суспільства: Підручник. – К., 1999.
178. Стороженко І. Реформування Запорозької Січі Хмельницьким // Київська старовина. –1999.– №2.
179. Стрілець В. Державотворча діяльність українських есерів (квітень 1917 – січень 1918рр.)// Віче. – 1998. – № 8.
180. Тереножкин А. И. Киммерийцы. – К., 1976.
181. Терещенко Ю. И. Україна і європейський світ. – К., 1996. – С. 270 - 494.
182. Толочко П. Давньоруська народність: міфи чи реальність // Київська старовина. – 2000. – №1.– С.3 - 7.
183. Толочко П. Київська Русь. – К., 1996. – 356 с.

184. Толочко П. Тисячоліття давньоруського літописання // Київська старовина. – 1999. – № 1.
185. Толочко П. Хто убив князів Бориса і Гліба? // Київська старовина. – 1999. – № 4.
186. Толочко П. Кочевые народы степей и Киевская Русь. – К., 1999.
187. Україна: друга половина ХХст.: Нариси історії // Під ред. Г. Ш. Панченко, М.Р.Плюща, Л.А.Шевченка та ін. – К., 1997.
188. Україна: друга пол. ХХ ст.: Нариси історії. – К., 1997.
189. Українська державність: історія та сучасність // Під ред. І. Кураса та ін. – К., 1993.
190. Українська культура: Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. – К., 1993.
191. Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу 1941 –1945рр. У 3 т. – К., 1967 - 1969.
192. Українське козацтво: сучасний стан та перспективи дослідження проблеми // Український історичний журнал – 1990. – № 12.
193. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. – К., 1992. – С. 383 - 407.
194. Хто є хто в українській політиці: Довідник // Під. Ред. С. Білоконя та ін. – К., 1993.
195. Шаповал Ю. "Золотий вересень" 1939-го: як це робилося насправді // Людина і політика.– 1999. – № 6.
196. Швидько А. К. Социально-экономическое развитие городов Украины в XVI - XVIII вв. Днепропетровск, 1979.
197. Шевченко Л. А. Культурно-ідеологічні процеси в Україні у 40-50-х рр. // Український історичний журнал – 1992. – № 7-8. – С. 39 - 48
198. Шевченко О.Н. О подчинении Киевской метрополии Московскому патриархату в конце XVIIIв. // Український історичний журнал – 1994. – № 1.
199. Шевчук В.П., Тараненко М.Г. Історія української державності: Курс лекцій: Навч. посібник.– К., 1999.
200. Щербак В. Козацька верхівка др. пол. XVI – сер. XVIII ст. // Київська старовина. – 1997. – №5.
201. Щербак В.А. Запорожская Сечь как фактор консолидации украинского казачества до середины XVII в. // Український історичний журнал – 1995. – № 5.
202. Щербак В. А. Источники формирования украинского казачества // Український історичний журнал – 1994. – № 2 - 3.
203. Яворницький Д.І. Історія запорозьких козаків: У 3 т. – К., 1990.
204. Яковлева Т. Гетьманщина в другій пол. 50-х рр. XVII ст.: причини і початок Руїни. – К., 1998.
205. Яковлева Т. Іван Виговський: істина та вимисел // Київська старовина. – 1998. – № 3.
206. Яремчук Р. Україна і ЄС // Сучасність. – 1999. – № 1.

Завдання, плани і методичні вказівки до лекційних та семінарських занять

Мета проведення лекцій: логічно, послідовно, науково обґрунтовано і систематизовано викласти певні події, факти та явища з курсу історії України, згідно з навчальним планом та робочою навчальною програмою дисципліни.

Мета проведення практичних занять: розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи.

Плани семінарських занять з історії України

Семінар № 1. Україна з найдавніших часів до утворення Київської Русі.

План

1. Поява людини на території України. Палеоліт, мезоліт, неоліт.
2. Трипільська культура.

3. Ранній залізний вік (кінець II тис. до н.е. – перші століття н.е.).
4. Переддержавні утворення у східних слов'ян. Слов'янський етногенез.

Рекомендована література: 1, 13, 25, 2, 29, 36, 45, 50, 59, 149, 150, 151, 177, 180, 183, 186.

Семінар № 2. Східнослов'янська держава – Київська Русь.

План

1. Утворення Київської Русі.
2. Політичний лад Київської Русі.
3. Соціально-економічний розвиток Київської Русі.
4. Культура Київської держави.

Рекомендована література: 1, 25, 36, 59, 97, 137, 138, 149, 150, 151, 183, 184, 190.

Семінар № 3. Політична роздрібленість Київської Русі. Галицько-Волинське князівство (XII – XIV ст.).

План

1. Причини феодальної роздробленості Русі.
2. Київська, Чернігово-Сіверська, Переяславська землі.
3. Утворення Галицько-Волинського князівства. Данило Галицький.
4. Монголо-татарська навала.

Рекомендована література: 1, 25, 32, 59, 95, 150, 151, 159, 170.

Семінар № 4. Українські землі у складі Литви та Польщі.

План

1. Литовсько-Руська держава.
2. Польсько-Литовська унія. Галичина під владою Польщі.
3. Люблінська і Берестейська унії та їх вплив на долю українських земель.
4. Соціальна структура суспільства. Фільварки і кріпосне право.

Рекомендована література: 1, 36, 65, 66, 90, 95, 150, 151, 159, 170.

Семінар № 5. Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ.

План

1. Передумови виникнення козацтва.
2. Запорозька Січ. Громадський устрій козацтва.
3. Козацько-селянські повстання к XVI ст. П. Конашевич-Сагайдачний.
4. Козацько-селянські повстання 20 – 30-х років XVII ст. “Ординація війська Запорозького реєстрового”.

Рекомендована література: 1, 4, 12, 14, 36, 44, 65, 133, 150, 155, 170, 172, 201, 202.

Семінар № 6. Визвольна війна українського народу сер. XVII ст.

План

1. Початок війни. Б. Хмельницький.
2. Зборівський договір. Формування державних структур.
3. Переяславський договір. Березневі статті.
4. Війна з Польщею у 1654 – 1657рр.

Рекомендована література: 1, 17, 36, 48, 65, 93, 100, 133, 150, 155, 158, 170, 174, 178, 204.

Семінар № 7. Поступове обмеження та повна ліквідація царизмом автономного устрою українських земель у складі Російської імперії (XVIIIст.)

План

1. Наступ царизму на автономію України у др. пол. XVII – поч. XVIII ст. Руїна.
2. Північна війна і Україна. І. Мазепа.
3. Українські землі у складі Російської імперії у XVIIIст.: адміністративно-територіальний поділ, суспільний устрій.
4. Період гетьманства К. Розумовського.
5. Ліквідація автономного устрою України та Запорозької Січі.

Рекомендована література: 1, 26, 27, 30, 47, 48, 65, 150, 159, 170, 204, 205.

Семінар № 8. Комплексна контрольна робота за модулем №1.

Семінар № 9. Боротьба за відновлення державності українського народу (1917 – 1920рр.).

План

1. Центральна Рада.
2. Період гетьманату. П. Скоропадський.
3. Проголошення ЗУНР та основні напрямки її діяльності.
4. Директорія: внутрішня і зовнішня політика. “Злука” ЗУНР і УНР.
5. Політика “воєнного комунізму”, її наслідки для України.

Рекомендована література: 1, 2, 19, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 49, 56, 57, 116, 122, 123, 126, 145, 175.

Семінар № 10. Україна у складі СРСР (1920 – 1930-ті рр).

План

1. Перехід до НЕПу. Сутність НЕПу. Причини згортання НЕПу.
2. Індустріалізація в Україні.
3. Насильницька колективізація, її наслідки для України.
4. Українське культурне відродження.
5. Масові репресії 20-х – 30-х років ХХст.

Рекомендована література: 1, 22, 30, 36, 46, 56, 57, 107, 116, 130, 159.

Семінар № 11. Західноукраїнські землі (1920 – 1930-ті роки).

План

1. Політичний та соціально-економічний розвиток українських земель у складі Польщі. Утворення ОУН.
2. Буковина у складі Румунії.
3. Закарпаття у складі Чехословаччини.
4. “Українське питання” напередодні другої світової війни.

Рекомендована література: 1, 98, 99, 102, 109, 112, 116, 118, 143, 159.

Семінар № 12. Україна в другій світовій війні.

План

1. Приєднання західноукраїнських земель до складу СРСР та їх радянізація.
2. Напад на СРСР. Україна в 1941 – 1942рр.

3. Окупаційний режим на рух опору німецько-фашистським загарбникам.
4. Бойові операції 1943 – 1944рр. Звільнення України.
5. Втрати України під час другої світової війни.

Рекомендована література: 1, 3, 30, 55, 60, 61, 84, 85, 87, 88, 89, 91, 94, 112, 191, 195.

Семінар № 13. УРСР в повоєнний період.

План

1. Відбудова народного господарства України.
2. Суспільні та економічні перетворення в Західній Україні. Діяльність ОУН-УПА. Операція “Вісла”.
3. Ідеологічний наступ тоталітарного режиму кін. 40-х – пер. пол. 50-х років ХХст.
4. Розвиток культури України в др. пол. 1940-х – пер. пол. 1950-х років. Становище греко-католицької церкви.

Рекомендована література: 1, 18, 24, 30, 86, 112, 159, 187, 197.

Семінар № 14. Наростання системної кризи тоталітарного режиму.

План

1. Хрущовська “відлига”.
2. Реформи промисловості та сільського господарства др. пол. 1950-х років.
3. Феномен “шістдесятництва”. Дисидентський рух.
4. Українська РСР у др. пол. 1960-х – пер. пол. 1980-х років.

Рекомендована література: 1, 18, 30, 70, 113, 114, 115, 187.

Семінар № 15. Україна незалежна.

План

1. Процеси державотворення в умовах незалежності. “Кримська” проблема.
2. Конституційний процес в Україні. Конституція 1996р.
3. Україна багатопартійна.
4. Економічне життя держави.
5. Зовнішньополітичний курс республіки.

Рекомендована література: 1, 5, 7, 11, 16, 20, 30, 80, 139, 162, 187, 192, 199, 206.

Семінар № 16. Комплексна контрольна робота за модулем №2.

Завдання і методичні рекомендації до самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів з вивчення курсу “Історія України” починається з ознайомлення студента із методичним посібником з курсу, де міститься зміст курсу, плани семінарських занять, теми рефератів та список основної та додаткової літератури з курсу. Таке ознайомлення надасть можливість утворити комплексне уявлення проблем курсу і побачити можливості його засвоєння.

Самостійна робота студента з курсу “Історія України” проявляється, перш за все, у підготовці до семінарських занять. Студент має ознайомитись зі списком літератури, що рекомендована як основна до підготовки з конкретної теми семінару.

Читаючи вперше текст із незнайомої проблеми, треба уважно фіксувати основні положення, поняття, усвідомленн яких надасть можливість зрозуміти сутність проблеми, що розглядається. Якщо зустрічаються незнайомі терміни, слід звернутись до словника історичних термінів і понять. Підготовка до семінарського заняття не означає однократне прочинання слів тексту, а являє собою напружену роботу по витлумаченню цих слів, розуміння змісту, запам'ятовування дат, встановлення причинно-наслідкових зв'язків. Робота з текстом вимагає від студента співвіднесення нового матеріалу з вже знайомим, розрізнення нових підходів із вже відомими. Важливо розуміти, на яких підставах виникає проблема, що розглядається, виходячи з яких засад її автор вирішує, чим відрізняється позиція цього автора від іншого.

При підготовці до семінарських занять студент має вивчати документи, аналізувати дії історичних діячів, що дасть змогу мати більш цілісне уявлення про той чи інший історичний період, надати оцінку політиці, котра проводилась в окремі періоди історії тощо.

Результатом самостійної роботи студента має бути усвідомлення змісту історичних подій та явищ, вміння розкрити їх сутність, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити узагальнюючі висновки. Добре та якісно проведена самостійна робота надасть змогу студентам чітко, логічно і послідовно викладати матеріал на семінарських заняттях, всебічно обґрунтовувати свою точку зору, відстоювати її в дискусіях.

Завдання і методичні рекомендації до індивідуальної роботи студентів

Індивідуальна робота студентів з курсу “Історія України” полягає, перш за все, в написанні реферату. Реферат з курсу є складовою частиною навчального плану підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів; його виконання є обов'язковим. Головною метою реферату є закріплення знань, що були отримані студентами під час лекцій та семінарських занять, закріплення вмінь наукового підходу до аналізу подій, явищ, діяльності історичних особистостей. Реферат оцінюється в 10 балів за модульно-рейтинговою системою. До іспиту з курсу “Історія України” допускаються лише ті студенти, які вчасно виконали та захистили реферат.

Для виконання реферату необхідно підібрати та опрацювати літературу й джерела з обраної теми, скласти план, який необхідно узгодити з викладачем. Реферат складається з наступних структурних частин: вступу, основної частини (за питаннями плану), висновків, списку використаних джерел та літератури, дати написання та підпису виконувача. Текст роботи може бути набрано на комп'ютері або написано від руки на листах формату А 4. Загальний обсяг реферату не повинен перевищувати 14 аркушів (якщо текст набрано на комп'ютері) та 18 аркушів (для рукописного тексту).

Слід дотримуватись встановлених вимог до оформлення рефератів. Титульна сторінка повинна мати назву ВНЗ, кафедри, назву роботи, ПІБ студента, групу та спеціальність, на якій він навчається. На другій сторінці пишеться план з указаними сторінками, на яких розташовані структурні частини контрольної роботи. Вступ за обсягом має займати 1 – 1,5 сторінки. Особливу увагу слід звернути на правильність оформлення посилки на джерела та літературу, оскільки при їх оформленні студенти часто допускають помилки.

Якщо текст роботи набирається на комп'ютері, необхідно дотримуватись наступних вимог до її оформлення:

1. Розмір шрифту – 14 пунктів.
2. Відстань між рядками – 1,5 інтервала.
3. Параметри сторінки – формат А 4.
4. Розташування – книжне.
5. Верхній, нижній берег – 20мм., лівий берег – 25мм., правий берег – 12мм.

Тематика рефератів (письмових контрольних робіт – для заочного відділення)

1. Початок людської цивілізації на території України.
2. Становлення і розвиток державотворчої традиції на території України: кімерійці, скіфи, сармати.
3. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.
4. Проблема етногенезу слов'ян.
5. Теорії походження Давньоруської держави.
6. Виникнення і становлення Давньоруської держави (I половина IX ст. – кінець X ст.).
7. Розквіт і піднесення Київської Русі (кінець X ст. – середина XI ст.).
8. Політична роздрібненість Київської Русі (кінець XI ст. – середина XIII ст.).
9. Князь Володимир Святославович і хрещення Русі.
10. Київська Русь за часів Ярослава Мудрого.
11. Культура Київської Русі..
23. Давньоруські міста.
24. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX – XII ст.),
25. Політичний лад Польщі та його особливості.
26. Люблінська унія та її вплив на подальший розвиток українських земель.
27. Братства та їх роль в історії українського народу.
28. Берестейська церковна унія та її наслідки.
29. Вплив Магдебурзького права на життя українського народу.
30. Запорозька Січ: суспільно-політичний та адміністративний устрій.
31. Дипломатичні зв'язки Запорозької Січі.
32. Селянсько-козацьке повстання гад проводом Криштофа Косинського.
33. Козацько-селянське повстання під проводом С. Наливайка.
34. Козацько-селянські повстання 20 – 30-х років XVIIст.
35. Розвиток національної державної ідеї від автономії до незалежної соборної України.
36. Військове мистецтво українського козацтва.
37. Українсько-російський договір 1654р.
38. Українська козацька держава в другій половині XVII ст.: кордони, населення, право.
39. Зовнішньополітична діяльність гетьмана І Мазепи.
40. Пилип Орлик: життя і доля.
41. Наказний гетьман П. Полуботок.
42. Ліквідація Запорозької Січі та подальша доля козацтва.
43. Політика царського уряду щодо півдня України (остання чверть XVIII ст.)
44. Палій і "паліївщина".
45. Гайдамацький рух.
46. Коліївщина: причини, хід, результати.
47. Опришківський рух.
48. Буржуазні реформи 60 -70 рр. XIX ст. в Російській імперії.
49. Земське самоуправління.
50. Кирило-Мефодіївське товариство: виникнення, діяльність, значення.
51. Сільське господарство в західноукраїнських землях. Трудова еміграція (кінець XIX – початок XXст).
52. Суспільно-політичний та національно-визвольний рух в Україні у другій половині XIX – на початку XX ст.
53. Революція 1905 -1907рр. і Україна.
54. Аграрна реформа П.Столипіна та її наслідки для України.
55. Україна і перша світова війна.
56. Симон Петлюра: історичний портрет.

57. Конституційні акти України 1917 – 1920 рр.
58. Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР) і “Акт злуки”.
59. Україна в міжнародних відносинах (1917 – 1920рр.).
60. Селянський повстанський рух в Україні.
61. Здійснення нової економічної політики в сільському господарстві і промисловості України.
62. Репресії 20-х – 30-х рр. ХХст.
63. Складання тоталітарного режиму в СРСР і його наслідки для України.
64. Діяльність таємного університету у Львові.
65. Західноукраїнські землі в 1920 –1930-і рр.
66. Західноукраїнські землі у складі Чехословаччини. Карпатська Україна.
67. Німецько-фашистський окупаційний режим в Україні.
68. “Українське питання” в міжнародній політиці напередодні та на початку другої світової війни.
69. Феномен “шістдесятництва”.
70. Економічний розвиток України у 1985 – 1991рр.: основні тенденції та проблеми.
71. Україна багатопартійна.
72. Зовнішньополітична діяльність незалежної України
73. Культура України (1990-ті рр.).
74. Прийняття християнства та його вплив на подальший розвиток Київської Русі.
75. Міжнародні контакти Галицько-Волинського князівства.
76. Поганська віра давніх слов’ян.
77. Вплив татаро-монгольського іга на динаміку розвитку українських земель.
78. Специфіка литовського проникнення в давньоруські землі.
79. Внесок братств в національне відродження українських земель.
80. Побут та традиції запорозького козацтва.
81. Богдан Хмельницький: життя та діяльність.
82. Герої Визвольної війни сер. ХVIIст.
83. Роль Петра Могили в історії України.
84. Катерина II і Україна.
85. Українська греко-католицька церква та її роль в культурно-національному розвитку Галичини і Закарпаття.
86. Церковна діяльність Андрея Шептицького.
87. Вплив європейського протестантизму на розвиток українських земель (ХVI – ХVIIст.).
88. "Руська трійця" в історії суспільно-політичного і культурного руху в Україні. Промисловий розвиток Донбасу (кінець ХIХ – початок ХХст).
89. М.С. Грушевський і Центральна Рада (ідеї та реальність).
90. Еволюція суспільно-політичних поглядів В. Винниченка в добу української революції.
91. Махно і махновщина.
92. Голод 1932 – 1933 рр.: причини і наслідки.
93. Соціальні деформації 20-х - 30-х рр. ХХст. та їх наслідки для сучасного історичного розвитку та духовного життя України.
94. Греко-католицька церква та її роль у боротьбі за національне визволення
95. Дмитро Донцов: національно-державна течія української політичної думки.
96. Правозахисний рух в Україні.
97. Народний рух України у суспільно-політичному житті республіки.
98. Церковна діяльність Й. Сліпого.
99. Етнополітика в Україні (кінець ХХ – поч. ХХI ст.).
100. Сучасне екологічне становище України.
101. УГКЦ в Канаді та Україні: характер взаємозв’язків та реалії взаємодії.
102. Українська правоославна церква та побудова громадянського суспільства в Україні.

103. Незалежна Україна: історична закономірність чи випадковість.

104. Роль релігії в житті українського народу на сучасному етапі.

Модульні контрольні роботи з курсу “Історія України”

Контрольна робота № 1. Україна з найдавніших часів до 1917р.

1. Розташуйте в хронологічній послідовності правління наступних князів

- Ярослав Мудрий;
- Володимир Великий;
- Аскольд;
- Ольга;
- Святослав.

2. Розташуйте періоди Стародавньої історії в хронологічній послідовності

- залізний вік;
- енеоліт;
- палеоліт;
- неоліт;
- мезоліт.

3. Розташуйте в хронологічній послідовності події

- знищення Хазарського каганата;
- похід Олега на Візантію;
- загибель Романа Мстиславича;
- загибель Аскольда;
- прийняття християнства на Русі.

4. Розташуйте події в хронологічній послідовності

- повстання древлян;
- похід Олега на Константинополь;
- прийняття Ольгою християнства;
- побудова Десятинної церкви;
- битва на Калці.

5. Розташуйте в хронологічній послідовності події

- будівництво храму св. Софії;
- правління Володимира Мономаха;
- Грюнвальдська битва;
- загибель Ігоря;
- Введення християнства на Русі.

6. Виділіть з переліку князів тих, кого православна церква канонізувала

- а) князь Гліб;
- б) князь Аскольд;
- в) княгиня Ольга;
- г) князь Святослав.

7. Визначте, які з князівств знаходились на терені сучасної України

- а). Чернігівське;
- б). Рязанське;
- в). Галицько-Волинське;
- г). Турово-Пінське.

8. Данило Галицький був сином

- а). Володимира Мономаха;

- б). Мстислава Удалого;
- в). Романа Мстиславича;
- г). Ярослава Осмомолисла.

9. Більш за все постраждали від татарських набігів

- а). Галичина, Волинь;
- б). Белзьке, Подольське воєводства;
- в). Київщина і Брацлавщина.
- г). Чернігівська та Переяславська землі.

10. Слов'янськими племенами були

- а) улічі;
- б) хазари;
- в) древляни;
- г) тіверці.

11. Виключте зайве

- а). Федорович, Брюховецький, Сулима, Наливайко, Жмайло, Виговський, Косинський.
- б). Субботов, Жванець, Збараж, Жовті Води, Переяслав, Берестечко, Корсунь.
- в). Нечай, Морозенко, Кривоніс, Острозький, Сірко, Могила, Богун.
- г). Могила, Смотрицький, Сулима, Борецький, Вишенський, Федоров, Гуня.
- д). Єсаул, писар, толмач, обозний, підскарбій, суддя, тисяцький.

12. “Вічний мир” було підписано у 1686р. між

- а). Польщею і Швецією;
- б). Польщею і Московією;
- в). Московією і Турцією.

13. Період глибокої кризи української державності др. пол. XVIIст. в Україні мав назву

- а). “Гетьманщина”;
- б). “Потоп”;
- в). “Руїна”.

14. Після смерті Б. Хмельницького гетьманом України став

- а). Ю. Хмельницький;
- б). П. Тетеря;
- в). І. Виговський.

15. Першими друкованими книжками в Україні були

- а). Острозька Біблія;
- б). Апостол, Буквар;
- в). Требнік, Адельфотес.

16. Вплив реформаційних ідей проявився в

- а) полемічній літературі;
- б) усній народній творчості;
- в) освіті.

17. Вставте пропущені слова

- а). В..... р. за наказом імператриці було ліквідовано гетьманство. Натомість введено правління на чолі з Рум'янцевим.
- б). В 1672р. на Правобережжі почалась війна між Турцією і Гетьман зі своїми військами брав участь у цій війні на боці Турції, а гетьман Ханенко— на боці
- в). Києво-Могилянську академію створено ур. за ініціативою на основі діючого з 1632р.
- г). В 1635р. козаками під керівництвом..... було зруйновано фортецю....., побудовану французьким інженером
- д). Просвітницький гурток “Руська трійця” виник у містів.....р. Його членами

стали Яков Головацький, Іван Вагилевич і

18. Причинами виникнення козацтва були

1. Закріпачення селян і міщан польськими магнатами і шляхтою;
2. -----;
3. -----;
4. -----.

19. Основними станами українського суспільства у пер. пол. XVI ст. були

1. шляхта;
2. -----;
3. -----;
4. -----.

20. Причинами козацьких повстань 90-х років XVIст. були

1. Свавільля польських магнатів;
2. -----;
3. -----;
4. -----.

21. Для соціально-економічного розвитку України 20 – 30-х років XVII ст. було характерно

1. створення фільварочних поміщицьких господарств;
2. -----;
3. -----;
4. -----.

22. Козаком міг стати кожний бажаючий при умові виконання наступних вимог

1. Виконувати вимоги козацького побратимства;
2. -----;
3. -----;
4. -----.

23. Допишіть до названих дат події

- 1566р. –
- 1569р. –
- 1596р. –
- 18 січня 1654р. –
- 1663 – 1668рр. –
- 1665 – 1676рр. –
- 1687 – 1709р. –
- 1768р. –
- 1764р. –
- 1775р. –
- 1793р. –
- 1805р. –
- 1834 – 1836р. –
- 1848р. –
- 1861р. –
- 1864; –
- 1873р. –
- 1891р. –
- 1905р. –
- 1908р. –
- 1914р. –

24. Дайте визначення поняттям

Вотчина, громадянська війна, клерикалізм, конституційна монархія, магнати, магдебурзьке право, митрополит, монархія, національно-визвольний рух, неолітична революція, панщина, патріархат,

промисловий переворот, революція, республіка, родова община, руїна, сейм, універсал, фільварк, шляхта.

25. Внесіть у таблицю події відповідно до історичного періоду

XVII ст.	XVIII ст.	XIX ст.	Початок ХХст.

1. Коломацькі статті;
2. Коліївщина;
3. Перша світова війна;
4. Гетьманство П. Дорошенка;
5. Третій поділ Польщі;
6. Створення першого марксистського гуртка в Україні;
7. Валуєвський циркуляр;
8. Створення легіону Українських січових стрільців;
9. Скасування кріпацтва в Закарпатті;
10. Заснування Києво-Могилянської академії;
11. Повстання в с. Турбях на Полтавщині;
12. Смерть Б. Хмельницького;
13. Другий поділ Польщі;
14. Столипінська аграрна реформа;
15. Бахчисарайський мирний договір;
16. Гетьманство Данила Апостола;
17. Битва під Батагом;
18. Створення Південного товариства декабристів;
19. Відкриття університету в Києві;
20. Приєднання Криму до Росії;
21. Скасування кріпосного права в Російській імперії;
22. Полтавська битва;
23. Гадячський договір;
24. Три поділи Польщі;
25. “Чорна рада” в Ніжині;
26. Гетьманство Кирила Розумовського;
27. Життя і діяльність Т.Г. Шевченка;
28. Емський указ;
29. Заснування Товариства українських поступовців;
30. Заснування Олешківської Січі;
31. Діяльність Кирило-Мефодіївського товариства;
32. Зруйнування Запорозької Січі;
33. Гетьманство І. Брюховецького на Лівобережній Україні;
34. Скасування кріпацтва на Буковині;
35. Перша світова війна;
36. Кючук-Кайнарджійський мирний договір;
37. Відкриття університету в Чернівцях;
38. Придушення повстання на Правобережній Україні на чолі з Семеном Палієм;
39. Діяльність у Львові просвітницького гуртка “Руська трійця”;
40. Гетьманство І. Самойловича;
41. Рух опришків на чолі з О. Довбушем;
42. Указ Катерини II про закріпачення селян на Лівобережжі;
43. Створення “Братства тарасовців”;
44. Другий поділ Польщі;
45. Відкриття в Одесі Новоросійського університету;
46. Гадяцький договір;
47. Створення легіону Українських січових стрільців.

26. Складіть складний план відповіді до теми: “Економічний розвиток України у другій половині XIX ст.”
27. Складіть складний план відповіді до теми: “Україна і Перша світова війна” .
28. Складіть складний план відповіді до теми: “Реформи в Російській імперії у др. пол. XIXст.”
29. Складіть складний план відповіді до теми: “Національно-культурне відродження в Західноукраїнських землях у XIX ст.”
30. Складіть складний план відповіді по темі: “Національний рух у Наддніпрянській Україні у другій половині XIX ст.”

Контрольна робота № 2. Україна в 1917 – на початку XXI ст.

- 1. З-поміж указаних подій виберіть таку, яка відбулась раніше**
- а) операція “Вісла”;
 - б) прийняття України в ООН.
 - в) входження Закарпаття до складу СРСР;
 - г) ліквідація УГКЦ.
- 2. З-поміж указаних подій виберіть таку, яка відбулась раніше**
- а) повернення з ув’язнення Й. Сліпого.
 - б) передача Криму до складу УРСР;
 - в). XX з’їзд КПРС;
 - г) освоєння цілинних земель.
- 3. З-поміж указаних подій виберіть таку, яка відбулась раніше**
- а) початок VIII п’ятирічки;
 - б) нелегальний друк “Лихо від розуму” В. Чорновола;
 - в) впровадження “Косигінської” реформи;
 - г) утворення Української Гельсінської спілки.
- 4. З-поміж указаних подій виберіть таку, яка відбулась раніше**
- а) прийняття Конституції України;
 - б) прийняття України в Раду Європи;
 - в) введення національної валюти – гривні;
 - г). “Оксамитова революція”.
- 5. З-поміж указаних подій виберіть таку, яка відбулась раніше**
- а). Прийняття Закону про мови;
 - б). XXVII з’їзд КПРС;
 - в). Початок перебудови;
 - г). Прийняття Декларації про державний суверенітет України.
- 6. Визначте, в якому році відбулась описана подія**
- “У Львівському обласному суді відбувся судовий процес над Українським робітничо-селянським союзом (УРСС), організатором якого був Левко Лук’яненко. УРСС мав на меті добитися виходу України з складу СРСР. Таке право було зафіксоване конституційними положеннями”.
- а). 1959р.
 - б). 1960р.
 - в). 1961р.

г). 1962р.

7. Визначте, в якому році відбулась описана подія

“Грошова реформа призвела до вилучення грошей у тих, кому вдалось накопичити певні суми. Відміна в цьому ж році карткової системи розподілення продуктів призвела до значного росту цін на них”.

- а). 1946р.
- б). 1947р.
- в). 1948р.
- г). 1949р.

8. Визначте, в якому році відбулась описана подія

“Жертвою репресій у Західній Україні стала греко-католицька церква. На Львівському соборі “ініціативна група” на чолі з єпископом Гавриїлом Костельником, запропонувала “возз’єднати УГКЦ” з православ’ям, ліквідувати Берестейську унію 1596р. і повністю розірвати зв’язки УГКЦ з Ватиканом”.

- а). 1945р.
- б). 1946р.
- в). 1947р.
- г). 1948р.

9. Визначте, в якому році відбулась описана подія

“Президенти Росії і України Б. Єльцин та Л. Кравчук, Голова Верховної Ради Білорусії С.Шушкевич в Біловезькій Пущі підписали угоду про створення СНД”.

- а). 1989р.
- б). 1990р.
- в). 1991р.
- г). 1992р.

10. Визначте, в якому році відбулась описана подія

“Під час презентації в київському кінотеатрі “Україна” фільму С. Параджанова “Тіні забутих предків”, з різкою критикою арештів серед інтелігенції виступили І. Дзюба, В. Стус, В.Чорновіл”.

- а). 1963р.
- б). 1964р.
- в). 1965р.
- г). 1966р.

11. Основними принципами НЕПу є

- а) аренда землі;
- б) використання найманої праці;
- в) продрозкладка на селі;
- г) централізований контроль і управління;
- д) торгівля, дрібне приватне підприємництво;
- ж) встановлення продовольчої диктатури на селі;
- з) створення “трудоих армій”;
- к) розповсюдження кооперації.

12. З наведених ознак виберіть ті, що відносяться до політики “Воєнного комунізму”

- а) заміна продрозкладки продподатком;
- б) зростання ролі держави в управлінні економікою;
- в) аренда землі, наймана праця;
- г) націоналізація банків згідно з декретом РНК;
- д) заміна приватної власності соціалістичною;
- ж) безкоштовне розподілення товарів і послуг;
- з) розповсюдження кооперації;

к) ведення загальної трудової повинності.

13. III універсалом Центральної ради проголошувалось

- а) Українську Народну республіку;
- б) націоналізацію підприємств;
- в) 8-годинний робочий день;
- г) свободу слова, другу, врівизначення;
- д) створення УГА;
- ж) незалежність України;
- з) недоторканість особи і помешкання;
- к) право власності на землю поміщицьких господарств.

14. Основними ознаками тоталітарного режиму в СРСР у 1930-ті роки були

- а) однопартійна диктатура;
- б) демократія як форма економічного та політичного устрою суспільства;
- в) культ особи Сталіна;
- г) вибори на основі багатопартійності;
- д) формування партійно-державної еліти;
- ж) ринкова економіка;
- з) репресії і переслідування;
- к) політичний контроль.

15. З наведених тез оберіть ті, що відповідають “Закону про тимчасовий устрій України” гетьмана П. Скоропадського

- а) вся влада в державі належала гетьману;
- б) гетьман не мав права вести закордонні справи;
- в) гетьман призначав прем'єра;
- г) Україна ставала монархією;
- д) замість назви “УНР” вводилась назва “Українська держава”;
- ж) голову найвищих судів призначав прем'єр ;
- з) пануючою релігією ставала православна віра;
- к) Україна залишалась республікою з авторитарною формою правління.

16. Співставте дати і події

1. жовтень 1921р.	А. Заснування Української Центральної ради.
2. 1921 – 1923рр.	Б. Виникнення УАПЦ.
3. 30 червня 1941р.	В. Прийняття Конституції УСРР.
4. 4 березня 1917р.	Г. Проголошення відновлення Української держави.
5. березень 1919р.	Д. Голод в Україні.

17. Співставте дати і події

1. 1942р.	А. Заснування УНДО.
2. 29 червня 1945р.	Б. Напад Німеччини на СРСР.
3. 13 листопада 1918р.	В. Утворення УПА.
4. 22 червня 1941р.	Г. Закарпаття увійшло до складу УРСР.
5. 1925р.	Д. Утворення Директорії.

18. Співставте дати і події

1. 11 січня 1918р.	А. Заснування ОУН.
2. квітень 1920р.	Б. Проголошення незалежності Карпатської України.
3. 15 березня 1939р.	В. IV універсал Центральної Ради.
4. 3 лютого 1929р.	Г. Визволення України від нім-фаш. загарбників.
5. жовтень 1944р.	Д. Перший “Зимовий похід” військ УНР.

19. Співставте дати і події

1. 7 листопада 1917р.	А. Більшовицький переворот у Петрограді.
2. 1 вересня 1939р.	Б. Прийняття Конституції УРСР.
3. 25 жовтня 1917р.	В. III універсал Центральної ради.
4. травень - липень 1928р.	Г. Напад Німеччини на Польщу.
5. січень 1937р.	Д. "Шахтинська справа".

20. Співставте дати і події

1. 3 липня 1917р.	А. Заснування УВО (Укр. військ. організації).
2. 22 червня 1941р.	Б. Голодомор в Україні.
3. 30 грудня 1922р.	В. II універсал Центральної ради.
4. серпень 1920р.	Г. Початок Великої Вітчизняної війни.
5. 1932 – 1933рр.	Д. Утворення СРСР.

21. Заповніть таблицю

А).

Дати	Події
Квітень-жовтень 1947р.	
	XX з'їзд КПРС
16 липня 1990р.	
	Вступ України в Раду Європи

Б).

Дати	Події
1946 – 1947рр.	
	I Всеукраїнський референдум
1953р.	
	Прийняття Конституції України

В).

Дати	Події
жовтень 1989р.	
	УРСР – член ООН
24 серпня 1991р.	
	"Косигінська" реформа

Г).

Дати	Події
21 січня 1990р.	
	Передача Кримської області УРСР
9 листопада 1976р.	
	Початок війни в Афганістані.

Д).

Дати	Події
8 грудня 1991р.	

	Катастрофа на Чорнобильській АЕС
9 травня 1945р.	
	Вибори Президентом В.А. Ющенко

22. З наведених особистостей оберіть ту, до якої відноситься надана характеристика

“Видатний український історик і громадсько-політичний діяч. З 1897р. до 1914р. очолював Наукове товариство ім. Т.Г. Шевченка. Засновник Товариства українських поступовців (1908р.). Голова Центральної ради Української Народної республіки.”

- а). Дмитро Дорошенко;
- б). Симон Петлюра;
- г). Михайло Грушевський;
- д). Володимир Винниченко;
- ж). Євген Петрушевич.

23. З наведених особистостей оберіть ту, до якої відноситься надана характеристика

“Видатний український політичний діяч, організатор збройних сил УНР. Під час повстання проти гетьмана Скоропадського увійшов до складу Директорії і очолював армію УНР. У лютому 1919р. очолив Директорію. З 1920р. перебував в еміграції”.

- а). Микола Міхновський;
- б). Володимир Винниченко;
- г). Симон Петлюра;
- д). Нестор Махно;
- ж). В'ячеслав Левицький.

24. З наведених особистостей оберіть ту, до якої відноситься надана характеристика

“Один із організаторів партизанського руху в Україні. У 1943р. здійснив рейд у Карпати. У 1946р. був міністром оборони УРСР. З 1947р. – заступник Голови Президії Верховної Ради УРСР”.

- а). Степан Бандера;
- б). Іван Кожедуб;
- г). Микола Попудренко;
- д). Сидір Ковпак;
- ж). Семен Тимошенко.

25. З наведених особистостей оберіть ту, до якої відноситься надана характеристика

“Визначний український військовий і політичний діяч. Полковник армії УНР, голова проводу ОУН. Загинув у 1938р. в Роттердамі від руки агента радянських спецслужб”.

- а). Степан Бандера;
- б). Дмитро Донцов;
- г). Євген Коновалець;
- д). Андрій Мельник;
- ж). Нестор Махно.

26. З наведених особистостей оберіть ту, до якої відноситься надана характеристика

“Керівник селянського збройного повстання на півдні України в 1917 – 1921рр. Прихильник анархо-комунізму. Воював практично з усіма владами і режимами, обстоюючи інтереси селян. В 1921р. емігрував”.

- а). Микола Міхновський;
- б). Симон Петлюра;
- г). Микола Попудренко;

- д). Агустин Волошин;
ж). Нестор Махно.

27. Установіть відповідність між назвами подій і явищ та прізвищами політичних діячів, які були в цей час при владі

1. “Ждановщина”.	А). М.С. Хрущов.
2. Дисидентський рух	Б). М.С. Горбачов.
3. Політика “гласності”.	В). Й.В. Сталін.
4. XX з’їзд КПРС.	Г). Л.Д. Кучма.
5. Введення нової валюти – гривні	Д). Л.І. Брежнєв.
6. Утвердження державного гімну України.	Ж). Л.Д. Кравчук.
7. Політика травлі О. Гончара за роман “Собор.”	З). В.В. Щербицький.
8. Курс на перебудову.	І). В.І. Івашко
9. Реорганізація колгоспів в радгоспи.	
10. Операція “Вісла”.	
11. Голод 1946 – 1947рр. в Україні.	
12. Політика “прискорення” в економіці.	
13. Освоєння цілинних земель.	
14. Косигінська реформа.	
15. Прийняття Конституції України.	
16. Закон про мови в УРСР.	
17. Боротьба з “космополітизмом”.	
18. Період “Застою”.	
19. Створення раднархозів.	
20. “Касетний скандал”.	
21. Вступ України в ООН.	
22. Формування Народного руху України.	
23. Вступ України в Раду Європи.	
24. “Відлига”.	
25. Початок війни в Афганістані.	

28. Дайте визначення поняттям

- в’язень сумління;
- гонка озброєнь;
- державний бюджет;
- дисидентство;
- загальнонаціональна криза;
- індустріалізація;
- коренізація;
- колективізація;
- мажоритарна система;
- окупаційний режим;
- приватизація;
- політичні репресії;
- протекціонізм;
- сталінізм;
- тоталітаризм;
- українське державотворення;
- українізація;

- українська революція;
- холокост.

29. Чому мітингова активність в Україні у 1988р. почалась у західних областях? Чи мала вона вплив на інші регіони республіки?
30. Розкрийте причини поразки ОУН – УПА в 1945 – 1952рр.
31. Охарактеризуйте процеси радянзації Західної України 1939 – 1941рр.
32. Порівняйте життя номенклатурної верхівки з умовами життя робітників та колгоспників у 70 – 80-ті роки ХХ ст.
33. В яких історичних умовах починається десталінізація і в чому її суть?

Словник історичних термінів і понять

Абсолютизм — необмежена самодержавна влада, деспотична форма державного правління, яка ґрунтується на сваволі правителя (царя, імператора, короля) і за якої досягається надзвичайно високий ступінь централізації державної влади.

Автономія — самоврядування певної частини держави, що здійснюється в межах, передбачених загальнодержавним законом (Конституцією).

Авторитаризм — антидемократична та антиправова концепція і практика здійснення влади: політичний режим, якому притаманні зосередження в руках однієї людини або невеликої групи осіб необмеженої влади, повна відсутність або абсолютна фіктивність представницьких інститутів та системи поділу влади.

Аграрні реформи — державні заходи, які перетворюють умови землеробства, форми землекористування і характер земельних відносин.

Агресія — у сучасному міжнародному праві будь-яке незаконне, з погляду Статуту ООН, застосування сили однієї держави (чи групи держав) проти іншої, яке має на меті загарбання території, ліквідацію або обмеження політичної незалежності, насильницьке підкорення народу (нації).

Адміністративно-командна система — антидемократична ієрархічно побудована система управління суспільством (зокрема, економікою, ідеологією тощо), яка базується на адміністративних методах, бюрократичному централізмі.

Альтернативні вибори — вибори, під час яких у виборчі бюлетені внесено декілька кандидатур.

Анархізм — ідейно-теоретична та суспільно-політична течія, в основі якої лежить заперечення державного управління суспільством; невизнання авторитету, порядку, дисципліни; свавілля.

Анексія — насильницьке приєднання, загарбання однією державою всієї (або частини) території іншої держави.

Антинацистський рух — 1). В Україні і країнах Західної Європи - народний рух проти нацистських окупантів (рух Опору). 2). У Німеччині - патріотичний рух, метою якого була боротьба з тоталітарним нацистським режимом.

Антропогенез — процес виділення людини з тваринного світу, олюднення мавпи під впливом суспільної практики.

Ареал — зона поширення видів тварин, рослин, корисних копалин, мов, діалектів тощо.

- Асиміляція** — добровільний або вимушений процес розчинення (втрата традицій, мови тощо) раніше самостійного народу (етносу) чи якоїсь його частини в середовищі іншого, як правило, численнішого народу (етносу); засіб досягнення етнічної однорідності.
- Багатопілля** — система землеробства, при якій використовується вся земля, проте враховується сумісність рослин, особливості виснаження та збагачення ґрунту, використовуються добрива, покращується агротехніка, проводиться меліорація. Система характерна для нового часу (XVI - поч. XVII ст).
- Бояри** — представники правлячої, привілейованої групи в Київській Русі, які стояли нижче князів за ієрархією і брали участь в управлінні державою; представники княжої адміністрації. Пізніше - найвищий стан у деяких державах (Московському царстві, Молдавії, Румунії).
- Буржуазні націоналісти** — політичний ярлик часів соціалізму у відношенні до тих, хто виступав за збереження національної мови, культури, звичаїв, історичних традицій свого народу.
- Валова продукція** — показник, що характеризує загальний обсяг виробництва продукції національної економіки, окремих промислових чи сільських підприємств у грошовому обчисленні.
- Вектор** — величина, що характеризується розміром і напрямом.
- Військово-промисловий комплекс** — союз великих корпорацій, дирекцій військових підприємств і урядової бюрократії. Вищого розвитку досягає в країнах, де зосереджено велике військове виробництво.
- Волюнтаризм** — позиція суб'єкта політики, згідно з якою головними чинниками досягнення поставленої мети є воля, особисті устремління та політичні наміри.
- Верв** — територіальний округ, який складав декілька селянських общин (мир). Члени верві несли взаємну відповідальність перед князем і були пов'язані круговою порукою. Орган управління верві - віче чи копа.
- Вотчина** — комплекс феодальної земельної власності (земля, споруди, інвентар) і пов'язаних з нею прав на феодально-залежних селян. Синонімами терміну "вотчина" є сеньйорія, майор, фео́д. Основною формою землеволодіння вотчина стає на більшій частині Європи у VIII - Хст.
- Воєвода** — військовий командир, який керував княжими загонами. Був представником княжої адміністрації.
- В'язень сумління** — особа, яка обмежена в правах за свої політичні, релігійні чи інші переконання. В'язнями сумління називають тільки тих, хто в своїй діяльності не застосовував насильства і не закликав до нього.
- Гегемонізм** — політика, в основі якої лежить бажання панувати над іншими народами і країнами світу
- Генезис** — походження, виникнення, процес утворення.
- Геноцид** — дії, метою яких є знищення будь-якої національної, етнічної, расової чи релігійної групи; одне з найтяжчих злочинів проти людства.
- Геополітика** — політична концепція, яка стверджує, що в основі політики (переважно зовнішньої) певної держави лежить співвідношення географічних чинників — просторового розташування країни, розміру території, клімату, наявності природних ресурсів, густоти населення тощо.
- Гонка озброєнь** — прискорене накопичення запасів зброї і військової техніки, їх якісне вдосконалення на основі мілітаризації економіки.
- Геральдика** — наука, яка вивчає герби як специфічне історичне джерело, в якому носієм інформації є символи, колір, місце розташування малюнка.
- Громадянське суспільство** — суспільство громадян із високим рівнем економічних, соціальних, політичних, культурних і моральних якостей, яке, будучи незалежним від держави, спільно з нею формує розвинуті правові відносини, взаємодіє заради спільного блага.
- Громадянська війна** — збройне соціально-класове протистояння всередині країни, яке зумовлене боротьбою за владу.

- Гуманізм** — теорія і практика, в основі якої лежить ставлення до людини як до найвищої цінності, захист права особистості на свободу, щастя, всебічний розвиток і вияв своїх здібностей.
- Дворянство** — привілейований стан феодальної епохи, який об'єднував велику земельну аристократію і основну масу середніх і дрібних землевласників.
- Двопільля** — розділ поля на дві частини: одна оброблялась, а друга "відпочивала" (пар). Ця система стала можливою з появою тяглової сили. Вперше застосована стародавніми римлянами.
- Декадентство** — загальна назва явищ культури др. пол. ХІХст. - поч. ХХст., для яких властивий настрій безнадії, занепаду, несприйняття життя, крайнього індивідуалізму.
- Декларація** — політична заява від імені держави, уряду, партії, організації; проголошення основних принципів.
- Демографія** — наука, що вивчає склад і рух населення та закономірності його розвитку.
- Демократія** — форма політичного та економічного устрою суспільства, заснована на визнанні народу основним джерелом влади; тип держави, яка декларує і втілює на практиці принципи народовладдя, права і свободи громадян, рівні можливості для діяльності різних політичних сил, контроль за діями органів влади.
- Держава** — базовий інститут політичної системи та політичної організації суспільства, що створюється для забезпечення життєдіяльності суспільства в цілому і здійснення політичної влади домінуючою частиною населення в соціально неоднорідному суспільстві з метою збереження його цілісності, безпечного існування, задоволення загальносоціальних потреб.
- Державний бюджет** — річний план майбутніх доходів і витрат держави, який складається урядом і затверджується вищим органом законодавчої влади.
- Десятина (церковна)** — десята частина врожаю чи інших доходів, яка збиралась на користь церкви.
- Дефіцит бюджетний** — перевищення витрат над доходами в рамках державного бюджету.
- Децентралізація** — управлінська політична система, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоврядування з метою оптимізації практичного вирішення питань загальнонаціональної ваги, а також реалізації регіонально-локальних програм.
- Діаспора** — перебування значної кількості народу за межами країни походження. Виникає в результаті міграції.
- Диктатура** — нічим не обмежена влада особи, класу чи інших соціальних груп у державі, регіоні, яка спирається на силу, а також на відповідний політичний режим
- Дим** — господарська одиниця на українських землях в період середньовіччя.
- Дисиденство** — морально-політична опозиція до існуючого державного (політичного) ладу, панівних у суспільстві ідей та цінностей.
- Дискримінація** — часткове чи повне, тимчасове чи постійне обмеження або позбавлення конституційних прав певної категорії громадян за расовою чи національною належністю, політичними і релігійними переконаннями, статтю тощо.
- Діаспора** — розпорощення, розселення по різних країнах народу, вигнаного обставинами, завойовниками або пануючою владою за межі батьківщини; уся сукупність вихідців з якоїсь країни та їх нащадків, які проживають поза її межами.
- Дружина** — збройні загони в Київській державі, які склали постійну військову силу, об'єднану навколо князя.
- Домінувати** — переважати, панувати, підноситися.
- Дуумвірат** — спільне правління двох найвищих службових осіб.
- Загальне виборче право** — один із основних інститутів виборчого права, який передбачає участь всього населення у виборах без будь-яких обмежень.

- Загальнонаціональна криза** — поєднання економічної, соціальної і політичної криз, яке характеризується паралічем державного управління, наростанням у суспільстві анархії та хаосу.
- Еволюція** — процес поступових змін, суть яких полягає в спрощенні або ускладненні розвитку чого-небудь або кого-небудь.
- Екзархат** — окрема церковна адміністративно-територіальна одиниця, яка має певну самостійність.
- Екзогамія** — звичай, який за первіснообщинного ладу забороняв шлюби між членами однієї родової групи.
- Експансія** — активне проникнення в яку-небудь сферу; загарбання чужих територій, ринків, джерел сировини; політичне та економічне поневолення інших країн.
- Економічний союз** — об'єднання декількох самостійних держав у суспільну економічну територію, на якій відсутні митні та інші перешкоди торгівлі, пересунення робочої сили, капіталів.
- Економічна інтеграція** — процес зближення економік ряду країн, співробітництво між ними.
- Економічні реформи** — законодавчі зміни в системі господарчої діяльності країни.
- Еміграція** — переселення, виїзд за межі держави з метою тимчасового чи постійного поселення в іноземній державі.
- Ендогамія** — звичай, який за первіснообщинного ладу дозволяв шлюби лише між особами однієї суспільної групи.
- Етатизм** — необхідність і виправдання активного втручання держави в політичне, економічне, соціальне і духовне життя суспільства із застосуванням бюрократизації, централізації та концентрації політичної влади.
- Етногенез** — походження народів.
- Етнос** — позачасова, позатериторіальна, позадержавна спільнота людей, об'єднана спільним походженням, культурою, мовою, історією, традиціями та звичаями, самосвідомістю та етнізмом (назвою).
- Законродавча влада** — система державних органів, яка має право приймати закони (в т.ч. верхавний законодавчий орган).
- Ідеологія** — система концептуально оформлених уявлень, ідей та поглядів на політичне життя, яке відображає інтереси, світогляд, ідеали, умонастрій людей, класів, націй, суспільства, політичних партій, громадських рухів та інших суб'єктів політики.
- Імідж** — образ, що цілеспрямовано формується й покликаний справити емоційно-психологічний вплив на певних осіб, організації, держави з метою популяризації, політичної реклами тощо.
- Імперія** — велика держава, що складається з метрополії та підпорядкованих центральній владі держав, народів, які примусово інтегровані до єдиної системи політичних, економічних, соціальних та культурних взаємозв'язків. Імперії виникають внаслідок загарбання територій, колонізації, експансії, інших форм розширення впливу наддержави.
- Індустріальне суспільство** — одна з стадій суспільного розвитку внаслідок індустріалізації суспільства.
- Індустріалізація** — створення важкої промисловості (машинобудування, металургія, енергетика) та інших галузей великого машинного виробництва.
- Інфляція** — переповнення каналів грошового обігу масою надлишкових паперових грошей, що спричиняє знецінення їх, зростання цін на предмети першої потреби, зниження валютного курсу, реальної заробітної плати.
- Інфраструктура** — сукупність галузей та видів діяльності, що обслуговують як виробничу, так і невиробничу сфери економіки (транспорт, зв'язок, комунальне господарство, загальна і професійна освіта, охорона здоров'я тощо).

- Історичне джерело** — це пам'ятки минулого, все те, що несе на собі залишки життя і діяльності людей, дає можливість відтворити історичні події (пам'ятки матеріальної культури, мови, писемності, звичаїв, обрядів тощо).
- Карткова система** — система розподілу продуктів, товарів та послуг по карткам, які диференційовано видаються державою різним категоріям населення.
- Клерикалізм** — система поглядів, суспільно-політична течія, яка прагнула посилити вплив церкви в політичному і духовному житті суспільства і здійснювала свою діяльність за допомогою політичних владних партій, а також різноманітних релігійних організацій.
- Князі** — представники вищої аристократії, нащадки українських удільних князів, які втратили державну владу, проте зберегли великі земельні володіння.
- Коаліція** — добровільне об'єднання для досягнення спільної мети; політичний чи військовий союз держав для колективних дій на міжнародній арені.
- Колабораціоністи** — зрадники своєї батьківщини, прислужники окупантів, зокрема німецько-фашистських загарбників у країнах, тимчасово окупованих гітлерівською Німеччиною під час II світової війни.
- Колективізація сільського господарства** — примусове або добровільне об'єднання приватних селянських господарств у великі колективні господарства, під час якого відбувалося відчуження селянина від власності на засоби виробництва.
- Колонізація** — заселення вільної території на окраїнах власної країни; заснування поселень у залежній країні; перетворення незалежної країни на колонію шляхом військового, економічного та політичного поневолення її іншою країною.
- Колонія** — поселення, засноване стародавніми народами (фінікійцями, греками, римлянами) на чужих землях.
- Компроміс** — згода, порозуміння з політичним противником, досягнуті шляхом взаємних поступок.
- Консерватизм** — політична ідеологія і практика суспільно-політичного життя, що орієнтується на збереження та підтримання існуючих форм соціальної структури, традиційних цінностей і морально-правових засад.
- Консолідація** — зміцнення, згуртування, об'єднання.
- Конституція** — основний закон держави, що закріплює суспільний і державний устрій, порядок утворення, принципи організації та діяльності державних органів, виборчу систему, основні права та обов'язки громадян.
- Контрреволюція** — активна боротьба усунутих від влади класів і соціальних груп проти розширення і розповсюдження революції з метою її придушення і відновлення старого ладу.
- Конфедерація** — одна з форм державного устрою, союз суверенних держав, які, зберігаючи свою незалежність, об'єднуються на певний час задля досягнення певних спільних цілей.
- Кон'юнктура** — сукупність умов, стан речей, збіг обставин, що можуть впливати на хід і результат якоїсь справи або процесу (наприклад, економічна кон'юнктура).
- Копні суди** — суди сільської общини в Україні, Білорусії і Литві в епоху середньовіччя, які збирались в визначеному місці - копищі.
- Коренізація** — політика компартійно-радянського керівництва, спрямована на утвердження контролю за життям національних республік. Здійснювалася переведенням діяльності органів управління, культурно-масових закладів, преси на місцеві мови національностей.
- Корупція** — підкуп державних і політичних діячів.
- Космополітизм** — теорія і практика, в основі якої лежить теза про необхідність заміни національного громадянства світовим.
- Криза політична** — тимчасове призупинення або припинення функціонування окремих елементів або інститутів політичної системи: значне поглиблення й загострення наявних політичних конфліктів, політичної напруженості.

- Культ особи** — єдиновладдя тоталітарного типу, часто релігійного характеру, що означає раболіпство, сліпе поклоніння “божеству”.
- Легітимність** — визначення або підтвердження законності якогось права чи повноваження; здатність політичного режиму досягати суспільного визнання й виправдання обраного політичного курсу, винесених ним політичних рішень, кадрових або функціональних змін у структурах влади.
- Лібералізм** — політична та ідеологічна течія, що об'єднує прихильників парламентського ладу, вільного підприємництва та демократичних свобод.
- Магдебурзьке право** — феодальне міське право, за яким міста частково звільнялись від центральної адміністративної влади феодалів і створювали органи самоуправління (комуні).
- Магістрат** — орган місцевого самоврядування, який виконував адміністративно-судові функції (в Литві, Польщі, Україні в XV - XIX ст.).
- Магнати** — великі землевласники.
- Мажоритарна система** — система виборів, при якій до уваги приймаються тільки голоси, які віддані за кандидата, що отримав більшість голосів на конкретній виборчій дільниці.
- Маніфест** — особливий урочистий акт (звернення) голови держави чи вищого органу державної влади до населення у зв'язку з важливою політичною подією; декларація політичної партії чи суспільної організації з програмою чи основними принципами діяльності.
- Маргіналізація** — незавершений, неповний перехід людини в нове соціальне середовище, за якого вона втрачає попередні соціальні зв'язки, але ще не може повною мірою пристосуватися до нових умов життя.
- Матріархат** — форма життя родової общини, при якій особий статус надавався жінці-матері.
- Менталітет** — стійкі структури глибинного рівня колективної та індивідуальної свідомості й підсвідомості, що визначають устремління, нахили, орієнтири людей, у яких виявляються національний характер, загально визнані цінності, суспільна психологія.
- Міграція** — пересування, переміщення.
- Мілітаризм** — нарощування військово-економічної могутності, в основному з метою підготовки до загарбницьких воєн, а також придушення опору всередині держави.
- Митрополит** — в християнській церкві - старший єпископ, який керує групою єпархій. У Київській Русі митрополит очолював православну церкву.
- Модернізація** — оновлення, вдосконалення, надання будь-чому сучасного вигляду, переробка відповідно до сучасних вимог.
- Монархія** — форма державного правління, за якої верховна влада повністю або частково зосереджена в руках однієї особи — глави держави, як правило, спадкоємного правителя, монарха. Розрізняють необмежену (абсолютну) монархію та обмежену (конституційну), за якої влада обмежується парламентом.
- Монополія** — велике підприємницьке об'єднання.
- Національно-визвольний рух** - суспільно-політичний рух, направлений проти іноземного панування. Мав за мету завоювання національної незалежності, реалізацію права нації на самовизначення.
- Національний дохід** — новостворена у сфері матеріального виробництва вартість або частина сукупного (ватового суспільного) продукту, що задишається після спожитих засобів виробництва.
- Націоналізм** — психологія, ідеологія і політика в національному питанні, яка заснована на визнанні пріоритету національного фактору в суспільному розвитку, завищена оцінка значення і ролі власної народності, нації; протиставлення національних інтересів однієї національності іншим.
- Нація** — історична спільнота людей, що складається в процесі формування спільності території, економічних зв'язків, літературної мови, етнічних особливостей культури та характеру.

- Нацизм** — політичний рух (з 1919р.), ідеологія, державний режим у Німеччині. Намагався довести право Німеччини на завоювання інших народів, особливо слов'янських, на панування в світі. Поєднував терор проти незгодних з масовою демагогічною пропагандою, слугував обрентуванням масових убивств людей, геноциду народів.
- Нейтралітет** — невтручання в чужі суперечки, в боротьбу між сторонами.
- Неополітична революція** — процес переходу від традиційного привласнюючого господарства (мисливство, збиральництво, рибна ловля) до господарства виробничого (землеробство, скотарство). Хронологічні рамки неополітичної революції на терені України-VI - III тис. до н.е.
- Нова економічна політика (НЕП)** — особлива політика, яку проводило керівництво Радянської держави з метою відбудови народного господарства. Включала елементи ринкових відносин при збереженні контролю держави над економікою.
- Номенклатура** — пануючий клас радянського суспільства, партійно-державне керівництво.
- Олігархія** — політичне та економічне панування, влада, правління невеликої групи людей, а також сама правляча група.
- Окупаційний режим** — система військового або цивільного управління, встановлена загарбниками на захопленій під час воєнних дій території.
- Опозиція** — протидія, опір певній політиці, політичній лінії, політичній дії; організація, партія, група, особа, які виступають проти панівної думки, уряду, системи влади, конституції, політичної системи в цілому.
- Охлократія** — домінування в політичному житті суспільства впливу натовпу, юрби, "маси"; один із способів здійснення політичної влади, що суттєво доповнює кризові політичні режими.
- Пан** — титул великих впливових феодалів, бояр, що мають знатне походження.
- Пантеон** — сукупність богів будь-якої релігії.
- Панщина** — безкоштовна примусова праця феодално залежних селян, які працюють власним інвентарем в господарстві землевласника-домені.
- Папа** — римський єпископ, верховний голова римо-католицької церкви і держави Ватикан.
- Парламент** — вищий виборний представницький орган державної влади.
- Партія** — політична організація, яка захищає інтереси того чи іншого класу, інших соціальних груп і керує їх політичною діяльністю.
- Патріархат** — форма життя родової общини, при якій чоловіку належала головна роль в господарстві, родині, суспільстві.
- Первісність** — перший, початковий етап життя людства, який характеризується появою перших історичних форм соціальної організації суспільства (первісне людське стадо, рід, плем'я) з великою значимістю кровних зв'язків, примітивним рівнем розвитку господарського життя, відсутністю публічної влади і приватної власності.
- Перелог** — найбільш давня система землеробства, при якій обробляли невелику ділянку землі: спалювали травостій, землю обробляли примітивними знаряддями праці, поле засівали декілька разів, а коли земля виснажувалась, її запускати в переліг і використовували як пасовисько для худоби.
- Підсічно-вогнева система обробки землі** — перетворення на поле звільнених від лісу територій. Дерева "підсікали" і спалювали. Зола ставала добривом на 4-5 років, потім ділянку кидали.
- Плюралізм** — ідейно-регулятивний принцип суспільно-політичного та соціального розвитку, що базується на існуванні декількох (чи багатьох) незалежних начал політичних знань і розуміння буття: система влади, що ґрунтується на взаємодії та протидії політичних партій та громадсько-політичних організацій.
- Політична еміграція** — виїзд громадян із своєї країни в іншу на постійне місце проживання з політичних причин.
- Політична система** — сукупність державних і недержавних соціально-політичних інститутів, які здійснюють владу, управління справами суспільства, регулювання політичних процесів,

відносини між соціальними групами, націями, державами та забезпечують політичну стабільність і прогресивний розвиток.

Політичні репресії — незаконні, необґрунтовані каральні заходи (ув'язнення в тюрму або концтабір, депортація, позбавлення засобів до існування, застосування смертної кари) щодо тих, хто чинив або міг чинити опір державній владі.

Погост — у Київській Русі спеціальні укріплені пункти, центри адміністративних округів, які, згідно з реформами княгині Ольги, стали місцем збору данини представниками княжої адміністрації.

Президент — виборний голова держави в більшості сучасних держав з республіканською формою правління.

Політика — діяльність державних органів і правлячих партій, пов'язана з відносинами між групами, націями, державами. Поділяється на внутрішню і зовнішню.

Полюддя — в Київській Русі X – XIII ст. - щорічний об'їзд князем та його дружиною власних володінь і підвласних племен з метою збору данини.

Популізм — схильність політиків домагатися визнання їхньої громадської діяльності, популярності, вдаючись до простих, прийнятих для населення аргументів та пропозицій, уникаючи непопулярних, але необхідних заходів щодо вирішення суспільних проблем.

Правова держава — тип держави, в основі якої — верховенство закону, поділ влади, правовий захист особи, юридична рівність громадянина і держави.

Прагматизм — теорія та практика, основою яких є визнання досягнення поставленої мети (нерідко за будь-яку ціну) головним критерієм якої є результативність діяльності.

Приватизація — процес перетворення будь-якої форми власності (державної, колективної, особистої тощо) у приватну: передача частини державної власності в будь-яку іншу недержавну власність, трансформація державних підприємств та організацій в акціонерні, колективні, кооперативні, приватні тощо.

Пріоритет — першість у відкритті, винаході, висловлюванні ідеї: переважне право, значення чогось.

Протекціонізм — економічна політика держави, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції та на розширення зовнішніх ринків. Протекціонізм, як правило, реалізується через митну політику.

Расизм — сукупність антинаукових концепцій, основу яких складають положення про фізичну і психічну нерівноцінності людських рас, які поділяються на "вищі" (або "повноцінні") і "нижчі" (або "неповноцінні").

Реабілітація — виправдання, відновлення доброго імені несправедливо засудженої, звинуваченої особи.

Революція — докорінна зміна, стрибкоподібний перехід від одного якісного стану до іншого, від старого до нового: переворот у будь-якій сфері.

Релігія — світогляд, а також поведінка і специфічні дії, що мають в основі віру в реальне існування надприродного - Бога (богів) як першооснови, творця і управителя світу, який має необмежену владу над людьми.

Репарації — в міжнародному праві вид матеріальної (фінансової) міжнародно-правової відповідальності, основу якої складає відшкодування збитків від агресії державою, яка скоїла агресію державі, яка зазнала агресії.

Республіка — держава, в якій органи влади формуються за принципом виборності їх народом: форма державного управління, за якої вища влада належить виборним представницьким органам, а глава держави обирається населенням чи представницьким органом.

Рестаурація — відновлення скинутого суспільного устрою чи правлячої раніше династії.

Реформа — перетворення, зміна, нововведення, яке не знищує основ існуючої структури.

Родова община — невеликий колектив родичів, який веде спільне господарство.

- Сейм** — станово-представницький орган у Польсько-Литовській державі, Чехії в період середньовіччя. Зараз сейм - назва парламенту в Польщі, Литві, Латвії, Фінляндії.
- Сепаратизм** — політичний рух, який має за мету відділення від держави частини її території і створення на ній нової держави.
- Соціал-демократія** — ідеологічна і політична течія, яка виступає за здійснення ідей демократичного соціалізму в усіх сферах життя суспільства.
- Соціалістичний реалізм** — художній метод у літературі та мистецтві, який вимагав зображати дійсність відповідно до вимог комуністичної ідеології.
- Стагнація** — застій в економіці, виробництві, торгівлі.
- Суверенітет** — незалежне від будь-яких сил, обставин і осіб верховенство; незалежність держави в зовнішніх і внутрішніх справах.
- Тенденція** — напрям розвитку якогось явища.
- Толерантність** — терпиме ставлення до інших, чужих думок, вірувань, політичних уподобань та позицій.
- Тоталітаризм** — політичний режим і система державної влади з використанням насильницьких засобів у процесі управління суспільством, з відсутністю політичного плюралізму й демократичних свобод, обмеженням політичних прав усього населення.
- Традиція** — форма передачі соціального досвіду: ідеї, звичаї, норми, що передаються з покоління в покоління. Система виникла в середня віки.
- Трипілля** — система землеробства, при якій ділянка поділяється на три частини: озимі, ярві і пар. Кожного року частини ділянки міняють місцями.
- Трудодень** — міра витрат праці і міра споживання в колгоспах.
- Узурпація** — протизаконне захоплення влади: привласнення чийхось прав на що-небудь.
- Українізація** — різновид коренізації, що здійснювався на території України.
- Українська революція** — глибокі якісні зміни, що відбулися в житті українського суспільства після розпаду Російської та Австро-Угорської імперій. Наслідком було утвердження державних прав українського народу, утворення двох демократичних національних держав – УНР і ЗУНР і проголошення їх возз'єднання в соборну державу. Основними рушійними силами революції виступати селянські і солдатські маси, нечисленна національна інтелігенція. Поразка революції призвела до втрати суверенності та поглинання українських земель радянською Росією, Польщею, Румунією і Чехо-Словаччиною.
- Українське державотворення** — процес формування і діяльності органів державної влади та управління в Україні, спрямований на утвердження суверенітету, розбудову національної держави, розвиток економіки і культури.
- Унітарна держава** — форма державного устрою, яка базується на зверхності суверенітету (верховної влади), єдиної держави над адміністративно-територіальними одиницями, на які вона поділена.
- Унія** — союз держав.
- Урок** — точно встановлений з часів княжіння Ольги розмір данини.
- Уряд** — вищий виконавчий орган державної влади в країні, який, як правило, очолюється прем'єр-міністром.
- Фашизм** — крайня, антидемократична, радикально-екстремістська політична течія, в основі якої – синтез концепції нації як вищої і одвічної реальності та догматизованого принципу соціальної справедливості: різновид тоталітаризму.
- Федерація** — форма державного устрою; союзна держава, що складається з кількох держав або державних утворень, кожне з яких, поряд із загальнофедеральними, має власні законодавчі, виконавчі та судові органи.
- Феномен** — виняткове, незвичайне, рідкісне явище.
- Феодалізм** — суспільно-політична формація, в основі якої лежить приватна власність феодала на землю та інші засоби виробництва при всій повноті влади на цій землі.

- Фермер** — власник чи арендатор ферми – приватного сільськогосподарського виробництва на земельній ділянці, яка є власністю або арендується.
- Фольварк** — велике магнатське володіння в Речі Посполитій, яке було засноване на панщині і мало внутрішню спеціалізацію.
- Холодна війна** — стан міжнародних відносин, які характеризуються довготривалим протистоянням, і в той же час неможливістю вирішити його шляхом прямого військового конфлікту (стан відносин між СРСР і США після II світової війни).
- Холокост** — цілеспрямована політика нацистів Німеччини, заснована на зверхності арійської раси. Мала на меті фізичне знищення євреїв, циган і інших народів неарійського походження.
- Християнство** — найбільш чисельна світова релігія, яка виникла у Iст. н.е. в східних провінціях Римської імперії внаслідок зливання і взаємопроникнення ідей кількох месіанських течій іудаїзму. В основі християнства лежить віра в Ісуса Христа як сина Божого. У 1054р. християнство розкололось на православних і католиків.
- Цензура** — система державного нагляду за друком та іншими засобами масової інформації.
- Централізація** — зосередження керівництва, управління в єдиному центрі; зосередження більшої частини державних функцій у віданні центральних установ.
- Цех** — об'єднання ремісників однієї спеціальності, які мешкали в одному місті.
- Цивілізація** — будь-яка форма існування живих істот, наділених розумом; історичні типи культур, локалізованих у часі та просторі: рівень суспільного розвитку і матеріальної культури, досягнутий даним суспільством.
- Шляхта** — привілейований феодальний стан в Польщі, Литві і на захоплених ними в XVI- XVII ст. українських і білоруських землях.
- Шовінізм** — агресивна форма націоналізму, в основі якої лежить проповідь національної винятковості, протиставлення інтересів однієї нації інтересам іншої нації.
- Спархія** — церковний адміністративний округ на чолі з архієреєм (єпископом).
- Ядерна зброя** — зброя масового знищення, в основі якої лежить використання ядерної енергії.
- Язичництво** — термін, який було введено богословами монотеїстичних релігій. Слугує для позначення релігійних вірувань, обрядів і свят, які було вироблено протягом віків до появи монотеїзму. До язичких вірувань відносять магію, фетишизм, анімізм, тотемізм тощо.

Пам'ятка студенту

1. Як давати визначення поняттю

1. Найдіть найбільш спільну (родову) ознаку.
2. Встановіть основні (видові) відмінності.
3. Складіть з цих двох елементів формулювання визначення.

2. Як робити порівняння

1. Розміркуйте, за яким планом можна охарактеризувати явища, що вивчаються.
2. Встановіть їх загальні суттєві ознаки.
3. Визначте суттєві відмінності між ними.
4. Зробіть висновок, який витікає з цього порівняння.

3. Як будувати доказ

1. Сформулюйте думку, істинність якої треба довести.
2. Наведіть і поясніть аргументи, які підтверджують цю думку.
3. Зробіть висновок, який би завершував доказ.

4. Як скласти план

1. Уважно прочитайте матеріал, що вивчається.
2. Розділіть його на основні змістові частини (пункти) і надайте їм назви.
3. Розділіть на змістові частини (підпункти) кожен пункт і теж надайте їм назви.
4. Перевірте, чи не співпадають пункти і підпункти плану, чи достатньо повно відображено в них основний зміст теми, з якої необхідно було скласти план.

Вступ

I. Основна частина

1. _____

1.1. _____

1.2. _____

2. _____

2.1. _____

2.2. _____

Висновки _____

Список використаних джерел і літератури

5. Як рецензувати відповідь

1. Чи викладався матеріал чітко і послідовно?
2. Чи достатньо повною була відповідь?
3. Чи були ствердження, доведені фактами?
4. Чи застосовувались при виступі джерела?
5. Чи було зроблено узагальнюючий висновок?
6. Які були допущені помилки, неточності?
7. Чи грамотною і виразною була мова?

6. Як працювати з історичним документом

1. Визначте тип документа (літопис, мемуар тощо).
2. Визначте час створення джерела, його можливого автора.
3. Виділіть головне у змісті.
4. Визначте, інтереси якої верстви населення висловлює автор.
5. Надайте оцінку змісту джерела, визначте його достовірність.
6. Включіть зміст джерела в систему своїх знань, які отримали в процесі лекційного курсу, семінарських занять та самостійної роботи.

7. Як складати історичний портрет

1. Становлення особистості історичного діяча.
 - 1.1. Характеристика епохи.
 - 1.2. Біографія історичного діяча.
2. Особисті якості і риси характеру.
 - 2.1. Формування поглядів.
 - 2.2. Вплив особистих якостей на діяльність.
 - 2.3. Ваше відношення до рис характеру особи, яку характеризуєте.
4. Найбільш визначні вчинки історичної особи.
 - 3.1. Дайте характеристику суспільним ідеалам.
 - 3.2. Перерахуйте основні справи життя особи, досягнення і невдачі.
 - 3.3. Вкажіть, які верстви населення підтримували його діяльність, а які ні та чому.
 - 3.4. Визначте його оточення (хто був другом, а хто ворогом і чому).
 - 3.5. Наслідки діяльності особи: а) для сучасників; б) для потомків.

4. Ваше особисте відношення до історичної особи.
- 4.1. Визначте, які почуття викликає у Вас його діяльність.
- 4.2. Висловіть своє відношення до засобів і методів його діяльності.
- 4.3. Дайте власну оцінку його діяльності.

7. Як скласти повідомлення

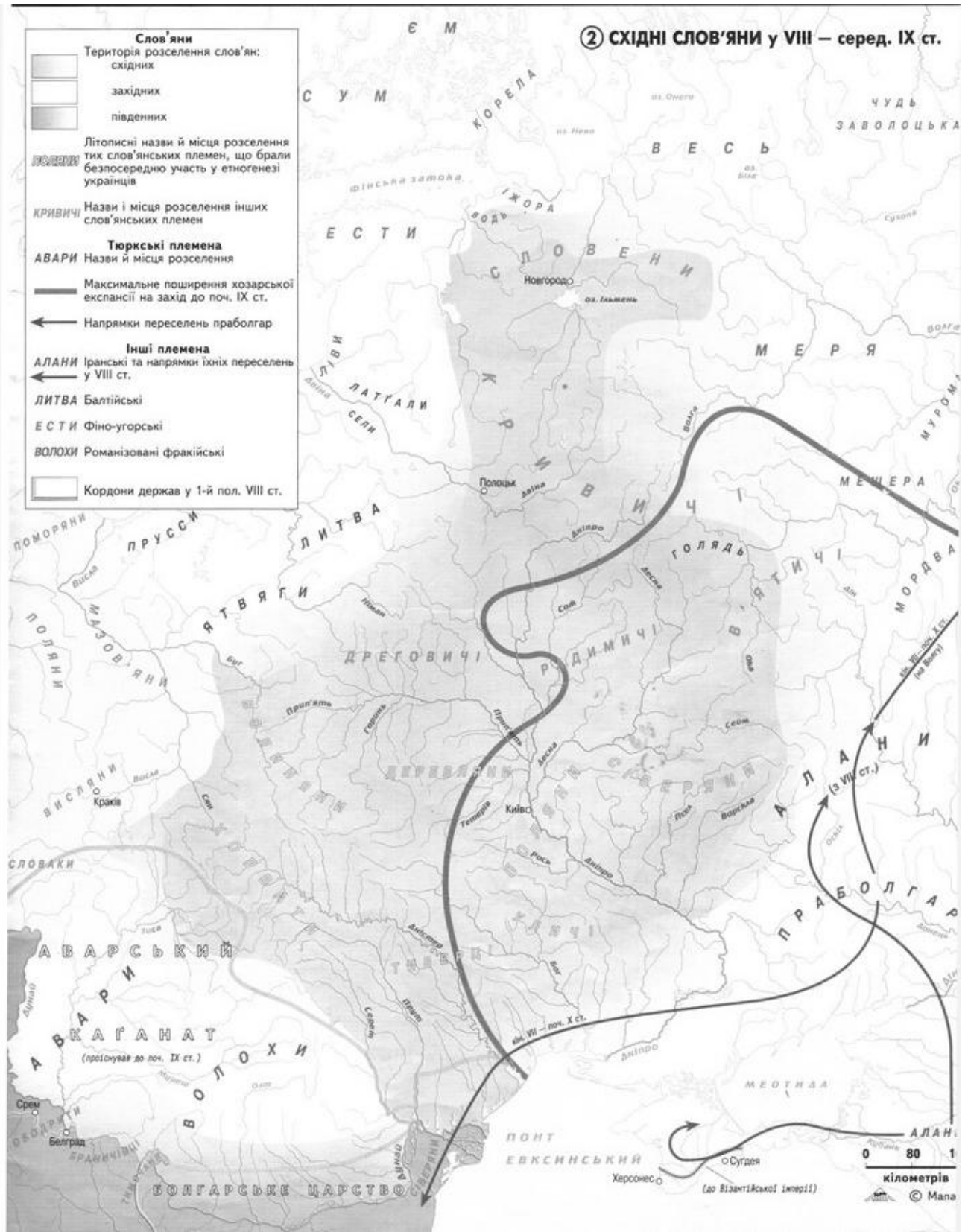
1. Прочитайте літературу з теми, по якій збираєтесь зробити повідомлення.
 2. Вивчіть джерела з обраної теми.
 3. Складіть план своєї доповіді (вступ, основна частина, висновок).
 4. Під час виступу необхідно говорити виразно і чітко, знаходитись у контакті зі слухачем, слідкувати за реакцією аудиторії.
 5. Стежте за собою: жестами, тембром голосу, інтонацією.
- Висновок має відображати основні ідеї виступу

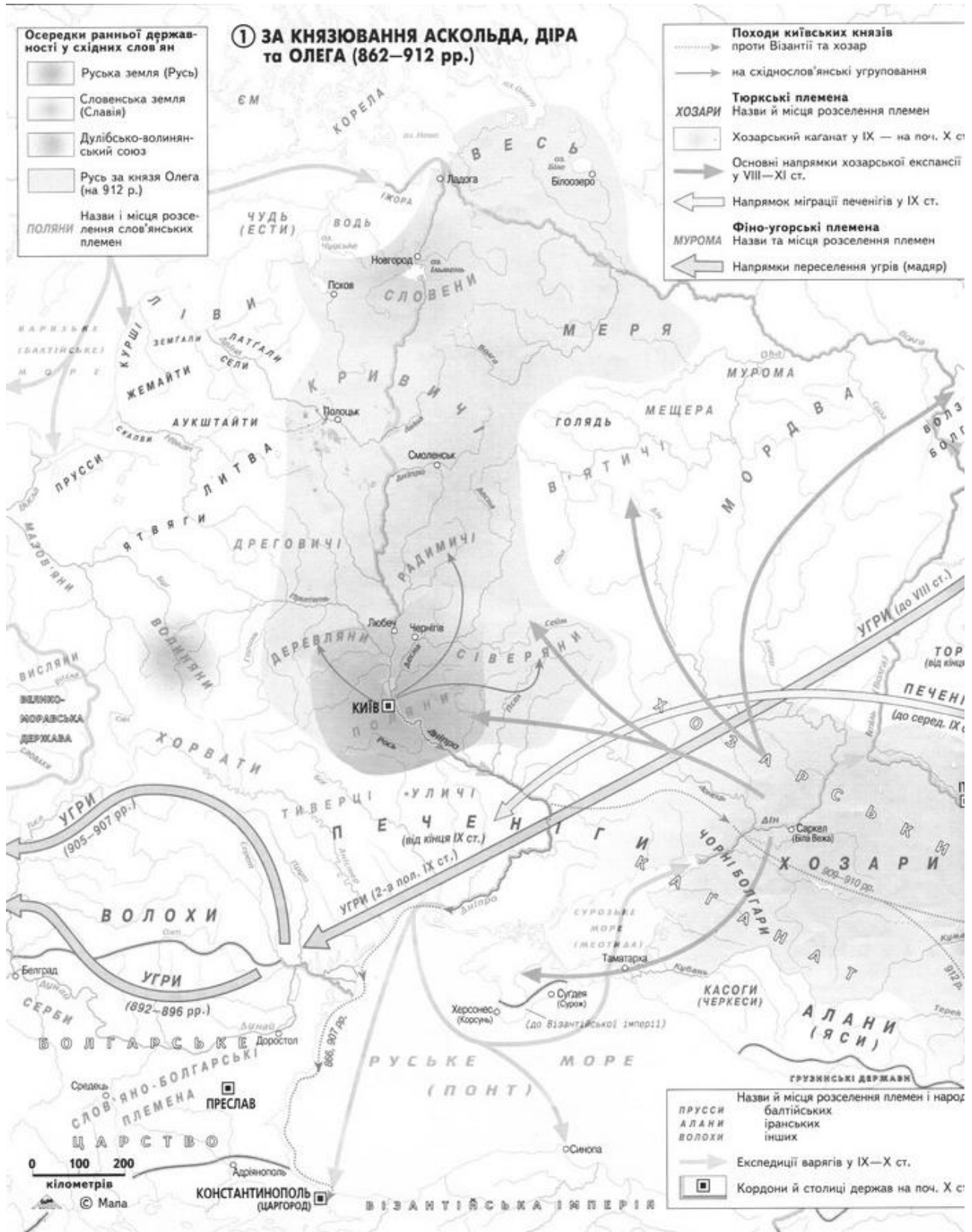
8. Як вести діалог

1. Мета діалогу - пошук істини. Діалог - форма колективної пошукової праці, тому не намагайтесь, перш за все, спростувати опонента, доводячи свою правоту. В суперечці є тільки одна правда - нові знання.
 2. Не бійтеся помилитись, ідіть на ризик - без цього нема нових знань. Вашу позицію можуть оспорити або спростувати.
 3. Нічого не сприймайте на віру без достатнього обґрунтування. Любе ствердження приймайте як припущення, яке треба дослідити і перевірити. Тільки в результаті критичного аналізу можна прийти до того чи іншого переконання.
- Не наполягайте на своїй точці зору, якщо доведено, що вона є помилковою. Не забувайте: якої б теми не стосувався діалог, треба поводитись чемно, коректно і толерантно.

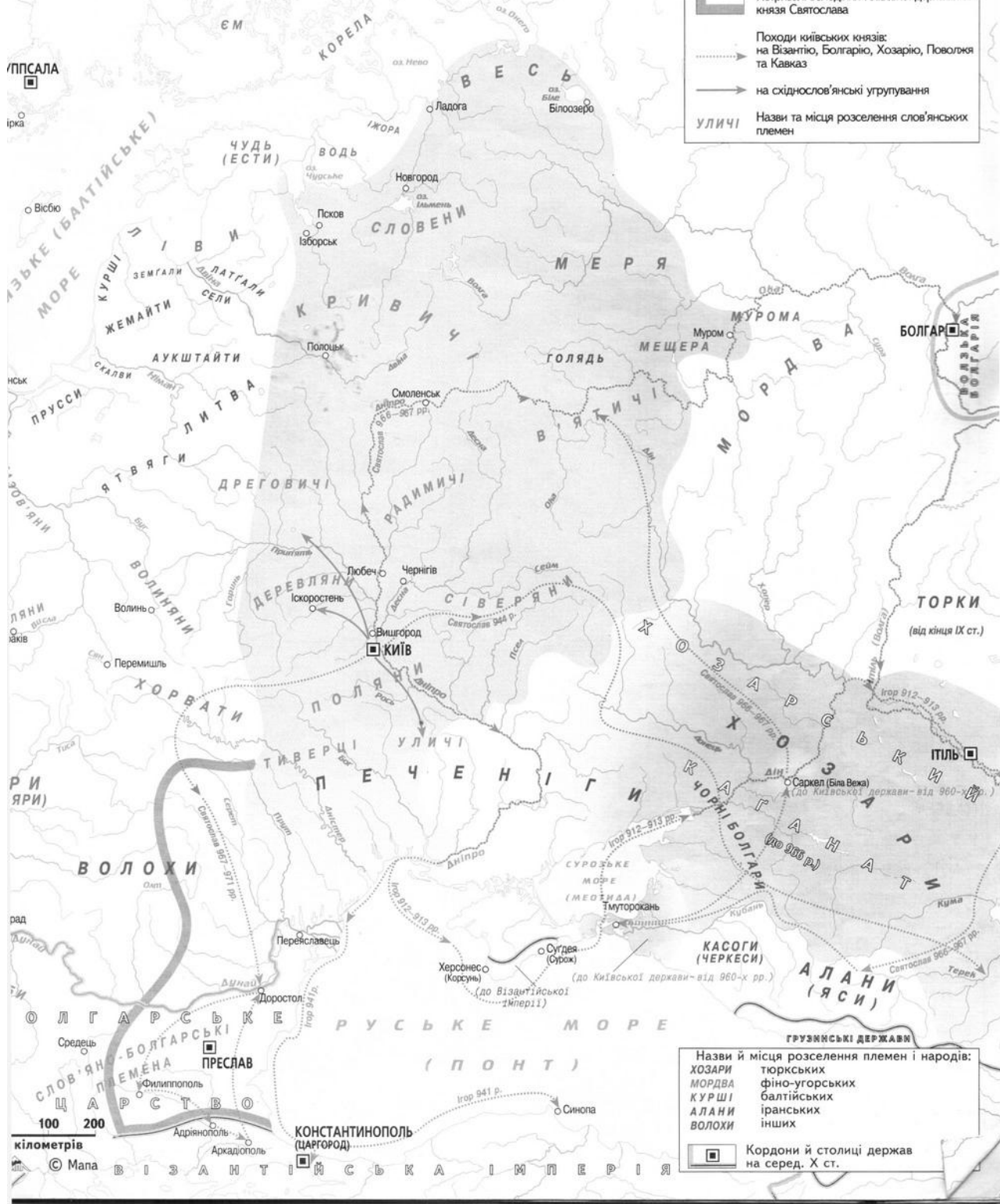
ПЕРЕЛІК ІСТОРИЧНИХ КАРТ

1. Східні слов'яни у VIII – середині IX ст.	С. 55
2. Князювання Аскольда, Діра та Олега (862 – 912рр.)	С. 56
3. Князювання Ігоря, Ольги та Святослава	С. 57
4. Русь – Україна та суміжні землі періоду монгольського вторгнення	С. 58
5. Галицька і Волинська землі у другій половині XII ст.	С. 59
6. Українські землі у другій половині XIV – першій половині XVст.	С. 60
7. Українські землі у XVI ст.	С. 61
8. Козацько-селянські повстання першої половині XVII ст.	С. 62
9. Запоріжжя у другій половині XVI – першій половині XVII ст.	С. 63
10. Гетьманська Україна за Івана Мазепи (1687 – 1709 рр.)	С. 64
11. Територіальний перерозподіл українських земель наприкінці XVIII ст.	С. 65
12. Українські землі на початку XIX ст.	С. 66
13. Українські землі наприкінці XVIII – 1860рр.	С. 67
14. Українські землі у складі Російської імперії у 1861р. – на початку XXст.	С. 68
15. Доба Центральної Ради (мирний період)	С. 69
16. Доба Центральної Ради (збройна боротьба)	С. 70
17. Доба Гетьманату	С. 71
18. Західноукраїнська Народна республіка	С. 72
19. Доба Директорії (вересень 1919 – березень 1920рр.)	С. 73
20. Аступ німецьких військ (червень 1941 – липень 1942рр.)	С. 74
21. Нацистський окупаційний режим. Наступ радянських військ (1943 – 1944рр.) ...	С. 75
22. Україна у 1959 – 1989рр.	С. 76
23. Чисельність та національний склад населення	С. 77
24. Незалежна Україна	С. 78

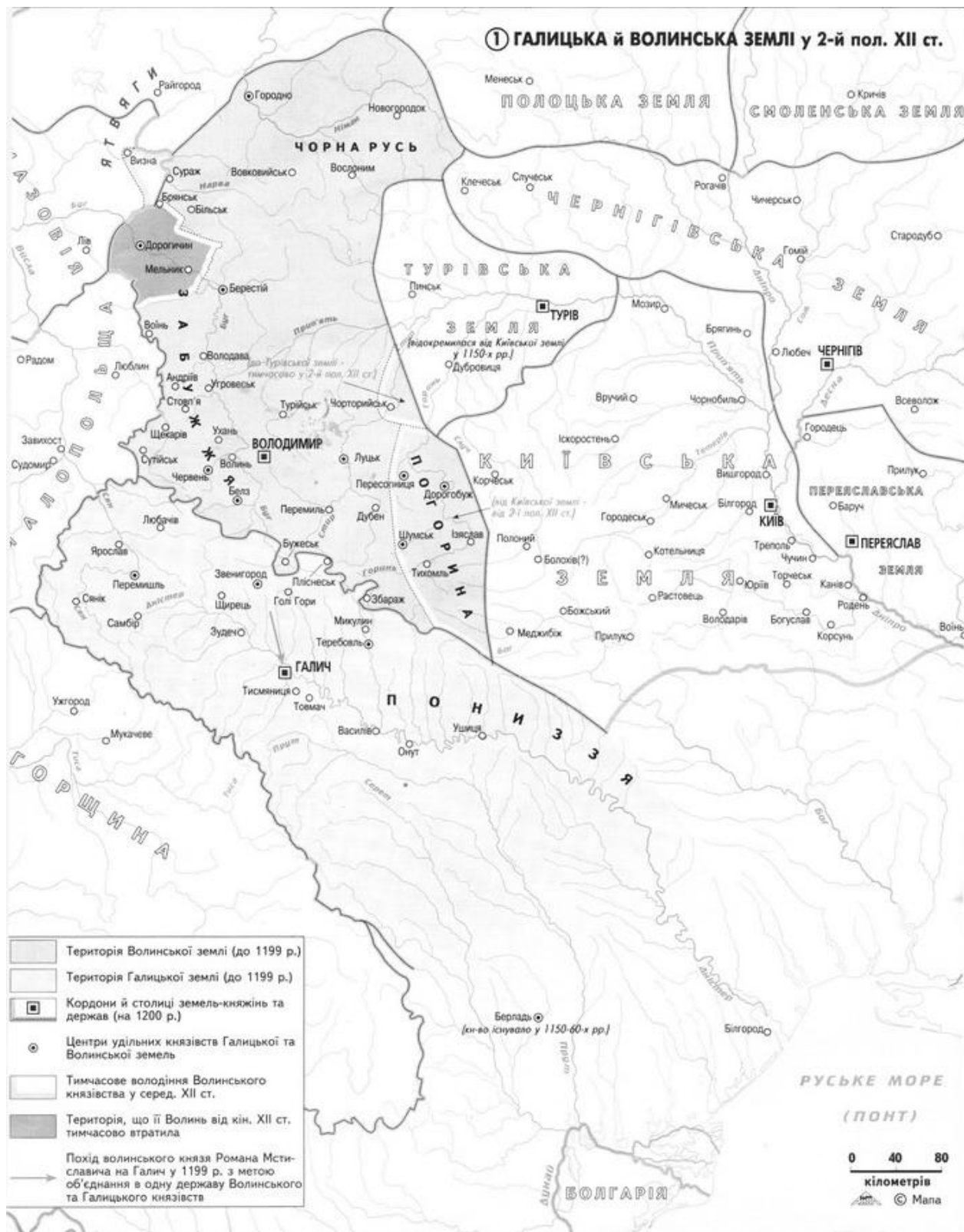

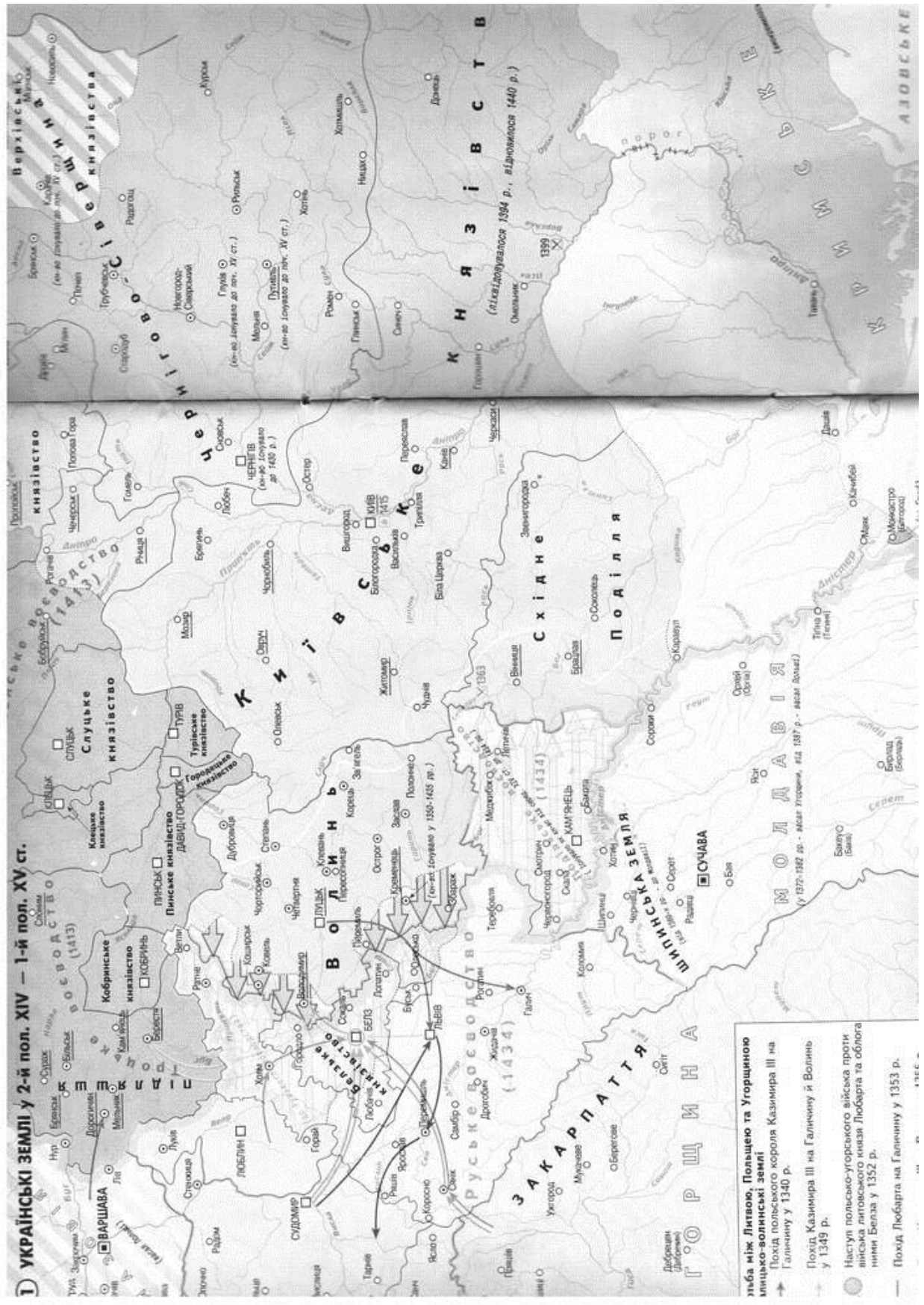
2 ЗА КНЯЗЮВАННЯ ІГОРЯ, ОЛЬГИ та СВЯТОСЛАВА (912–972 рр.)

2 РУСЬ-УКРАЇНА та СУМІЖНІ ЗЕМЛІ ПЕРІОДУ МОНГОЛЬСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ (1220 – 1240-і рр.)

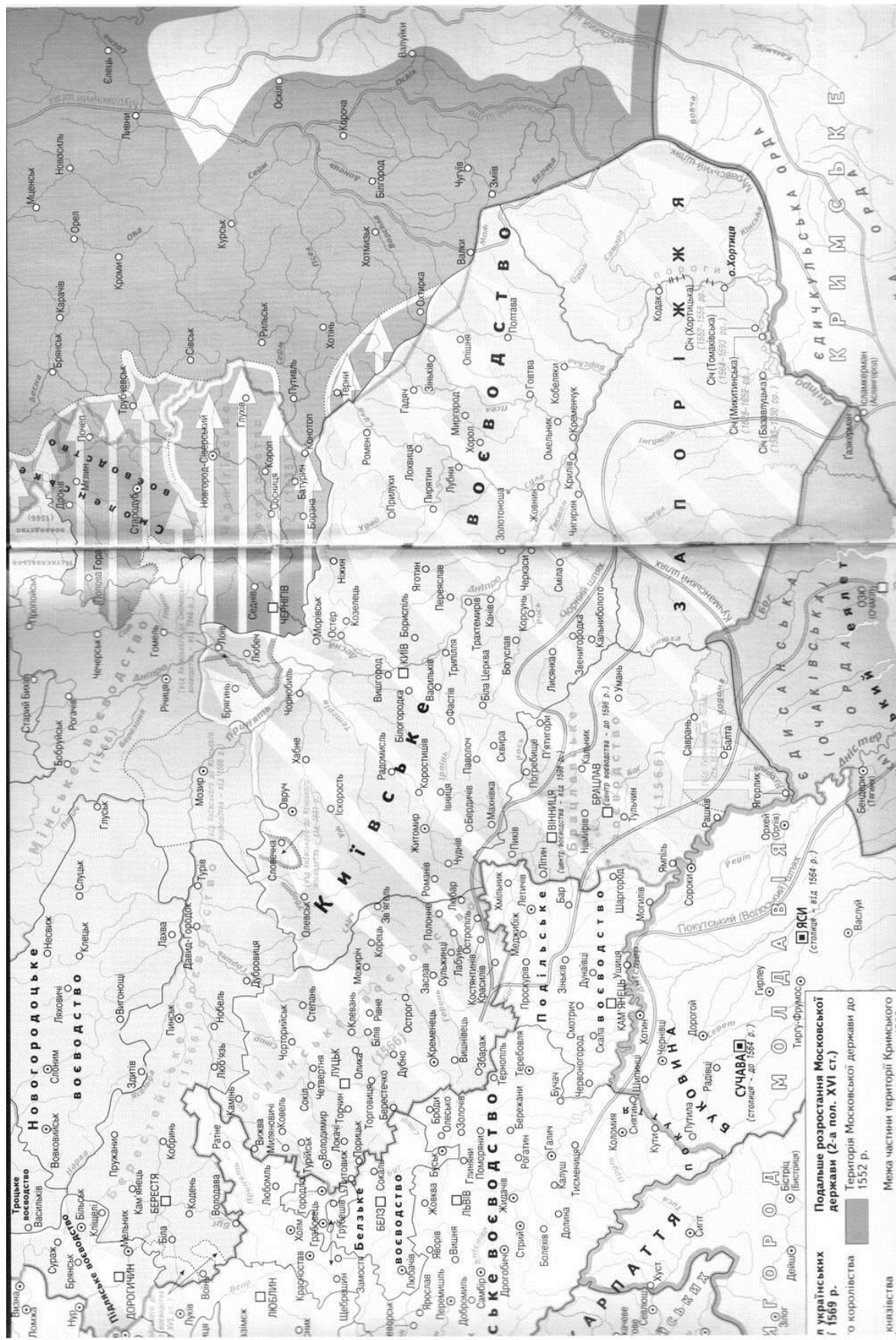

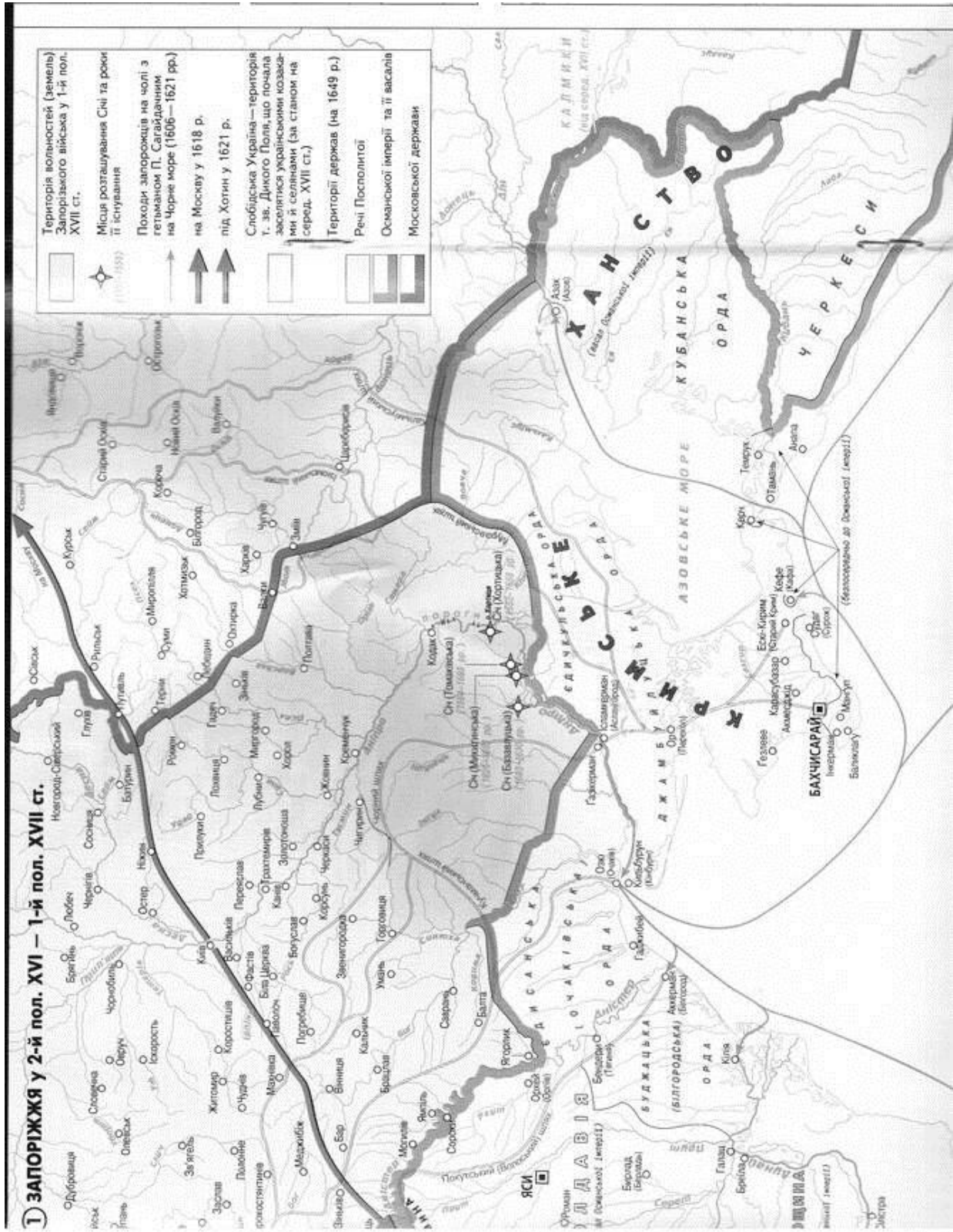

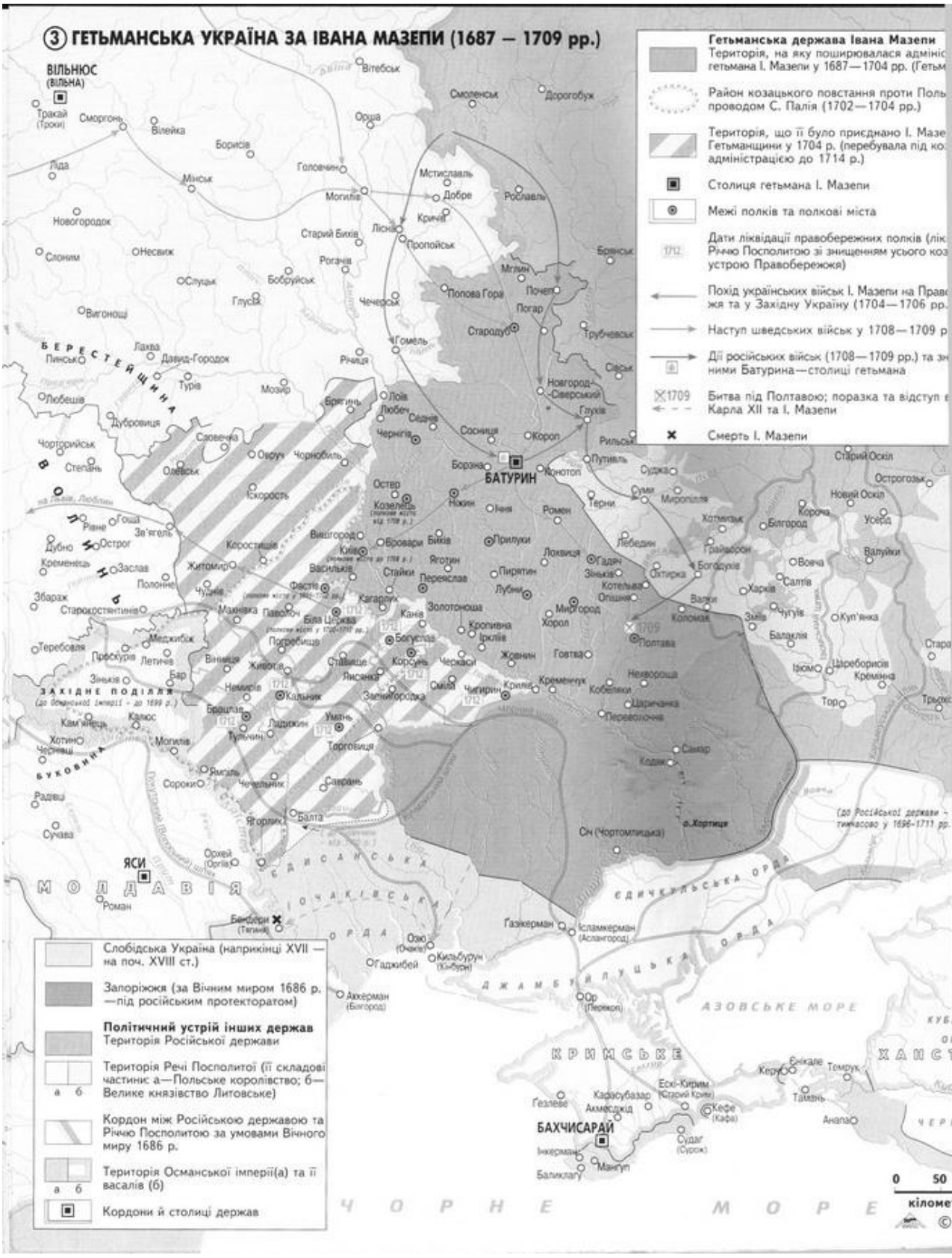
1) УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У 2-й ПОЛ. XIV — 1-й ПОЛ. XV СТ.

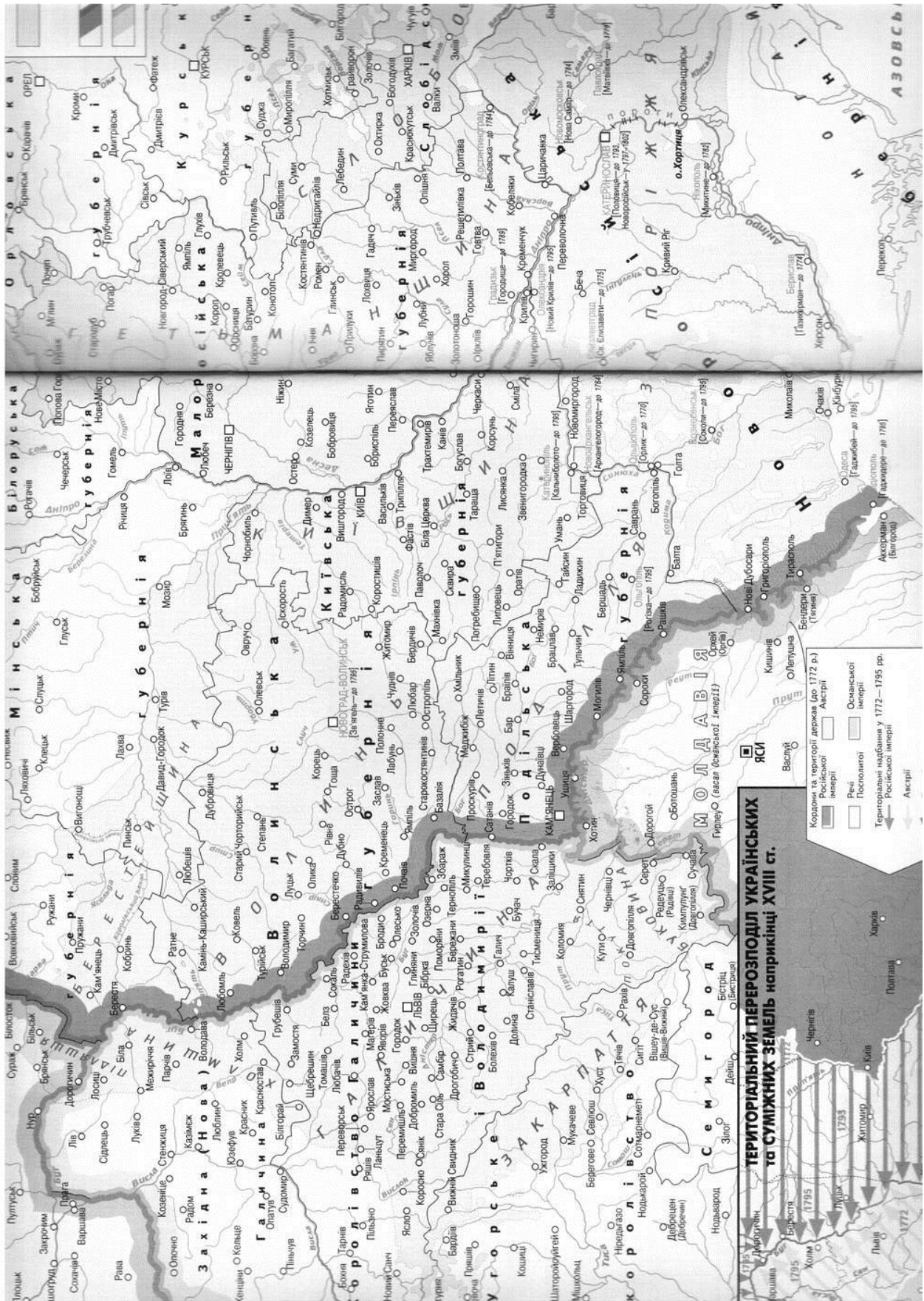
- Землі між Литвою, Польщею та Угорщиною**
лицько-волинські землі
- Похід польського короля Казимира III на Галичину у 1340 р.
 - Похід Казимира III на Галичину й Волинь у 1349 р.
 - Наступ польсько-угорського війська проти війська литовського князя Любарта та облога ними Белзи у 1352 р.
 - Похід Любарта на Галичину у 1353 р.

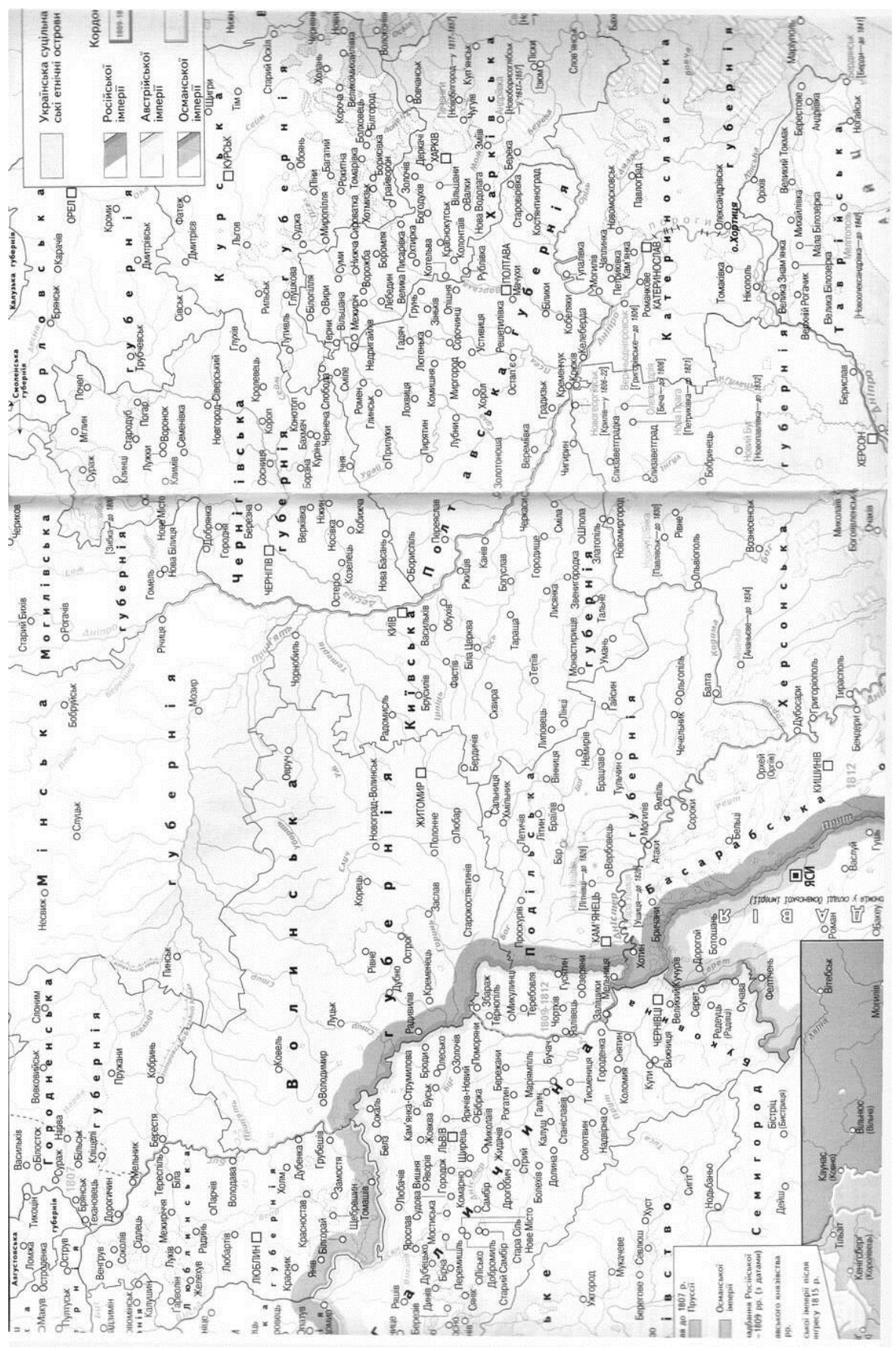

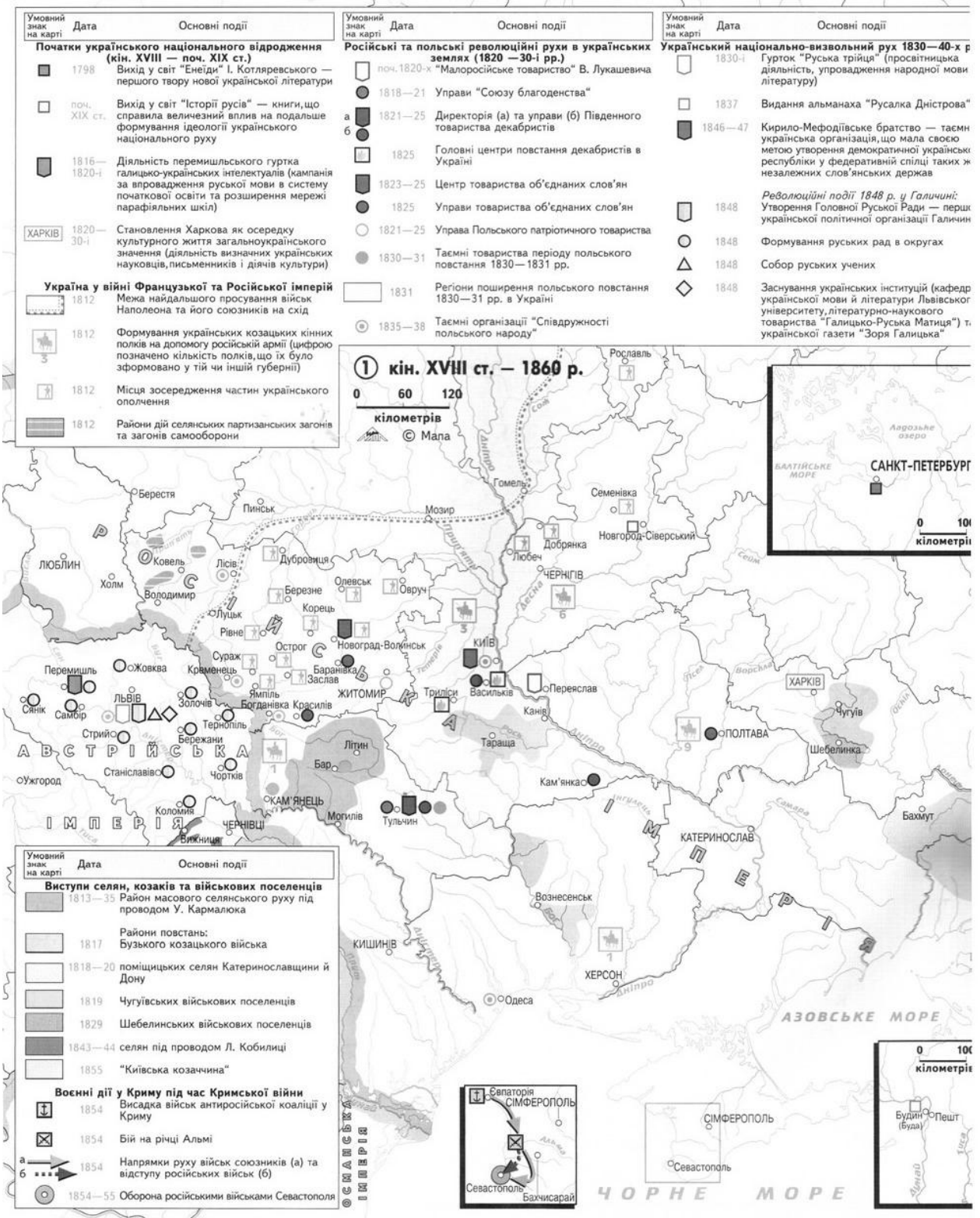

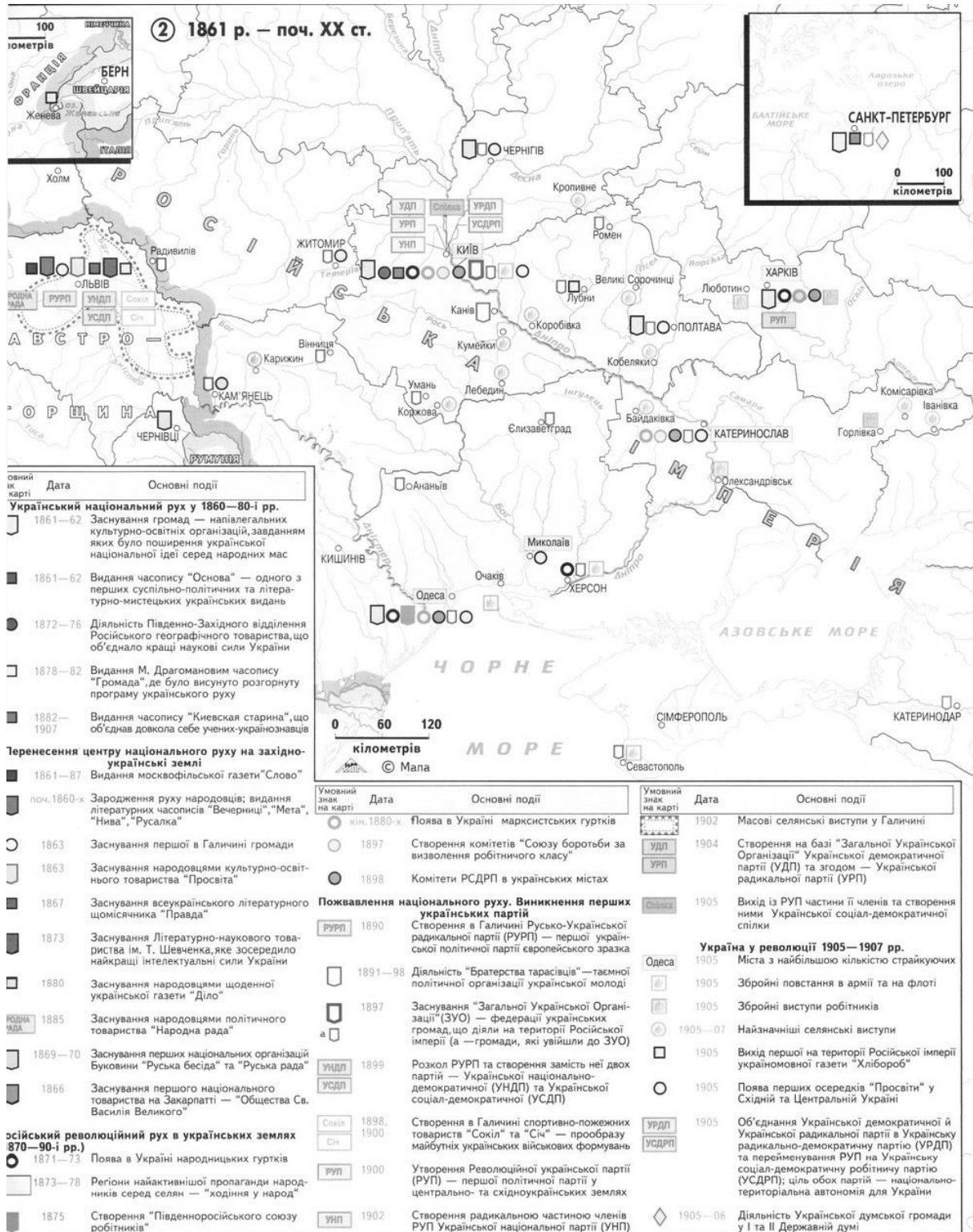

② 1861 р. — поч. XX ст.

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
□	1861—82	Український національний рух у 1860—80-і рр. Заснування громад — напівалегальних культурно-освітніх організацій, завданням яких було поширення української національної ідеї серед народних мас
■	1861—62	Видання часопису "Основа" — одного з перших суспільно-політичних та літературно-мистецьких українських видань
●	1872—76	Діяльність Південно-Західного відділення Російського географічного товариства, що об'єднало країці науки сили України
□	1878—82	Видання М. Драгомановим часопису "Громада", де було висунуто розгорнуту програму українського руху
■	1882—1907	Видання часопису "Київська старина", що об'єднав довкола себе учених-українознавців

Теренесення центру національного руху на західно-українські землі

■	1861—87	Видання московфільської газети "Слово"
■	поч. 1860-х	Зародження руху народівців; видання літературних часописів "Вечерниця", "Мета", "Нива", "Русалка"
○	1863	Заснування першої в Галичині громади
□	1863	Заснування народівцями культурно-освітнього товариства "Просвіта"
■	1867	Заснування всеукраїнського літературного щомісячника "Правда"
■	1873	Заснування Літературно-наукового товариства ім. Т. Шевченка, яке зосередило найкращі інтелектуальні сили України
□	1880	Заснування народівцями щоденної української газети "Діло"
■	1885	Заснування народівцями політичного товариства "Народна рада"
□	1869—70	Заснування перших національних організацій Буковини "Руська бесіда" та "Руська рада"
■	1866	Заснування першого національного товариства на Закарпатті — "Общества Св. Василя Великого"

Російський революційний рух в українських землях (870—90-і рр.)

○	1871—73	Поява в Україні народницьких гуртків
■	1873—78	Регіони найактивнішої пропаганди народників серед селян — "ходина у народ"
■	1875	Створення "Південноросійського союзу робітників"

Умовний знак на карті	Дата	Основні події
○	кін. 1880-х	Поява в Україні марксистських гуртків
○	1897	Створення комітетів "Союзу боротьби за визволення робітничого класу"
●	1898	Комітети РСДРП в українських містах

Пожвавлення національного руху. Виникнення перших українських партій

□	1890	Створення в Галичині Русько-Української радикальної партії (РУРП) — першої української політичної партії європейського зразка
□	1891—98	Діяльність "Братерства тарасівців" — таємної політичної організації української молоді
□	1897	Заснування "Загальної Української Організації" (ЗУО) — федерації українських громад, що діяли на території Російської імперії (а — громади, які увійшли до ЗУО)
□	1899	Розкол РУРП та створення замість неї двох партій — Української національно-демократичної (УНДП) та Української соціал-демократичної (УСДП)
□	1898, 1900	Створення в Галичині спортивно-пожежних товариств "Сокіл" та "Січ" — прообразу майбутніх українських військових формувань
□	1900	Утворення Революційної української партії (РУП) — першої політичної партії у центрально- та східноукраїнських землях
□	1902	Створення радикальною частиною членів РУП Української національної партії (УНП)

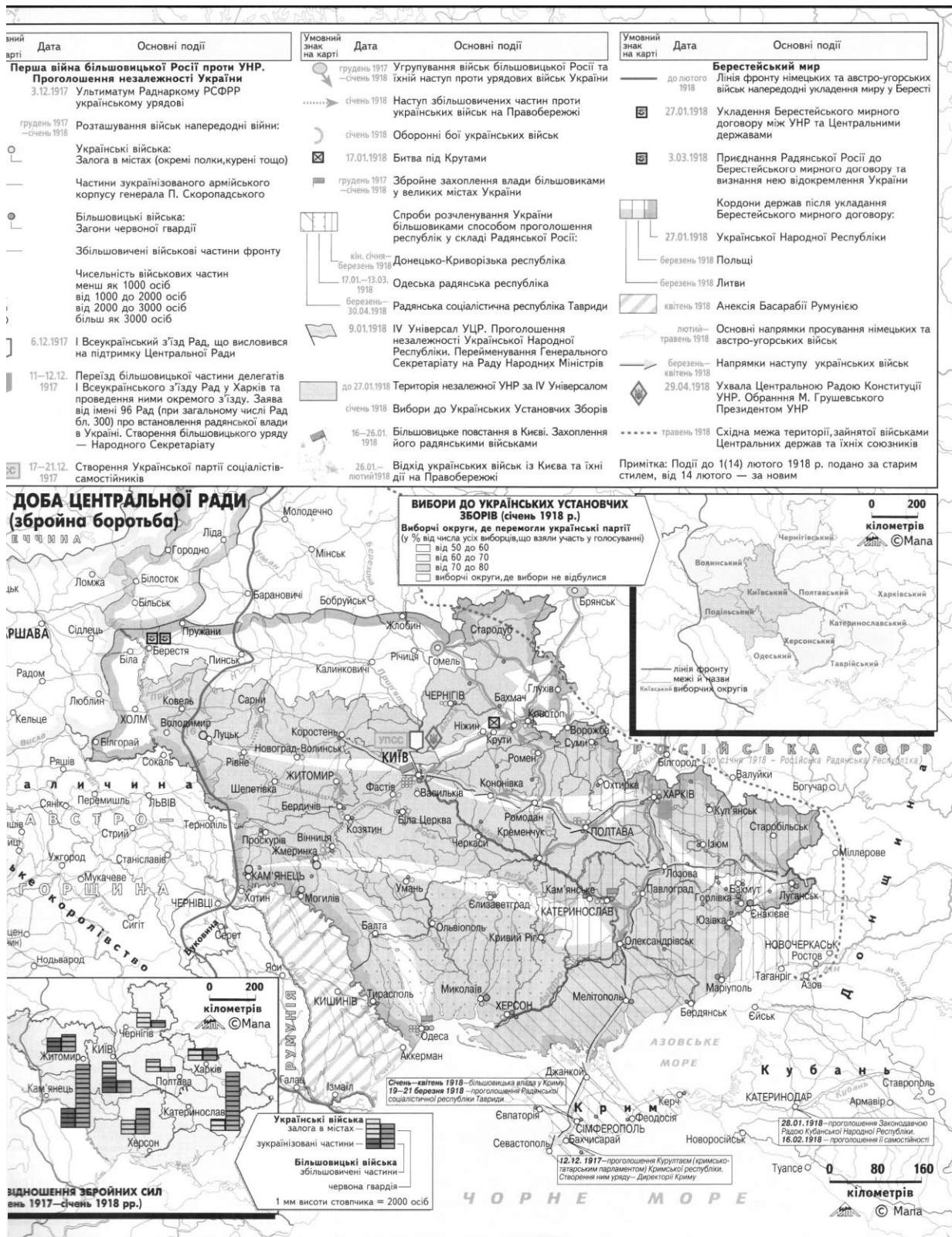
Умовний знак на карті	Дата	Основні події
-----------------------	------	---------------

□	1902	Масові селянські виступи у Галичині
□	1904	Створення на базі "Загальної Української Організації" Української демократичної партії (УДП) та згодом — Української радикальної партії (УРП)
□	1905	Вихід із РУП частини її членів та створення ними Української соціал-демократичної спілки

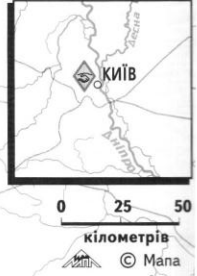
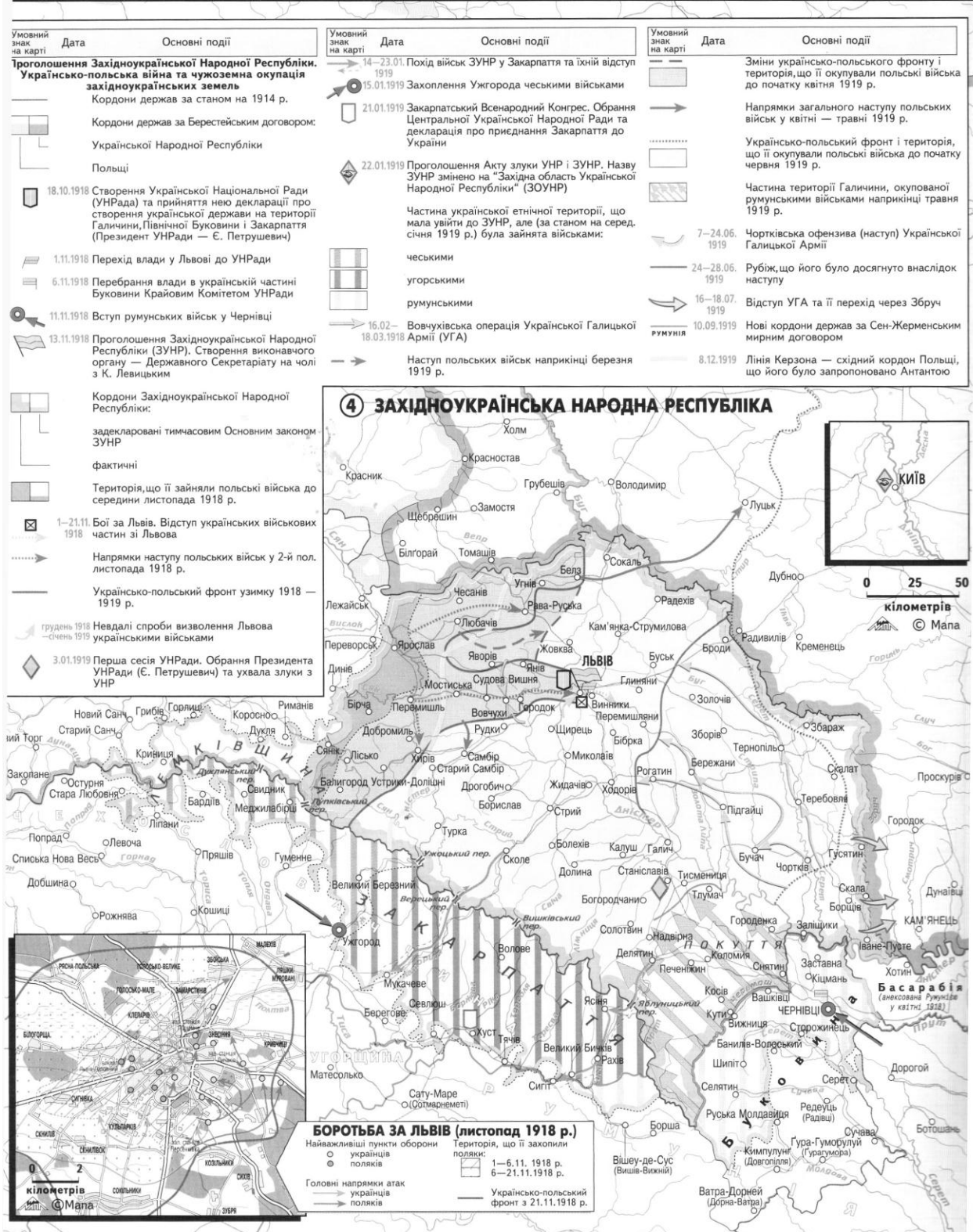
Україна у революції 1905—1907 рр.

□	1905	Міста з найбільшою кількістю страйкуючих
□	1905	Збройні повстання в армії та на флоті
□	1905	Збройні виступи робітників
□	1905—07	Найзначніші селянські виступи
□	1905	Вихід першої на території Російської імперії україномовної газети "Хлібороб"
○	1905	Поява перших осередків "Просвіти" у Східній та Центральній Україні
□	1905	Об'єднання Української демократичної й Української радикальної партій в Українську радикально-демократичну партію (УРДП) та перейменування РУП на Українську соціал-демократичну робітничу партію (УСДРП); ціль обох партій — національно-територіальна автономія для України
□	1905—06	Діяльність Української думської громади у I та II Державній думі

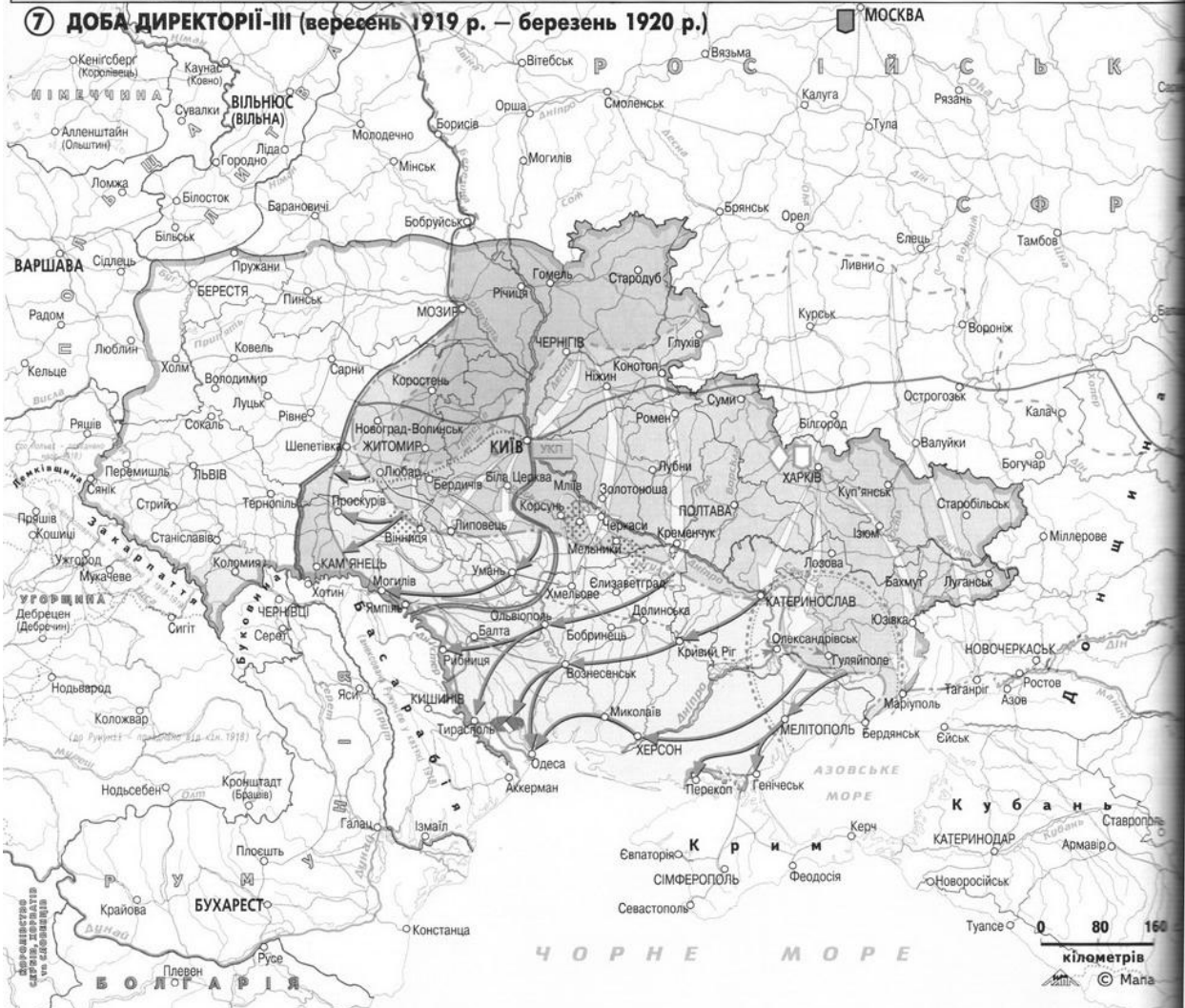

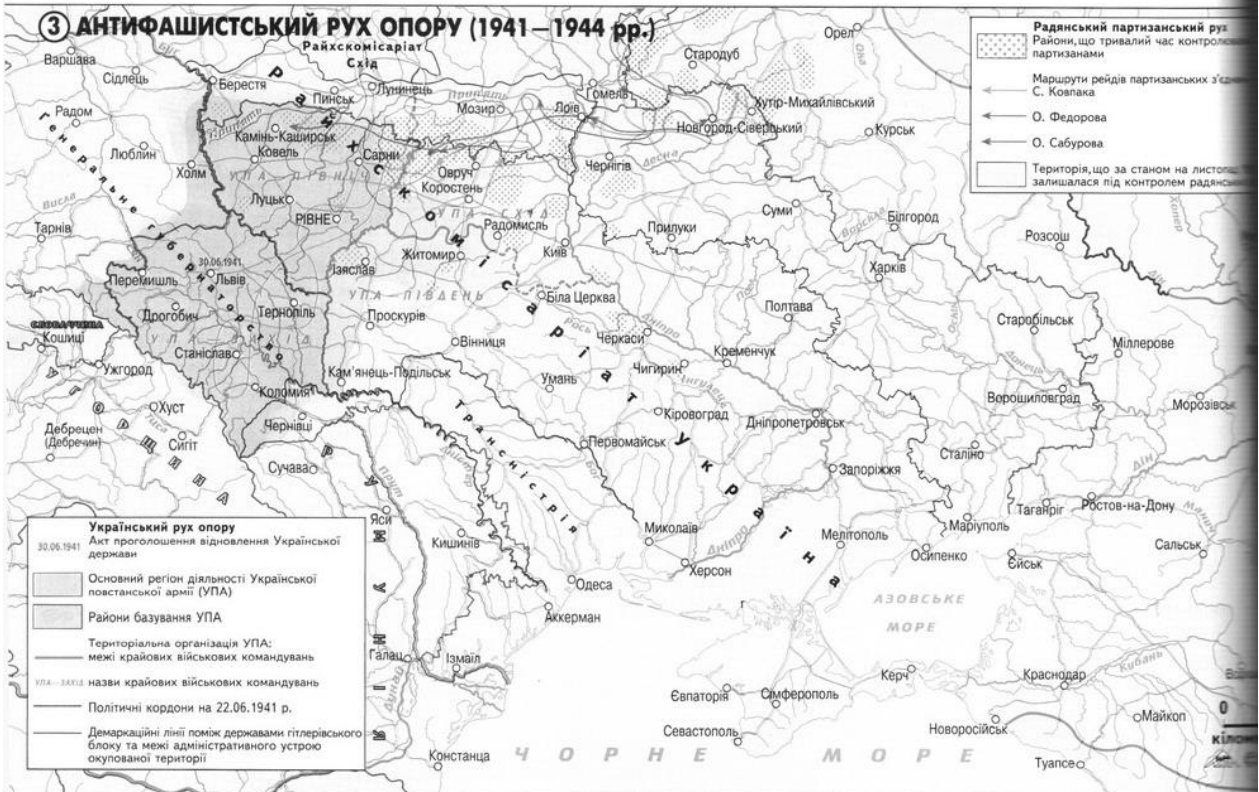

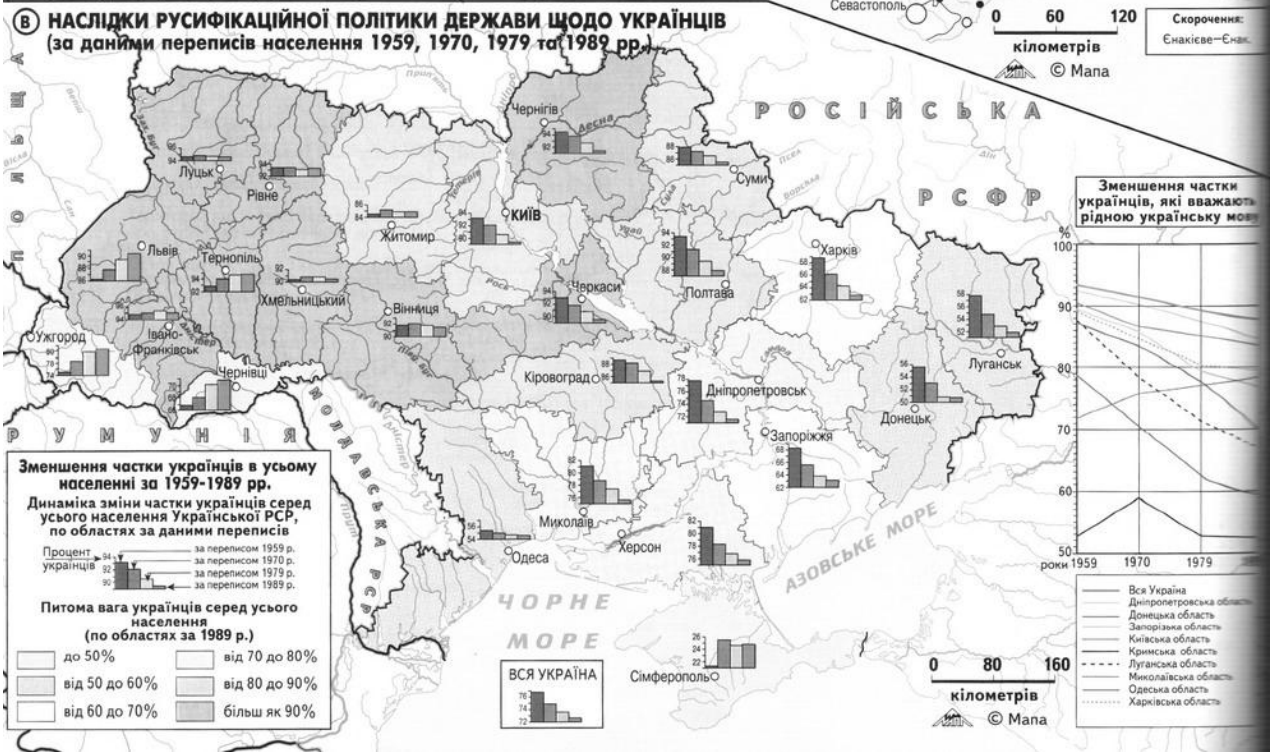
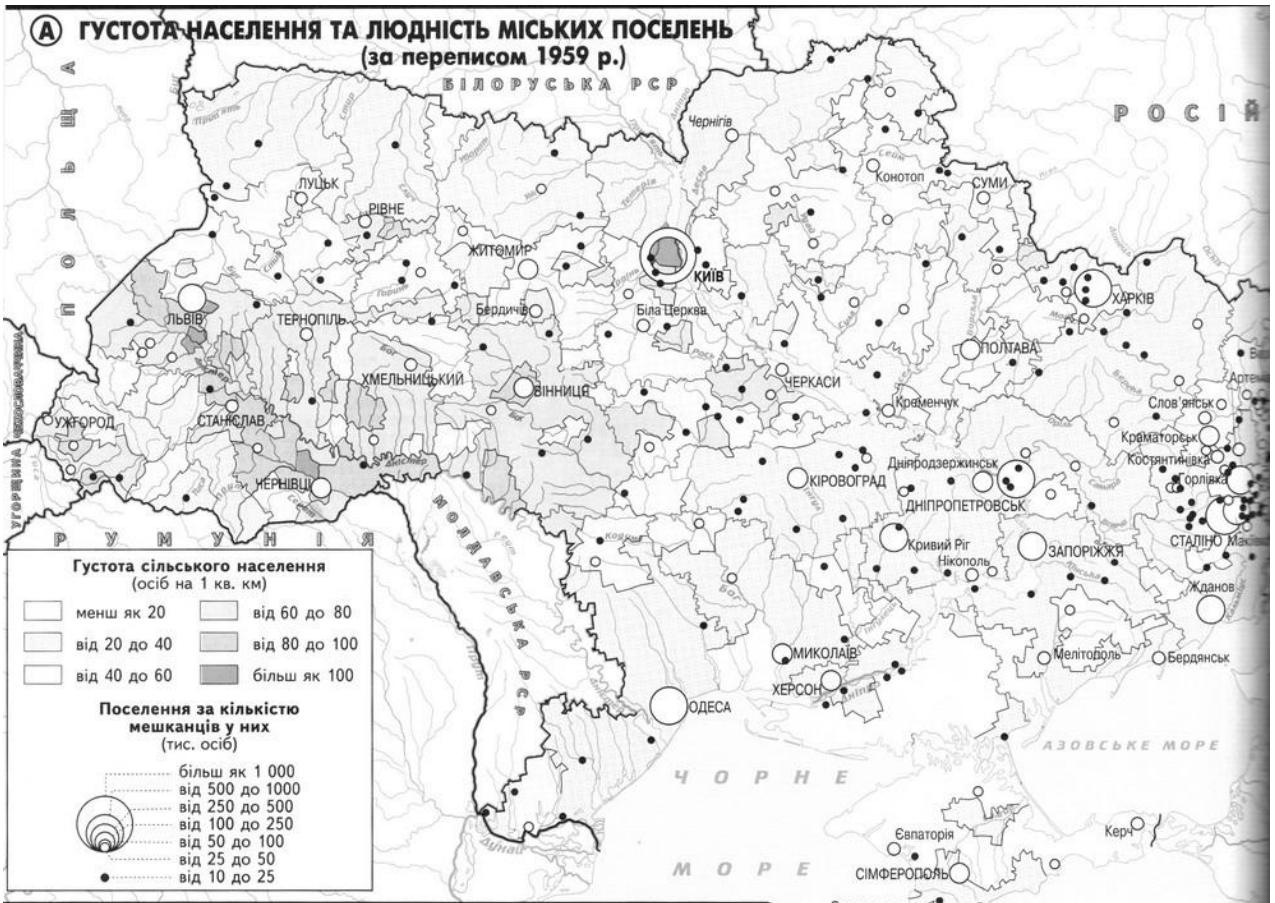
Умовний знак на карті	Дата	Основні події	Умовний знак на карті	Дата	Основні події	Умовний знак на карті	Дата	Основні події
		Боротьба українських армій проти денікінських та більшовицьких військ. Розгром денікінців Червоною армією (жовтень 1919 р. — лютий 1920 р.)		11.12.1919	Утворення більшовиками Всеукраїнському — тимчасового найвищого надзвичайного органу, що мав на меті відновлення УСРР (голова — Г. Петровський)		лютий 1920	Капітуляція військ А. Денікіна
		Кордони Української Народної Республіки		27.01.1920	Постанова Всеукраїнському про поширення на всю територію України декретів РСФРР		26.02.1920	Утворення на базі Всеукраїнському Раднаркому УСРР та Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету (ВУЦВК)
		Рубежі, що їх досягли протидіючі сторони напр. серпня 1919 р.:			Наступ червоних військ та зайняті ними частини території УНР:			Територія, що залишилася під контролем українських військ за станом на 8 лютого 1920 р.
		об'єднані українські армії			до серед. жовтня 1919 р.		8.12.1919	Лінія Керзона — східний кордон Польщі, що його було запропоновано Антантою
		денікінські війська			від 11.10.1919 р. до 10.01.1920 р.			Українські землі, що їх окупувала Польща (за станом на 8 лютого 1920 р.)
		польські війська			від 11.01. до 8.02.1920 р.			Територія Покуття, що залишилася під румунською окупацією
		Протиденікінський фронт об'єднаних українських армій (зокрема, а — армії Директорії УНР; б — УГА):			Лінія фронту червоних військ:		6.12.1919 — 6.05.1920	Зимовий похід армії УНР у тил більшовицьких військ
		на поч. жовтня 1919 р.			на серед. жовтня 1919 р.			Державні кордони, що встановилися у 1918—1920 рр. і які були визнані міжнародними мирними угодами
		на поч. листопада 1919 р.			на 10.01.1920 р.			Нові державні кордони, що склалися внаслідок розпаду імперії, але остаточно ще не були визнані міжнародними угодами
		Район зосередження армії Директорії УНР на поч. грудня 1919 р.			на 8.02.1920 р.			
		Фронт денікінців проти українських військ на поч. грудня 1919 р.		січень 1920	Створення Української комуністичної партії (УКП — укаписти), що стояла на засадах цілковитої незалежності УСРР			
		Вихід повстанської армії Н. Махна з денікінського оточення та район, що зайняли махновці у денікінському тилу		січень — лютий 1920	Райони наймасовіших протибільшовицьких повстань			

7 ДОБА ДИРЕКТОРІЇ-ІІІ (вересень 1919 р. — березень 1920 р.)

Б ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

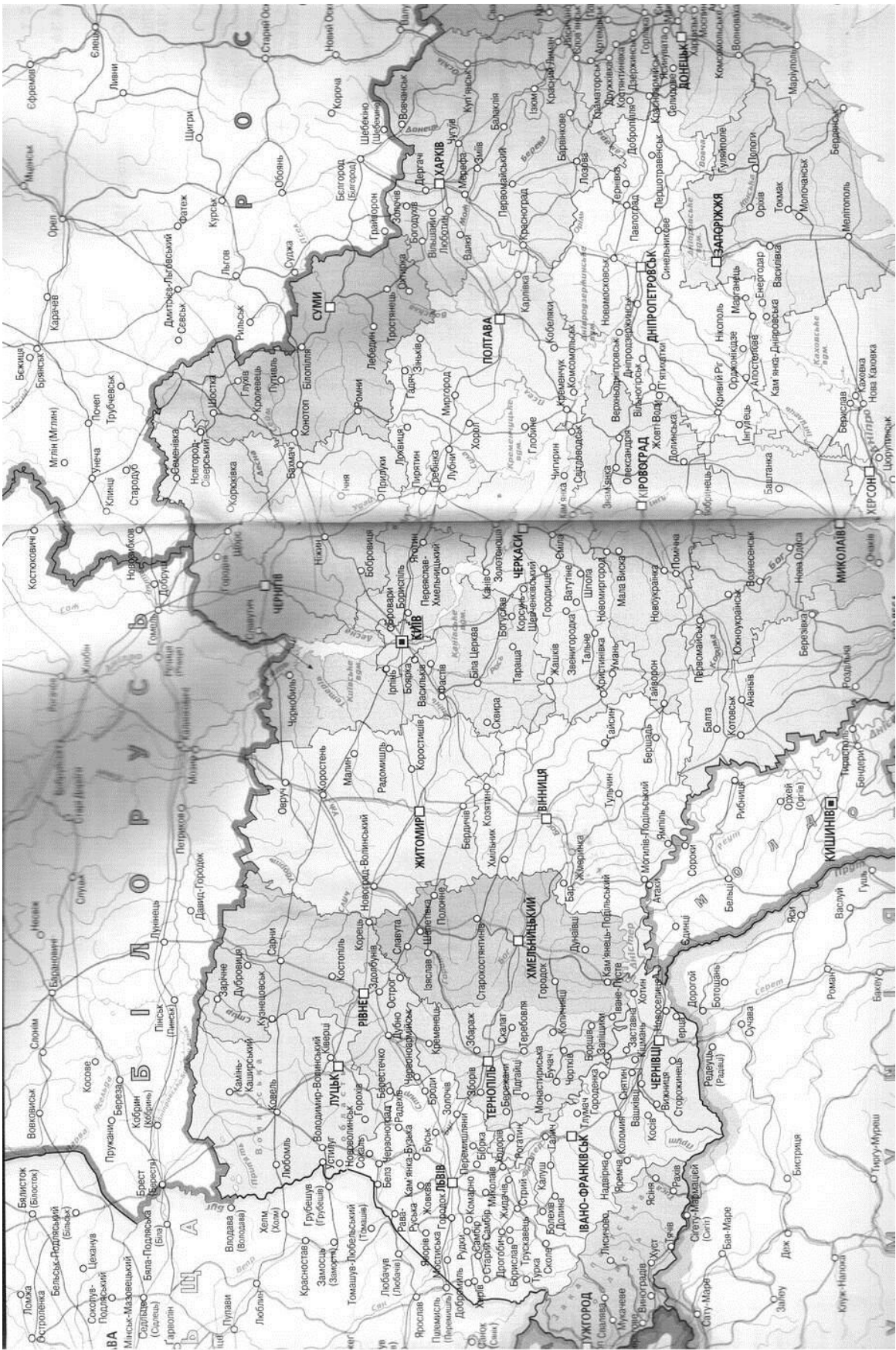
За 1913 р. міську й сільську людину подано разом

НАЦІОНАЛЬНИЙ СКЛАД (у %, за станом на 1989 р.)

СТРУКТУРА НАСЕЛЕННЯ ТА ЛЮДНІСТЬ МІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ (за переписом 1989 р.)

Map of Ukraine showing major cities, rivers, and regional boundaries. Key cities labeled include Kyiv (КИЇВ), Lviv (Львів), and various regional centers like Dnipropetrovsk (Дніпропетровськ) and Vinnytsia (Вінниця). Major rivers like the Dnieper (Дніпро) and Dniestr (Дністер) are visible. The map includes a grid with letters A-C and numbers 1-6.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Навчально-методичний посібник для студентів I курсу / Укладачі Л.О.Рощина,
М.М.Кузьменко Державний університет інформатики і штучного інтелекту, 2010. – 79 с.

Рецензенти: кандидат історичних наук, доцент Белікова Н.Ю.,
кандидат історичних наук, доцент Бочаров В.В.